

G R A D N O V A L J A
PROSTORNI PLAN UREĐENJA

Zagreb, rujan 2007.

SADRŽAJ

str.

I. TEKSTUALNO OBRAZLOŽENJE	
0. UVOD	8
0.1. Uvodna razmatranja	8
0.2. Razlozi i pravna osnova za pristup izradi Plana.....	9
0.3. Granica prostornog obuhvata i vremenske dimenzije planiranja.....	9
1. POLAZIŠTA	10
1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Grada u odnosu na prostor i sustave Županije i Države.....	10
1.2. Osnovni podaci o stanju u prostoru.....	14
1.2.1. Prirodni uvjeti.....	14
1.2.2. Zatečeno korištenje i izgrađenost prostora	22
1.3. Prostorno razvojne i resursne značajke	35
1.4. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova	37
1.5. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje	40
1.5.1. Ocjena dosadašnjeg prostornog razvoja i korištenja prostora	40
1.5.2. Mogućnosti i ograničenja razvoja.....	42
2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	43
2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja	43
2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava.....	43
2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora	45
2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša.....	49
2.2. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja	50
2.2.1. Demografski razvoj.....	51
2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture	55
2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture.....	57
2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	67
2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Grada.....	81
2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora.....	81
2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja	83
2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture.....	86
3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	88
3.1. Prikaz prostornog razvoja na području Grada u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije.....	88
3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina	90
3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina.....	91
3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti	97
3.3.1. Gospodarske djelatnosti	97
3.3.2. Društvene djelatnosti	99
3.4. Uvjeti korištenja uređenja i zaštite prostora.....	105
3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline	106
3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava.....	110
3.5.1. Prometni sustav.....	110
3.5.2. Pošta i telekomunikacije.....	114
3.5.3. Energetski sustav	116
3.5.4. Vodnogospodarski sustav	118
3.5.5. Odvodnja	121
3.6. Postupanje s otpadom	124
3.7. Sprečavanje nepovoljna utjecaja na okoliš	126

II. ODLUKA O DONOŠENJU SA ODREDBAMA ZA PROVOĐENJE.....	137
1. Uvjeti za određivanje namjena površina na području Grada	139
2. Uvjeti za uređenje prostora	144
2.1. Građevine od važnosti za Državu i županiju	144
2.2. Građevinska područja naselja	145
2.2.1. Gradnja u građevinskom području naselja	148
2.2.2. Uvjeti za smještaj pratećih sadržaja uz stanovanje (poslovni, ugošteljsko-turistički, pomoćni i gospodarski)	156
2.2.3. Poslovne (K) i ugošteljsko-turističke (T) građevine na zasebnoj građevnoj čestici unutar građevinskog područja naselja.....	159
2.2.4. Uvjeti za udaljenost građevina od cestovnih prometnih koridora	161
2.2.5. Ograda na građevnoj čestici	162
2.2.6. Oblikovanje građevina.....	162
2.2.7. Uređenje građevne čestice	163
2.2.8. Uvjeti za zbrinjavanje otpadnih voda i tvari	164
2.2.9. Postavljanje privremenih montažno-demontažnih građevina i nadstrešnica	165
2.2.10. Plaže	165
2.3. Površine izvan naselja za izdvojene namjene.....	166
2.3.1. Gospodarska namjena - poslovna (K1, K2, K3).....	166
2.3.2. Ugošteljsko-turistička namjena (T3-kamp).....	167
2.3.3. Sportsko-rekreacijska namjena (R1).....	168
2.3.4. Komunalna namjena (K4)	168
2.3.5. Groblja.....	168
2.4. Površine i građevine izvan građevinskog područja.....	169
2.4.1. Građevine infrastrukture.....	169
2.4.2. Gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje.....	169
2.4.3. Gospodarske građevine u funkciji obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i pružanja ugošteljskih i turističkih usluga u seljačkom domaćinstvu	171
2.4.4. Eksploatacija mineralnih sirovina	172
3. Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti	173
4. Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti	174
5. Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometna i drugih infrastrukturnih sustava.....	176
6. Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina.....	186
7. Postupanje s otpadom.....	198
8. Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš.....	199
9. Mjere provedbe Plana	208
9.1. Obveza izrade prostornih planova	209
9.2. Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera	210
9.3. Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni.....	212
9.4. Završne odredbe.....	213
III. PRILOZI.....	214
- Dokazi poslovne sposobnosti Instituta	
- Suglasnosti	

SADRŽAJ GRAFIČKOG DIJELA PLANA:

1. GRANICE, ADMINISTRATIVNA SJEDIŠTA,
SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVRSTAJ DRŽAVNIH CESTA..... Mj. 1:25.000
2. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA Mj. 1:25.000
3. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI I MREŽE Mj. 1:25.000
 - 3.1.PROMET
 - 3.2.ENERGETSKI I TELEKOMUNIKACIJSKI SUSTAV: ELEKTROENERGETIKA,
POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE
 - 3.3.VODNOGOSPODARSKI SUSTAV: VODOOPSKRBA I ODVODNJA OTPADNIH
VODA
4. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA Mj. 1:25.000
 - 4.1. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA I
 - 4.2. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA II
 - 4.3. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA III (STANIŠTA)
5. GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA..... Mj. 1:5.000
 - 5.1.1. Naselje Lun (Tovarnele, Lun)
 - 5.1.2. Naselje Lun (Dudići, Gurijel, Mulobedanj)
 - 5.1.3. Naselje Lun (Jakišnica, Gager, Stanišće)
 - 5.2. Naselje Novalja i naselje Potočnica
 - 5.3.1. Naselje Novalja (Bonaparte, Vidasovi Stani, Dabovi Stani)
 - 5.3.2. Naselje Novalja (Šankovi Stani i Škuncini Stani)
 - 5.3.3. Naselje Novalja (Novalja, Čiponjac)
 - 5.4. Naselje Novalja, naselje Gajac
 - 5.5. Naselje Novalja, naselje Stara Novalja
 - 5.6. Naselje Caska
 - 5.7. Naselje Vidalići
 - 5.8. Naselje Kustići
 - 5.9. Naselje Zubovići
 - 5.10. Naselje Metajna

I. TEKSTUALNO OBRAZLOŽENJE

I. TEKSTUALNO OBRAZLOŽENJE

0. UVOD

0.1. UVODNA RAZMATRANJA

Postojeća prostorno-planska dokumentacija kojom je u dosadašnjem periodu provođeno reguliranje uređivanja prostora i izgradnje na području Grada Novalje sastoji se od dva osnovna prostorno-planska dokumenta (PPO Pag i PPO Rab), te njegovih izmjena i dopuna i to:

- Prostorni plan općine Pag, donesen 1981. godine (Službene novine br. 35/81.), bez dijela koji obuhvaća područje Lun,
- Prostorni plan općine Rab, obuhvaćajući i područje Lun, (Sl.novine 8/84.).
- Prva izmjena i dopuna PPO Pag, donesena 1985. godine (Službene novine br. 54/85.),
- Definiranje građevinskih područja posebnom Odlukom o građevinskom zemljištu 1986. godine (Službene novine br. 58/86.), kao i njezinim dopunama tijekom 1987. godine (Službene novine br. 29/87. i 51/87.).

Rješenja PPO Pag temeljila su se na ranijim zakonskim propisima i drugačijoj metodologiji izrade, obuhvaćajući daleko šire područje (čitav otok, Pag osim područja Lun – bivša općina). Radi toga planska rješenja nisu usklađena sa novim propisima te ne mogu poslužiti za kvalitetno uređivanje prostora i utvrđivanje lokacijskih dozvola. Njegovi nedostaci prisutni su i kroz vremensku distancu (protekli gotovo 25-godišnji vremenski period od donošenja osnovnog dokumenta Plana 1981. godine) pri čemu mnoge njegove postavke (demografski i gospodarski razvitak, prostorni razvitak naselja, odnos prema zaštiti okoliša, infrastruktura i dr.) nisu ostvarene i realizirane prema datim prognozama. Naime, tijekom perioda od donošenja tih planova došlo je do značajnih promjena vezano uz društveno-političke odnose, teritorijalnu podjelu na nove jedinice lokalne samouprave i uprave, izmijenjene odnose u okviru gospodarstva - pretvorba poduzeća i privatizacija vlasništva, uključivo i nove zakonske propise koji definiraju okvire za uređivanje prostora, posebno na priobalnim i otočkim područjima.

Ove promjene uvjetovale su izradu novog prostorno-planskog dokumenta kojim će se osigurati prostor za kvalitetan i efikasan razvitak temeljen na poštivanju prostorno-prirodnih vrijednosti i resursa na razmatranom području Grada Novalje. Kod toga, taj prostorno-planski dokument treba osigurati nova područja za razvitak naselja i gospodarstva u okvirima održivog razvitka uvažavajući povijesne i prirodne vrijednosti.

Uvažavajući potrebu i nužnost izrade novog prostorno-planskog dokumenta, kao važne podloge za budući prostorni, demografski, gospodarski i prometno-infrastrukturni razvitak (baziran na zaštiti prirodno priobalnog prostora i okoliša), Grad Novalja proveo je potrebne pripremne i organizacijske radnje za početak njegove izrade.

0.2. RAZLOZI I PRAVNA OSNOVA ZA PRISTUP IZRADI PLANA

Prilikom izrade dokumenata praćenja stanja u prostoru (u skladu sa člankom 10. i 11. i 11.a. Zakona o prostornom uređenju - "Narodne novine" br. 30/94. i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju - "Narodne novine" 68/98.) u okvirima dokumenata praćenja stanja u prostoru – Izvješća o stanju u prostoru te Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru na području Grada Novalje, konstatirana je potreba izrade novog Prostornog plana.

Naime, dokumentom Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru sagledana je realna situacija vezana uz postojeću prostorno-plansku dokumentaciju višeg nivoa (Prostorni plan bivše općine Pag), u smislu njezine otežane primjene, pa je utvrđena potreba izrade novog Prostornog plana uređenja Grada Novalje.

Donošenjem Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru od strane Gradskog vijeća Grada Novalje stvorena je zakonska podloga za pristup Izradi Prostornog plana uređenja područja Grada Novalje.

Osim navedenog Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru, obveza izrade Prostornog plana uređenja za područje Grada Novalje proizlazi i iz:

- Prostornog plana Ličko-senjske županije
- Zakona o prostornom uređenju sa donesenim Izmjenama i dopunama

0.3. GRANICA PROSTORNOG OBUHVATA I VREMENSKE DIMENZIJE PLANIRANJA

Prostorni obuhvat plana postavljen je po rubnim granicama nove jedinice lokalne samouprave – Grada Novalje. Predmetno područje određeno je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, uključivo izmjene i dopune istog Zakona provedene 1998. i 1999. godine ("Narodne novine" br. 10/97., 68/98., i 128/99). Tako se člankom 14. unutar Ličko-senjske županije određuju gradovi i općine, sa naseljima u njihovom sastavu. Područje Grada Novalje utvrđeno kao prostor jedinice lokalne samouprave na nivou Grada sa 10 naselja i to: Caska, Gajac-dio, Kustići, Lun, Metajna, Novalja, Potočnica, Stara Novalja, Vidalići i Zubovići.

Planom razmatrani prostor obuhvaća područje orijentacionih dimenzija - prosječne dužine u smjeru jugoistok - sjeverozapad od oko 37 km, te širine središnjeg dijela u smjeru jugozapad - sjeveroistok 7,5 km. Ukupna obuhvaćena površina iznosi 93,36 km² (9.336 ha), a iskazana je u publikaciji Državne geodetske uprave, izrađene po Zavodu za fotogrametriju d.d. Zagreb u travnju 1997. godine (publikacija: Površine županija, gradova i općina u Republici Hrvatsko) i u okviru dokumentacije Prostornog plana Ličko-senjske županije.

Definiranjem pojedine jedinice lokalne samouprave utvrđene su i njezine zakonske granice, koje su za potrebe izrade ovog Plana korištene i provjerene od slijedećih institucija:

- Podaci o granicama Grada Novalja i granicama ZOP-a - karte 1:25.000, Državna geodetska uprava,
- Podaci o granicama Grada Novalja - Prostorni plan Ličko-senjske županije

Kako bi se mogli procijeniti i definirati određeni parametri vezani uz dimenzioniranje i uređivanje prostora, nužno je da Prostorni plan ima svoju vremensku dimenziju, ciljnu godinu za koju se provode određene prognoze. Radi toga i Prostorni plan uređenja područja Grada Novalje ima svoju vremensku dimenziju u okviru koje se analiziraju prostorne potrebe i programira predvidivi razvitak. Obzirom da prostorno-planski dokument nivoa Prostornog plana uređenja ima dugoročni karakter, to je vremenski period sagledavanja, predviđanja i dimenzioniranja prostorno-razvojnih procesa određen sa okvirno 10-15 godina. To znači da će se u okviru ovog Plana svi procesi sagledavati u vremenu od 2006. (statistička godina 1991., uz provjeru pokazatelja na razini 2006. godine) do 2015. godine. U tim odnosima 2015. godina predstavlja ciljnu godinu na koju će se provesti određene projekcije (demografska, gospodarska i dr.) i osigurati potrebni prostori (građevinsko područje i dr.) za realizaciju programiranih procesa i planiranog razvitka.

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA GRADA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE ŽUPANIJE I DRŽAVE

Novim teritorijalnim ustrojstvom Republike Hrvatske formirana je u okvirima granica bivše općine Pag nova jedinica lokalne samouprave – Grad Novalja (kao jedna od četiri jedinice lokalne samouprave unutar područja otoka Paga i bivše općine Pag). Prema postojećoj teritorijalnoj podjeli Grad Novalja predstavlja dio IX. Ličko-senjske županije, dok po prostornom položaju unutar Županije čini njezin jedini otočni dio.

Svojim jugoistočnim rubnim dijelom Grad Novalja ostvaruje kopnenu granicu sa drugim županijama, odnosno jedinicama lokalne samouprave i to sa Zadarskom županijom i Općinom Kolan. Prostorna-zemljopisna rubna i odvojena (otočna) lokacija područja Grada Novalje nalazi se relativno udaljeno od županijskog središta – Grada Gospića, te se može konstatirati da je u odnosu na neke druge jedinice lokalne samouprave u okviru Ličko-senjske županije njegov položaj radi prostorne i prometne odvojenosti nešto nepovoljniji.

Prolaz državnih cesta D-106 i D-107 uz daljnu trajektu vezu Žigljen (Stara Novalja)-Prizna osigurava relativno visokonstandardnu cestovnu-pomorsku vezu prema županijskom središtu. Određena ograničenja u povezanosti javljaju se povremeno tijekom zimskog perioda za vrijeme jačeg vjetera-bure. Međutim, unatoč navedenom ograničenju, glavna okosnica prometne mreže ovog dijela županije (D-106 i D-107) uz postojeću županijsku cestu Ž 5150 na dijelu Luna, omogućava približavanje područja Grada (preko drugih državnih cesta na kopnu) okolnim makroregionalnim središtima (Rijeka, Zadar, Split), te središtu Županije Gradu Gospiću. Osim preko trajektne veze povezanost sa kopnenim dijelom Županije i ostalim državnim cestama postiže se i zaobilazno putem državne ceste D 106 - uz korištenje Paškog mosta.

Ipak, djelomice izolirani otočni položaj Grada Novalje u odnosu na županijski i preostali državni teritorij, kao i periferna lokacija u odnosu na postojeće razvojne koridore na kopnu, uvjetuje formiranje zasebnog razvojnog područja otoka i Grada Novalje temeljenog na tradicionalnim i novim gospodarskim aktivnostima. Naime, i u Prostornom planu Ličko-senjske županije konstatira se da je ovo područje prepoznato kao zasebna prostorna (otočna) cjelina upravo radi svoje izdvojenosti i specifičnosti, pri čemu urbano područje grad Novalja kao središte aktivnosti zapadnog dijela otoka treba biti glavni pokretač razvitka.

U odnosu na prostor Županije sa veličinom od 5350,50 km², područje Grada Novalje sa površinom od 93,36 km² čini tek 1,74% površine Županije. Ličko-senjska županija sastoji se od 12 jedinica lokalne samouprave (4 grada i 8 općina) pri čemu je Grad Novalja u odnosu na površine drugih jedinica lokalne samouprave najmanji po veličini.

Demografski potencijali Grada iskazani su sa 3.335 stanovnika / 2001. god. i 4141 stanovnika / 2006. godine stanovnika (Ličko-senjska županija = 53.677 stanovnika - 2001. godine), pa se analizom odnosa broja stanovnika grada i županije može se konstatirati da Grad u ukupnom stanovništvu Županije učestvuje sa oko 6,2% (2001. godina), što je više nego neke druge površinski veće općine (Lovinac, Karlobag i Vrhovine).

Vezano uz izneseni broj stanovnika prosječna gustoća naseljenosti na području Grada iznosi 35,72 st./km², 2001. godine (44,36 st./km² / 2006. god.) što je najviše na području Županije (prosjeak Županije iznosi 10,03 st./km², / 2001. god.) ali ipak znatno niže od prosjeka za Republiku Hrvatsku koji iznosi 85 st./km².

Prema županijskom prosjeku vezano uz broj naselja po jedinici lokalne samouprave (Županija - 246 samostalnih naselja sa prosjekom 21 naselje po jedinici lokalne samouprave) Grad Novalja sa ukupno 10 naselja spada u jedine lokalne samouprave sa manjim brojem naselja. Kao rezultat tako smanjenog broja naselja, javlja se s druge strane njihova prosječno veća naseljenost, to jest Grad Novalja se u odnosu na druge jedinice lokalne nalazi na razini Županijskog prosjeka, pri čemu se prosječna veličina naselja kreće oko 334 / 414 stanovnika dok taj prosjek za Županiju iznosi 213 stanovnika / naselju.

Značaj prostornog položaja Grada Novalje unutar ukupnog prostora Ličko-senjske županije proizlazi i iz njegove lokacije na turistički atraktivnom prostoru (obala, more, prirodne i klimatske pogodnosti) uključivo i važne prometne i infrastrukturne pravce državnog i županijskog značaja. Njegovim središnjim područjem prolaze državne ceste D-106 i D-107, te županijska cesta Ž 5151 uz koje se manje-više paralelno pružaju glavni-magistralni infrastrukturni sustavi telekomunikacija, elektroopskrbe i vodoopskrbe. Preostala prometna infrastruktura ima prvenstveno županijski značaj, a sastoji se od pomorskih (trajektnih veza) koje Grad Novalju povezuju sa preostalim dijelovima područja Ličko-senjske županije te omogućavaju pristup do drugih dijelova magistralne prometne mreže države i županije na kopnu. Izneseni podaci o postojećoj prometnoj infrastrukturi kao i drugoj magistralnoj infrastrukturi (telekomunikacije, elektroopskrba, vodoopskrba), ukazuju na dobru prometnu povezanost unutar Grada Novalje, kao i relativno razvijenu mrežu osnovne - glavne (magistralne) infrastrukture.

Posebности i značaj Grada Novalje proizlaze i iz njegovog otočnog položaja, tj. njegove lokacije unutar otoka Paga (zajedno sa Gradom Pagom te općinama Kolan i Poveljana). Budući da otoci kao hrvatsko prirodno bogatstvo predstavljaju i imaju poseban značaj za Republiku Hrvatsku, pa radi toga određene posebnosti područja Grada Novalje vezano uz povijesne, gospodarske i ekološke karakteristike imaju značaj i za Republiku Hrvatsku. Takav značaj evidentan je i kroz obvezu izrade Programa održivog razvitka otoka, koji nakon svoje izrade predstavlja osnovu za daljnju izradu dokumenata prostornog uređenja pojedine otočke jedinice lokalne samouprave. Upravo i specifičnosti otoka Paga, a s time i Grada Novalje vezane uz gospodarske aktivnosti i lokalnu proizvodnju omogućavaju da određeni proizvodi (pa i "turistički proizvod") dobiju oznaku "hrvatski otočni proizvod" kao oznake posebne kvalitete i zaštićenog zemljopisnog porijekla.

Unutar ukupnog značaja prostora Grada Novalja (kao dijela jedinstvenog otočnog prostora otoka Paga) moguće je istaknuti njegove prirodno-povijesne vrijednosti, očuvanost prirodnog okoliša, kako u odnosu na prirodni prostor kopna tako i u odnosu na akvatorij, što sve skupa predstavlja značajnu osnovu za budući gospodarski razvitak otoka, ali i Županije. Kod toga veliki značaj ima do sada sačuvana i neizgrađena obala u prirodnom-izvornom obliku (posebno na području Luna), koja treba poslužiti kao važan gospodarski resurs za profiliranje specifične turističke ponude smještene u okvirima postojećih naselja, unutar kvalitetnog prirodnog okoliša, čime će postati značajan dio ukupne turističke ponude Ličko-senjske županije. Kao što je izneseno, prirodne i povijesne vrijednosti područja jedinice lokalne samouprave – Grada Novalje (kao dio ukupne prirodno-prostorne cjeline otoka Paga) predstavljaju specifičnost i posebnost u okvirima države i županije, te imaju izuzetan značaj kako za očuvanje i prezentaciju kao prirodnih vrijednosti, tako i kao određeni prirodni resurs koji treba imati privlačnu snagu za daljnji gospodarski razvitak. Radi toga se posebno naglašavaju vrijednosti predjela Lun, lokaliteta Zrće-Caska, područja Straško i poteza Paških stijena u Velebitskom kanalu kao određenih prirodnih vrijednosti i dijelom već utvrđenih – registriranih lokaliteta stavljenih pod režim zaštite temeljem Zakona ili ovog Plana. Navedene vrijednosti razmatranog prostora jedinice lokalne samouprave – Grada Novalje po svom značenju prelaze okvire njegovih granica te predstavljaju dio ukupnih prirodnih vrijednosti Ličko-senjske županije. Naime, prirodne i spomeničke specifičnosti, posebnosti gospodarske proizvodnje vezano uz određene lokalne proizvode (paška čipka, paški sir i dr.) ukazuju na značaj ovog područja u odnosu na prostor i sustave županije i države.

Pojedini pokazatelji odnosa područja Županije i Grada Novalje dati su u tablici 1.

Tablica 1.

 PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA NOVALJE
 KVANTIFICIRANI POKAZATELJI ŽUPANIJE I GRADA NOVALJE
 – POVRŠINE, STANOVNICI, DOMAĆINSTVA I GUSTOĆE NASELJENOSTI

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA PODRUČJE GRADA NOVALJE	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA				GUSTOĆA NASELJE- NOSTI
	Km ²	%	Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.		Popis 2001.		Broj stanovnika / km ² 2001. god.
			Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	
ŽUPANIJA	5350,50	100	85135	100	53677	100	29431	100			28599	100			
GRAD	93,36	1,74	3175	3,73	3335	6,21	2745	9,33	5168		1039	3,63	1182		35,72
NASELJA															
1. CASKA	0,95	1,02	16	0,50	23	0,69	15	0,42	37	0,72	3	0,29	6	0,51	24,21
2. GAJAC - DIO	0,34	0,36	5	0,16	56	1,68	874	24,15	635	12,29	1	0,09	21	1,78	164,71
3. KUSTIĆI	5,19	5,56	123	3,87	130	3,90	77	2,13	103	1,99	37	3,56	43	3,64	25,05
4. LUN	12,15	13,01	357	11,24	337	10,10	345	9,53	410	7,93	126	12,12	133	11,25	27,74
5. METAJNA	9,92	10,63	272	8,57	247	7,41	155	4,28	207	4,01	81	7,80	88	7,45	24,90
6. NOVALJA	44,20	47,34	1912	60,23	2078	62,31	1531	42,30	2630	50,89	644	61,92	715	60,49	47,01
7. POTOČNICA	0,87	0,93	2	0,06	6	0,18	151	4,17	309	5,98	1	0,10	4	0,34	6,90
8. STARA NOVALJA	11,25	12,05	234	7,37	238	7,14	276	7,69	589	11,39	71	6,82	87	7,36	21,16
9. VIDALIĆI	0,26	0,28	3	0,09	2	0,06	33	0,91	62	1,20	1	0,09	1	0,08	7,69
10. ZUBOVIĆI	8,23	8,82	251	7,91	218	6,53	162	4,48	186	3,60	75	7,21	84	7,10	26,49
PODRUČJE GRADA NOVALJE UKUPNO	93,36	100	3175	100	3335	100	3619	100	5168	100	1040	100	1182	100	35,72

1.2. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

1.2.1. Prirodni uvjeti

1.2.1.1. *Geološko-petrografski sastav*

Područje Grada Novalje je kao i cijeli otok po svom geološkim karakteristikama izrazito kraškog tipa, jer je najveći dio terena izgrađen od karbonatnih stijena. Znatno manju površinu zauzima eocenski fliš, lapori i pješčenjaci. Teren izgrađen od eocenskog fliša je najvećim dijelom pokriven rastresitim pokrivačem izgrađenim od pijeska, gline, sipara i breča. Ta područja ujedno predstavljaju i obradivo zemljište. Rastresiti pokrivač nalazimo i na padinama izgrađenim vapnenaca. Karakteristiku današnjeg reljefa daje geološka građa terena, tektonske i klimatske prilike. Osnovne tektonske forme predstavljaju dvije kredne antiklinale i jedna eocenska sinklinala, a uz njih postoji još i nekoliko prekidanih pravilnih bora. Reljef se u potpunosti poklapa sa tektonskom i stratigrafskom strukturom otoka. Na predmetnom području razvijeni su svi morfološki krški oblici kako površinski, tako i podzemni. Vapnenački sastav i tektonske prilike imaju odlučujuću ulogu u izgradnji kako površinske, tako i podzemne hidrografije.

Razmatrano područje je jednostavne geološke građe. Stijene pripadaju gornjoj kredi i eocenu. Geološki i morfološki otok Pag, pa time i prostor Grada Novalje predstavlja u geološkom pogledu nastavak Ravnih Kotara. Najstariji su vapnenci s hododontama, a na njima leže rudistični vapnenci. Rudistični vapnenci imaju najveću rasprostranjenost od svih stijena na otoku. Oni predstavljaju antiklinalne dijelove otoka. U najdonjim dijelovima rudističnih vapnenaca javljaju se i vapnenci s ulošcima dolomita. Njih nalazimo u jezgrama antiklinala. Vapnenci su pretežno dobro uslojeni, a mjestimice se javljaju i pločasti vapnenci.

Transgresivno na krednim vapnencima leže foraminiferski vapnenci. Diskordanca između gornje krede i foraminiferskih vapnenaca je neznatna i na terenu nije zamjetljiva. Transgresivni materijal (breče i konglomerati) se rijetko nađu. Alveolinski vapnenci se po svojim svojstvima ne razlikuju mnogo od krednih, dok su numulitni vapnenci više laporoviti, pa se razlikuju i po trošenju prijašnjih. Foraminiferski vapnenci se protežu u uskoj zoni duž rubova Novaljskog polja, zatim nešto u široj zoni s obje strane Paškog zaljeva.

Područje Novaljskog polja nalazi se u eocenskoj sinklinali. Jezgra te sinklinala je sastavljena od eocenskog fliša. Zastupljeni su lapori i pješčenjaci. Fliš se na površini javlja dosta rijetko, jer je većim dijelom pokriven kvartarnim nanosom.

Na području Novalje transgresivno na krednim vapnencima javljaju s prominke breče i konglomerati. One su nepravilno pokrile kredni reljef i unutar prominskih breča često se javljaju krpe krednih vapnenaca. Breče su sastavljene najvećim dijelom od sivih, bijelih i ružičastih krednih vapnenaca.

Kvartarne tvorevine su predstavljene brečama, siparima, pijescima, pješćenjacima i glinama. One se pojavljuju u svim eocenskim sinklinalama, gdje u većoj ili manjoj dubini prekrivaju eocenski fliš, a dijelom i vapnence. Debljina kvartarnih naslaga je vrlo različita, a na mjestima je i preko 20 m. Breče i sipari se javljaju na padinama, a dna polja su uglavnom ispunjena pijescima i glinama sa nešto kršja.

Cijeli otok Pag, uključivo i područje Grada Novalje, predstavlja u geološkom, morfološkom i strukturnom pogledu nastavak Ravnih Kotara, a tektonske strukture su mu paralelne sa strukturama susjednih otoka i Velebita. Tektonske prilike su vrlo jednostavne. Duž otoka se protežu dvije kredne antiklinale i jedna eocenska sinklinala. Uz ove glavne tektonske forme nalazimo još nekoliko pravilnih manjih bora. Antiklinale se poklapaju s morfologijom otoka. One predstavljaju ujedno i najviše dijelove otoka. Antiklinale su pravilne. Nagib slojeva je kod Novalje strm 50-60°, dok je na nekim mjestima blaži svega 20-30°.

Između krednih antiklinala duž otoka pruža se eocenska sinklinala u kojoj se nalazi i Novaljsko polje. Veći dio te sinklinala je pod morem i to na potezu od Caske do mjesta Paga. Sinklinala je skoro potpuno prekrivena kvartarnim nanosima. Značajniji uzdužni rasjedi ili lomovi nisu konstatirani. U Novaljskom polju nalaze se manje poprečne i kose rasjede. Oni se mogu vidjeti s jedne i s druge strane polja.

1.2.1.2. Hidrografija i mareografija

Proučavanjem podzemne vode na razmatranom prostoru može se konstatirati da je kretanje vode i pojavljivanje izvora zavisno od geološkog sastava i tektonskih prilika samog terena. Cijelo područje po svojim geološkim i morfološkim osobinama pripada pojavi krša, pa su i hidrografske prilike na otoku podvrgnute principima krške hidrografije, tj. glavna se cirkulacija vode ne vrši površinskom hidrografskom mrežom već podzemnom.

Vapnenci su na površini karstificirani, provideni brojnim prslinama i pukotinama, tako da su propusni za vodu. Atmosferska voda koja padne na ovu vapnenačku podlogu brzo ponire u unutrašnjost i teče dalje podzemno. Pri tome Novaljsko polje predstavlja samo jednu za sebe manju cjelinu u hidrografskom pogledu. Novaljsko polje je smješteno u eocenskoj sinklinali. Od samog mjesta Novalje odijeljeno je pojasom krednih vapnenaca visine 50-80 m. Polje je dugačko oko 3,5 km, a široko 1 km. Polje ima, kao i cijeli otok, dinarski smjer pružanja, tj. sjeverozapad-jugoistok. Zaleđe polja je izgrađeno iz gornjokrednih vapnenaca, a sami rubovi polja iz foraminiferskih vapnenaca. Podlogu polja čini eocenski fliš. Fliš je potpuno prekriven debljim ili tanjim slojem kvartarnih nanosa. Laporci se nalaze na površini i to cca 1 km od izvora Škoplje. Polje je nagnuto s jedne strane prema Caskoj, a s druge strane prema izvoru Škoplje. Površinska vododjelnica se nalazi bliže Caskoj. Povremene površinske vode se slijevaju prema jugozapadu, a dijelom prema sjeveroistoku. Naime, postojeći povremeni bujični vodotoci nastaju u udolinama unutar konfiguracije terena usmjereni na sjeveroistočnom dijelu obale prema uvalama Svetojanj, Vojska i Pećašna, dok se na jugozapadnom dijelu javlja bujica Vandikandija koja ulazi u more unutar istoimene uvale.

Podzemna vododjelnica poklapa se sa površinskom, a to znači da veći dio podzemne vode gravitira prema izvoru Škoplje. Polje je izgrađeno od glina, pijeska, sitnozrnog

šljunka, glinovitih pijesaka i pjeskovitih glina. Pješćani horizont nije u polju jednakomjerno raspoređen, već postoje zadebljanja i isklinjavanje pijeska s lećama gline.

U sjeverozapadnom dijelu polja od izvora Škoplje prema moru pijesci su pokriveni s masnom tamnom i sivom glinom. To je vrlo povoljan moment, jer glina sprječava direktno oticanje slatke vode u more, a kako su pijesci ispod razine mora, oni čine barijeru morskoj vodi, da se ne miješa sa slatkom. Da li ta nepropusna barijera sprječava miješanje slatke i slane vode u potpunost, treba provjeriti prilikom stalnog crpljenja. Sinklinalni položaj i geološka građa Novaljskog polja su vrlo povoljni za nakupljanje podzemne vode. Kolektori podzemne vode u polju su pijesci, a sabirno područje u prvom redu je samo polje. Kako veći dio podzemne, a i površinske vode gravitira prema najnižem dijelu polja, tamo se javlja jedini izvor u polju koji je kaptiran za vodovod. Kako su u tom dijelu polja pijesci pokriveni nepropusnim glinama voda se nalazi pod pritiskom, pa se ovdje voda javlja kao arteška i subarteška.

Potencijalnu mogućnost za eventualno snabdijevanje stanovništva vodom predstavljaju izvori povezani sa rezervama podzemne vode. Izdašnost tih izvora ovisi o sabirnoj površini i o karakteru stijena iz kojih izlaze. U Novaljskom polju registriran je samo jedan izvor, dok se uz padinu prema Staroj Novalji javlja više manjih izvora. Izvor Škoplje u Novaljskom polju je kaptiran za vodovod Novalje. U mjestu Metajna postoji jedno od najjačih vrela na otoku. Vrelo je vezano uz rasjed uslijed kojeg eocenski odnosno kredni vapnenci leže na fliškim laporima. Sabirno područje izvora je vapneno zaleđe, a eocenski fliš služi kao barijera na čijem kontaktu voda izlazi na površinu. Zajednička karakteristika ovih izvora je, da su malog kapaciteta, a javljaju se na kontaktu fliša i kvartara ili se cijede iz pukotina u pješćenjacima. Sabirno područje za izvore je kvartar, a dijelom i fliš i vapneno područje.

Na području vapnenaca javljaju se priobalni bočati izvori i voda u prirodnim jamama i pukotinama. Bunari se također javljaju u određenom broju i koriste se za potrebe stanovništva. Ti plitki bunari se hrane s vodom iz kvartarnih pijesaka.

▪ *Karakteristike obale*

Planom obuhvaćeno područje sastoji se od razvedene obale sa mnoštvom uvala, rtova, otočića i hridi, te zajedno sa preostalim dijelom otoka spada u dijelove najrazvedenije obale Jadrana.

Obalna linija koja se proteže od rta Luna do uvale Stara Novalja razvijena je pravolinijski, te ima strmu i nepristupačnu obalu sa strane mora. Na tom dijelu obale manji čamci mogu se skloniti i izvući na kopno samo u uvali Pastura, jer ima malu pješćanu plažu. Sidrenje u uvali nije preporučljivo jer je duboka i izložena buri.

Prostrana uvala Stare Novalje prilično je zaštićena od vjetrova. Od bure bolje je zaštićen sjeverni dio, gdje se mogu sidriti i veći brodovi. U uvali Stara Novalja kod zaselaka Kaštel izgrađeno je prvo trajektno pristanište i obala za manje brodove. Novo pristanište za trajekte u uvalici Drljanda, pruža bolja zaštitu trajektima, te se koristi kod jake bure koja onemogućava prilaz i privez trajekata u luci Žigljen.

Obala od Stare Novalje do rta Krištofor nešto je više razvedena ali strma i slabo pristupačna. Na tom dijelu obale mali plovni objekti mogu se skloniti u uvalicama: Koromačno, Mali i Veliki Svetojanj. Uvale Vela i Mala Garška izložene su buri, bolje su zaštićene uvale Nova Pošta i Gornja Slana.

Paški zaljev predstavlja prostranu prirodno zaštićenu luku. Unutarnji dio zaljeva leži u smjeru jugoistok-sjeverozapad. Na osi Pag - Caska dug je 8,5 Nm. Paški zaljev, a osobito Paška vrata, izloženi su udarima bure. Međutim, uvale na sjeveroistočnom dijelu Zaljeva pružaju sigurna skloništa i sidrišta. Kod mjesta Zubovići i Metajna postoje izgrađene obale za manje plovne objekte. Jugo stvara u uvali znatne valove. Čitav zaljev obiluje sa većim i manjim plažama od kojih mnoge imaju izvore tekuće vode, pa pruža izvanredne pogodnosti za razvoj nautičkog turizma.

Drugo pristanište za veće brodove ima naselje Novalja sa izgrađenom obalom za privez. Smješteno je u dobro zaklonjenoj uvali, koja je otvorena za zapadne i sjeverozapadne vjetrove, pa valovi iz tih smjerova znaju biti neugodni za brodove na vezu. Dubine, u uvali do pristaništa, su 7 m. Jugoistočni i južni dio uvale je plitak, izobata od 5 m nalazi se na 200-300 m od ruba obale. U Novalji se manji brodovi mogu opskrbiti gorivom sa pumpne stanice na obali. Od Novalje do Luna ima nekoliko manjih uvalica: Dubac, Jakišnica i Tovarnele. U Tovarneli mogu se vezati na obali i veći brodovi. Obala je dublja izobata od 10 m nalazi se stotinjak metara od obalnog ruba.

Smještaj otoka podno Velebita i reljef otočnog zemljišta sa blagim padom prema jugoistoku uvjetuje izloženost otoka vjetrovima. Bura - suh, hladan, silovit vjetar koji se u isprekidanim naletima ruši niz strme goleti Velebita, formira na površini Kanala žestoke udare. U velebitskom kanalu bura ima smjer NE. Na sjevernom dijelu Paga, zbog zakretanja Velebita prema sjeveru, bura poprima više istočni smjer. Jaka bura u kanalu lomi vrhove valova i raznosi morsku pjenu, formirajući iznad površine mora sloj vodene prašine. Bura olujne snage raznaša preko čitavog otoka oblake vodnih kapljica tzv. posolicu.

Na razmatranom području bura je česta pojava. U zimskom periodu zna poprimiti snagu oluje. Udari jake bure dosižu brzinu od 15-30 m/s. Pojedini udari olujnih bura imaju znatno veću brzinu. Sjeveroistočna obala Otoka najviše je izložena buri. Ostale obale imaju manju buru, a pojedini predjeli jugozapadne obale djelomično su u zavjetrini. Pojedini dijelovi obala od Novalje do Luna zaštićeni su od bure.

Jugo - topao i vlažan vjetar koji na ovom području puše od SE do SW nazivamo jugo. Dio obale od Novalje do Luna najviše je izložen jugu, pretežno iz smjera S. Na tom području jugo postiže brzinu do 15 m/s, rijetko kad poprimi olujnu snagu. Nagli porast vlage i temperature uz mutni horizont obično su predznaci juga.

Maestral i burin - pretežno ljetni vjetrovi, maestral i burin prisutni su i na području Novalje. Maestral - vjetar s mora - puše na jugozapadnoj obali iz smjera NW. U Velebitskom kanalu, gdje se formira burin - vjetar s kopna - maestral je znatno slabiji. Maestral, a pogotovo burin, lagani su vjetrovi. Katkada maestral može dostići brzinu i do 10 m/s. Maestral puše samo preko dana, a burin u noći i ujutro.

Iz višegodišnjeg promatranja vjetrova u Lunu proizlazi da na području otoka na buru i jugo godišnje otpada isti broj dana po 130, a na ostale vjetrove 50 dana. Nešto više od 50 dana vlada tišina.

Duž jugozapadne obale otoka valovi su više razvijeni jer na veličinu valova pored snage vjetra utječe i prostranstvo morske površine na kojoj se valovi formiraju. Bura u Velebitskom kanalu formira valove kratkih dužina visine do 2 metra, oštih vrhova koje bura lomi i raznosi. Valovi juga na tom području većih su dužina i visina. Jugoistočna obala manje je izložena valovima. Zbog blizine sjevernodalmatinskog kopna, jugo na tom području formira umjerene valove visine do 1,5 m. Pojedini dijelovi obale zaštićeni su otocima, dok se najveći valovi formiraju na sjevernom dijelu sjeverozapadne obale.

Smješten u grupi unutarnjih Kvarnerskih otoka, otok Pag je izvan utjecaja glavne jadranske struje koja oplakuje vanjske otoke. Struje duž obala otoka Paga nastaju zbog lokalnih faktora: vjetrova, valova, morskih mijena i stojnog vala - štige. U Velebitskom kanalu postoje dva strujna toka. Uz obalu Velebitskog podgorja imamo sjeverozapadnu, a duž obale Paga jugoistočnu struju (struje se označuju prema smjeru kamo teku).

Srednja brzina struje u Velebitskom kanalu iznosi 0,3 - 0,5 čvora (Nm/s). Na jugozapadnoj obali struje su vrlo slabe, uglavnom se formiraju periodične struje plime i oseke. Za vrijeme juga na tom području formira se sjeverozapadna struja. U Paškom zaljevu primjećujemo lagane struje nepravilnog kružnog toka. U Paškim vratima pretežno se primjećuje izlazna struja.

Periodično osciliranje morske razine u vidu plime i oseke na području otoka dosta je nepravilno. U Velebitskom kanalu i u Paškom zaljevu zbog djelovanja vjetrova i stojnog vala nekad nastaje samo jedna plima i oseka u toku dana. Ista anomalija pojavljuje se na jugoistočnoj obali. Na jugozapadnoj obali ta anomalija je rijetka, pa obično imamo tokom dana dvije plime i dvije oseke.

Točnu veličinu amplituda plimnog vala - razliku između najveće i najniže razine mora - teško je odrediti za područje otoka bez višegodišnjeg promatranja morskog nivoa na mareografu. Podaci se zasnivaju na osnovu kraćeg promatranja pomoću prijenosnog mareografa. Prema tim podacima razina visoke vode u času nastupa plima je 25 cm iznad srednje razine. Visoke vode za vrijeme jakih juga mogu biti znatno veće. Bura i visok barometrijski pritisak snizuju morsku razinu pa razina mora u času nastupa oseke pod tim okolnostima može biti i do 30 cm niža od srednjeg nivoa niskih voda, tj. od hidrografske nule, na koju su svedene dubine označene u pomorskim kartama. Srednja amplituda plimnog vala na obalama otoka iznaša do 0,50 m. U Paškom zaljevu amplituda plimnog vala nešto je veća.

Valorizacija obale na razmatranom području ukazuje s obzirom na broj, dužinu i kvalitetu šljunčanih plaža, da područje Grada Novalje ima vrlo povoljne uvjete za razvoj turizma.

Kod ocjene i valorizacije obale sa gledišta pogodnosti obale za kupanje uzeta su u obzir tri tipa obale:

1. neprikladna obala za kupanje
2. prikladna obala za kupanje
3. plaža

Pod neprikladnom obalom za kupanje smatra se ona vrsta obale koja ima nepodesan i težak pristup i sa mora i sa kopna, koja zatim u kontaktu s morem nema mogućnosti za boravak i ležanje kupaca i koja nema niti mogućnosti ulaza u more, ili sa lošim kvalitetom dna mora. Prikladna obala za kupanje je on vrsta obale koja je pristupačna bilo sa mora, bilo sa kopna, koja se većim ili manjim zahvatima ili bez zahvata može osposobiti za kupanje.

Pojas plaža obuhvaća onu vrstu obale koja u svojem prvom pojasu širine od 30 m ima u kontaktu s morem nanose šljunka, pijeska, kamene ploče ili stijene upotrebljive za ležanje. Kod ovog se vodi računa o upotrebljivosti obale za kupanje u pojasu 30 m od mora.

Za kapacitet upotrebljive obale za kupanje kao i plaže bitna je konfiguracija terena prema kojoj najveću vrijednost ima blago položena obala, za njom slijedi po vrijednosti pojas nagiba do 30%, te zatim terasasti teren u pojasu širine od 30 m. Najlošiji tip plaže po ovoj metodologiji je takva vrsta obale kod koje unutar pojasa širine do 30 metara postoje nagli i veliki skokovi terena, koji se mogu samo savladati sa većim naporom i većim investicijama za uređenje. Pojasi iza neposredne plaže mogu biti bez šume, sa pojedinim stablima ili grupama stabala sa čistinama podesnim za sunčanje. Pozadina obale sa gustom šumom daje manje vrijednosti kod određivanja kapaciteta kupaca za plaže i pojase pogodne za kupanje.

Postojeća obala od uvale Dubac do rta Ogradice kod Novalje pretežito je kamenita, sa nekoliko manjih lijepih uvala. Vrlo pogodna obala uglavnom je u uvalama Mihovilje i Baba sa lijepim i kvalitetnim šljunčanim plažama, te laganim pristupom na more.

Obala od rta Gaj do rubnog područja Gajac ima vrlo mnogo korisne obale sa velikim šljunčanim plažama, a dno mora je skoro na cijelom potezu šljunčano i pješćano, dok je sjeverno od Novalje morska obala kamenita.

U Staroj Novalji postoji povoljno trajektno pristanište uz koje treba urediti odgovarajuće parkiralište, jer se može računati na pristup turista automobilima na otok Pag iz pravca sjevera sa Jadranske magistrale, te od otoka Raba trajektom do Stare Novalje.

Zona Caska obuhvaća sjeverozapadni dio Paške uvale sa uvalama Zrće i Klopotnica sa naročito lijepim velikim pješćanim i šljunčanim plažama. Područje Kustići - Zubovići nalazi se na jugozapadnoj padini stjenovite uzvisine koja odvaja Paški zaljev od Podvelebitskog kanala, te ima pogodnu obalu za kupanje od predjela Grgurovac do rta Hobotnica. Od rta Hobotnice do rta Sv. Krištofor nalaze se u uvalama Metajna i Ručica sitno pješćane plaže, a ostala obala je kamenita sa manjim pješćanim plažama.

1.2.1.3. Topografija

U reljefu područja Grada Novalje prisutne su iste karakteristike koje se uočavaju kod otoka Paga kao cjeline. Naime, reljefno uzdignuti dijelovi koji prate središnji dio Luna i potez Zaglava - Barbat pružaju se paralelno sa planinskim lancem Velebita i tektonskom strukturom susjednih otoka.

Ove uzvisine pružaju se longitudinalno od jugoistoka prema sjeverozapadu, paralelno jedno sa drugim, a među njima prostiru se udoline sa ravnica, poljima i morskim uvalama. Bilo koje zatvara Velebitski kanal na potezu Zaglava - Barbat doseže najveću visinu kod Zaglava u blizini lokaliteta Komorovac na koti 205 m nadmorske visine, odnosno 218 m.n.m. na lokalitetu Panos jugoistočno od Metajne.

Između navedenih povišenih dijelova reljefa, kao i onih izvan obuhvata ovog Plana (Sv. Vid 348 m.n.m.) nalaze se ravničarska područja Gajca, Novalje, Zrća - Caske, Straška i Novljanskog polja, sa prosječnom visinom 65-75 m.n.m. Također i područje Novljanskog Zaglava predstavlja nešto viši plato na koti 130 - 160 m.n.m. iznad kojeg izlaze pojedine više uzvisine (Komorovac i dr.).

Nagibi terena na prostoru Grada Novalje vrlo su raznoliki od 0-60%. Najveći dio otoka ima male nagibe od 0-10% i od 10-20%. Strmi tereni sa nagibima do 20-40% i preko 40% nalaze se prvenstveno na sjeveroistočnoj strani otoka na bokovima antiklinala. Tereni na jugozapadnoj strani otoka imaju uglavnom male nagibe od 0-10%, a samo manjim dijelom 10-20%. Za izgradnju objekata kao i za uređenje kamping prostora, pogodni su tereni sa manjim nagibima, koji se nalaze na potezu Gajac - Straško - Novalja - Zrće - Caska, uključivo prostore neposredno uz obalni rub te unutar pojedinih uvala i manjih polja (Metajna, Uvala Mihovilje i dr.).

1.2.1.4. Klima

Klima na području obuhvata ovog Plana je mediteranska sa toplim suhim ljetima i blagim zimama. Mikroklime sjeverozapadne i jugoistočne strane otoka se znatno razlikuju. Dok je sjeveroistočna strana izložena jakoj buri, jugozapadna strana je pod jakim utjecajem djelovanja mora. Paški zaljev štiti djelomično od jake bure uzdignuta konfiguracija reljefa. Najveću jačinu vjetra ima sjeveroistočni vjetar, dok se najčešće pojavljuje jugoistočni vjetar.

U stanici Lun - Gager zabilježene su najveće jačine vjetra kod sjeveroistočnjaka, kod čistog istočnjaka i kod južnog vjetra. Najčešće se pojavljuju južni i istočni vjetar. Najveći broj dana sa vjetrom jačim od 8 Beauforta bio je u godini 1954. i to 19 dana. Najviše sati insolacije ostvaruje se u VII mjesecu i to 340 - 360, a najmanje u XII, I, II mjesecu. Najveće srednje temperature zraka izmjerene su u VII i VIII mjesecu i to 24,4 i 24,3°C. Srednja mjesečna maksimalna temperatura zraka je 27,8°C u VII i 27,3° u VIII mjesecu, dok je najmanja srednja mjesečna minimalna temperatura 3,1°C u I. mjesecu.

Najveći prosjek padavina izmjeren je u Novalji u XI. mjesecu sa 160 mm, a u mjernoj stanici Lun-Gager u X mjesecu 142 mm. Prosječna količina godišnjih oborina iznosi 815 mm od čega u vegetacijskom periodu od 1.4. - 30.9 u prosjeku padne 325 mm.

Najbogatiji mjeseci oborinama su X, XI, i IV mjesec, a najoskudniji VII i VIII mjesec. U mjesecima sa najjačim oborinama događa se da u jednom danu padne do 200 mm oborina, što je vrlo nepovoljno radi erozije i poplavlivanja kraških polja.

1.2.1.5. Biljni pokrov

U geomorfološkom smislu reljef razmatranog područja jako je raščlanjen, sa karakterističnim uzvisinama, među kojima se prostiru flišne doline sa plodnim ravnica i morskim uvalama. Bila su osobito u stijenama na sjeveroistočnoj strani otoka izričito krškog karaktera. Obala otoka je vrlo razvedena, pa je prema tome i utjecaj mora na otok jak, osobito u pogledu termičkih prilika. U klimatskom pogledu otok je također pod jakim utjecajem kopna, odnosno Velebita, sa kojeg uslijed velikih visinskih i temperaturnih razlika puše bura.

Uslijed kontakata kontinentalne i mediteranske klime rasprostranjene su biljne zajednice šume bijelog graba i hrasta medunca (*carpinetum orientalis croaticum*) te šume crnike (*quercetum ilicis*). Na područjima koja bi inače odgovarala razvoju biljne zajednice bijelog graba i hrasta medunca, takve šume se uslijed prejakog utjecaja bure i posolice nisu mogle razviti.

Mnogo više razvijena je šuma crnika koja daje većim predjelima, orijentiranim prema jugozapadu mediteranski karakter. Nešto kvalitetnije šumske površine nalaze se na jugozapadnim padinama Luna između Tovarnele i rta Sakarata, kod uvale Dubac, kod Straška, te na području Zrće.

Stjenovita sjeveroistočna obala otoka, izložena je jakoj buri i posolici, kršovita je i bez ikakve vegetacije. I ostali visoki predjeli otoka uglavnom su krševiti i bez jače vegetacije. Ovi najveći predjeli kamenjara koriste se vjekovima samo kao pašnjaci.

Na vapnenačkim kosama mogle bi se podizati kulture crnog bora, osobito na padinama orijentiranim prema jugozapadu ili čak na sjeveroistočnoj strani kod Luna (Uvala Furnje).

Povoljnija područja za razvoj vegetacije su samo flišne ravnice u dolinama, koja su bila korištena za poljoprivredu, uglavnom vinogradarstvo, te blaže jugozapadne padine otoka djelomično obraslo termofilnom šumom. Poljoprivredne površine nalaze se u plodnim ravnica oko Caske, Kustića i Metajne, te na prostoru Novljanskog polja. U poljoprivrednom pejzažu najkarakterističniji su vinogradi, izgrađeni u blagim terasama.

U voćnjacima pretežno se gaje smokve, a u nekim klimatski pogodnim područjima postoje i maslinici. Najjače kulture maslina nalazimo u područjima od Tovarnele preko Luna i Gagera do Novalje i oko Stare Novalje. Radi svoje specifičnosti i ljepote pojedini dijelovi prostora maslinika na Lunu stavljeni su pod zaštitu kao posebni botanički rezervat.

1.2.2. Zatečeno korištenje i izgrađenost prostora

1.2.2.1. Prometno-geografski i lokacijski uvjeti

Grad Novalja ima s prometno-geografskog gledišta dobar položaj. Nalazi se na koridorima važne prometne infrastrukture (državne ceste D-106, D-107 i županijske ceste Ž 5151), koje u pravcu sjeverozapad-jugoistok presijecaju njezino područje. Najvažniji otočki prometni pravac, cesta D-106, u smjeru SZ-JI osigurava vezu čitavog otočnog prostora, odnosno povezuje Grad Novalju sa preostalim dijelom Hrvatske. Ujedno je na ovom području ostvaren glavni pomorski pristup na otok (luka Žigljen).

Osim navedenih prometnih pravaca državnog i županijskog značaja, ovo područje predstavlja i prostor tranzita magistralne energetske infrastrukture (dalekovod 110 kV).

Postojeća prirodno-geografska i povijesna obilježja imaju također značajan utjecaj na razvitak ovog područja, kako u pogledu daljnjeg proširenja naselja, tako i u odnosu na gospodarske aktivnosti smještene unutar promatranog područja. Vezano uz zatečene povijesno-tradicijske i prirodno-geografske karakteristike može se provesti diferencijacija razmatranog područja na specifične prostorno-funkcionalne cjeline i to:

- povijesno-tradicionalno urbano područje glavnog naselja Novalje,
- ostala urbanizirana područja na obalnom rubu sa potencijalnim prostorima nove urbanizacije,
- etnološki vrijedna ruralna područja (tzv. Stani) pretežito na području Luna,
- važna poljoprivredna područja unutarnjih polja sa kojih je isključena izgradnja,
- krajobrazno značajni ozelenjeni prostori pretežito južnog dijela obalnog pojasa, uključivo područje Zrće-Caska i Lun sa primjenom mjera zaštite prirodnih vrijednosti,
- teže pristupačni, kameni i nepogodni dijelovi sjeveroistočne obale pod utjecajem bure.

Navedena temeljna obilježja prostora imala su do sada, a imati će i u buduću značajan upliv na daljnji urbani i gospodarski razvitak predmetnog područja. Osim same prostorno-prirodne pogodnosti pojedinih dijelova područja Grada Novalje, značajan razvojno-usmjeravajući čimbenik predstavlja i dobra prometna mreža uz koju je vezan veći broj postojećih urbanih područja.

1.2.2.2. Izgrađena područja naselja i izvan naselja

Važan element privlačnosti dijelova razmatranog područja proizlazi iz povijesno-tradicijskih obilježja pojedinih izgrađenih prostora i lokaliteta, koji već duži vremenski period (kao naselje Novalja) imaju ulogu urbanih središta i predstavljaju mjesta koncentracije stalnog i povremenog stanovništva, urbanih funkcija i specifičnih gospodarskih aktivnosti šireg ili užeg značaja.

To se posebno odnosi na urbano područje Novalje (u funkciji važnijeg lokalnog središta - glavnog naselja jedinice lokalne samouprave), te u manjoj mjeri na naselja Lun, Stara Novalja i Zubovići (sa ulogom manjeg lokalnog središta) te područja Gajca (naselje Gajac - dio) koji sezonski obavlja funkciju lokalnog središta. Sva ta naselja nalaze se na

prostorno-prirodno, te gospodarski-prometno pogodnom području (zaštićeni morski zaljevi i kvalitetnije poljoprivredno zemljište, glavne prometne veze) unutar gravitacijskog područja okolnih manjih naselja.

Prirodne značajke i kvalitete jugozapadno orijentiranog (vegetacijski bogatijeg i turistički atraktivnijeg) obalnog dijela, zaštićenog od neugodnog dominantnog vjetrova bure, rezultirao je smještajem gotovo svih urbanih područja na tim povoljnim lokacijama sa osnovnim karakteristikama kombinirane namjene prostora kao stambeno-turističkih naselja sa prisutnom značajnom vikend (apartmanskim) izgradnjom, posebno u naselju Gajac - dio, ali i u drugim naseljima: Caska, Lun, Potočnica, Stara Novalja i Vidalići. Zatečeni, još uvijek relativno nizak stupanj izgrađenosti područja Grada, ostavlja povoljne mogućnosti za daljnji razvitak naselja preko novih zona mješovite namjene (turističko-stambenih, stambeno-turističkih, turističkih, radno-poslovnih i sl.) koja uz naglašeni značaj turizma, uslužno-servisnih djelatnosti i poljoprivrede, stočarstva, ribarstva, uključivo i druge tradicionalne djelatnosti (proizvodnja sira, čipke i sl.) trebaju postati nosilac razvitka Grada Novalje.

Unutar zatečene mreže centralnih naselja glavnu ulogu ima naselje Novalja kao tradicionalno središte ovog dijela otoka, a danas središte nove jedinice lokalne samouprave. Prema broju i strukturi različitih urbanih funkcija i sadržaja javne namjene, te veličinu gravitacijskog područja, naselje predstavlja u funkcionalnom smislu važnije lokalno središte, sa utjecajnim prostorom veličine do 30.000 korisnika prostora (stanovnika i turista tijekom ljetne sezone).

Potrebe lokalnog stanovništva sjeverozapadnog dijela nove jedinice lokalne samouprave (potez Lun - Potočnica) u pogledu korištenja određenih sadržaja javne namjene, zadovoljavaju se u okviru naselja Lun kao najvećeg i urbano-funkcionalno najrazvijenijeg naselja tog dijela Grada Novalje, u funkciji manjeg lokalnog središta sa gravitacijskim prostorom do 2000 korisnika. Unutar njegovog gravitacijskog područja nalaze se izgrađena područja naselja na potezu Lun-Potočnica. Potrebe rubnog sjeverozapadnog područja uz uvalu Stara Novalja u pogledu urbanih funkcija pokriva naselje Stara Novalja sa rangom manjeg lokalnog središta. Može se konstatirati da područja tih naselja povremeno (vrlo kratkotrajno, tijekom ljetne sezone 30 - 90 dana) dobivaju značajno povećanje broja korisnika, kada značajno nadmašuju broj stalnog stanovništva.

Posebnu specifičnost imaju naselja Gajac (Gajac-dio), Lun, Stara Novalja, Caska, Vidalići i Potočnica u kojima prevladava povremeno stanovništvo temeljem koncentracije vikend i apartmanskog smještaja, gdje se koncentracija korisnika prostora (najprisutnija u naselju Gajac - dio) javlja prvenstveno tijekom turističke sezone, dok su preostali dio godine gotovo u potpunosti izvan korištenja - bez stanovništva.

Jugoistočni dio jedinice lokalne samouprave (u Paškom zaljevu - naselja Vidalići-Kustići-Zubovići-Metajna) gravitira prema naselju Zubovići, kao manjem lokalnom središtu koje unutar mreže središnjih naselja zadovoljava uže lokalne potrebe opisanog područja.

Drugi dio jugoistočnog prostora Grada Novalje orijentiran na akvatorij Kvarnerića oslanja se na dobro razvijene funkcije naselja Gajac (Gajac-dio). Ovo naselje, obzirom na broj različitih sadržaja javne namjene ima ulogu lokalnog središta sa gravitacijskim područjem do 5000 korisnika, ali je u funkciji samo tijekom turističke sezone.

Postojeća naselja oblikovana su unutar svog građevinskog područja, te ista angažiraju ukupnu površinu od 302,40 ha te zauzimaju oko 11% teritorija Grada Novalje.

Osim izgradnje smještene unutar postojećih naselja formirane su i određene zone izdvojene namjene (poslovne i turističke) smještene izvan naselja. Takvi prostori obuhvaćaju površinu od 62,12 ha, a odnose se na poslovnu zonu Čiponjac uz naselje Novalja, te ugostiteljsko-turističke lokalitete Dražica i Straško. Osim navedenih zona gospodarske namjene u građevinskom području izdvojene namjene smješteni su također prostori sporta i rekreacije (Novalja, površine 3,34 ha) i sanitarno odlagalište (Novalja, površine 13,62 ha).

Temeljem iznesenih karakteristika prostora i opisanog korištenja, moguće je definirati njegovu postojeću namjenu kao polaznu osnovu za daljnje planiranje razvoja naselja i gospodarstva. Pregled namjene i korištenja prostora 2006. godine na području Grada Novalje daje se u narednoj tabeli iz koje proizlazi da je građenje prisutno samo na 4,25% površine Grada, dok je preostali dio veličine 95,75% zadržan kao izvorni prirodni (poljoprivredno-šumski) prostor.

Tablica br. 2
PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA NOVALJE
KVANTIFICIRANI POKAZATELJI: POSTOJEĆA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA 2006. GOD.

Red broj	GRAD NOVALJA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Grada	st. /ha ⁽¹⁾	m ² /st.. ⁽¹⁾
1.0	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1	Građ.područja - izgrađeni dio	GP	302,40			
	- Neizgrađeni dio					
	UKUPNO 1.1.		302,40	3,24	11,03	906,75
1.2	Izdvojeno građevinsko područje	E	15,19			
		H	-			
		K ⁽²⁾	25,44			
		T ⁽³⁾	50,30			
		R	3,34			
	UKUPNO 1.2.:		94,27	1,01		285,84
	GRAĐEVINSKO PODRUČJE SVEUKUPNO:		396,67	4,25		1189,42
1.3	Poljoprivredne površine - obradive	P	-			
		P1	-			
		P2	568,88			
		P3	1056,52			
	UKUPNO 1.3:		1625,40	17,41		4873,76
1.4	Šumske površine	Š	-			
	- gospodarske	Š1	1444,08			
	- zaštitne	Š2	-			
	- posebne namjene	Š3	-			
	UKUPNO 1.4.		1444,08	15,47		4330,07
1.5	Ostale poljoprivredne i šumske površine	PŠ	5792,13	62,04		17367,71
	UKUPNO 1.5.					
1.6	Vodene površine	V	0			
	UKUPNO:		0	-	-	-
1.7	Ostale površine	N	0			
		IS	77,20			
		G	0,52			
	UKUPNO:		77,72	0,83		233,04
GRAD NOVALJA			9336,0	100.00		27994,0

(1) U iskazivanju gustoće naseljenosti i standarda m²/ kor. primjenjen je broj od 3335 stanovnika iz popisa 2001. godine

(2) Iskazana površina obuhvaća radnu zonu Novalja - Čiponjac (11,82 ha) i komunalnu zonu - sanitarno odlagalište (13,62 ha)

(3) Iskazana površina obuhvaća zone Straško (49,03 ha) i Dražica (1,27 ha).

1.2.2.3. Stanovništvo

Na prostoru jedinice lokalne samouprave Grada Novalje, sa površinom od 93,36 km², boravilo je u razmatranih 10 naselja prema popisu 2001. godine 3335 stanovnika, što predstavlja povećanje od 160 stanovnika u odnosu na popisnu godinu 1991. (3195 stanovnika). Naime, analizom demografskih pokazatelja može se konstatirati da nakon 1948. godine, kada je na području današnje jedinice lokalne samouprave Grada Novalje živjelo 3799 stanovnika (najviši dostignuti broj u evidentiranom statističkom periodu 1857-2001.god.), dolazi do stalnog pada broja stanovnika (samo u periodu 1981.-2001.. dolazi do blagog porasta broja stanovnika), te 2001. godine na tom prostoru boravi 88% stanovnika u odnosu na popis iz 1948. godine.

U okviru analiziranih naselja unutar prostora Grada, može se konstatirati, da osim glavnog središta jedinice lokalne samouprave - naselja Novalja koje uz manja kolebanja trenda bilježi polagani porast broja stanovnika, gotovo sva ostala naselja predstavljaju područja manjeg gubljenja stanovnika.

Vezano uz naprijed konstatirano veliko prisustvo stanova za povremeno korištenje (vikendice, apartmani), može se utvrditi da je prevladavajuće povremeno stanovništvo (više od 50% stanova-stanovnika) prisutno u naseljima Caska, Gajac - dio, Lun, Potočnica, Stara Novalja i Vidalići, pa će izgradnja u tim naseljima biti ograničena temeljem uvjeta iz Uredbe o ZOP-u.

Tabelama sa komparativnim statističkim pokazateljima iz popisa stanovništva 1991. i 2001. godine datim u okviru ovog tekstualnog obrazloženja prikazane su demografske karakteristike na području Grada Novalje.

Tablica 3. Stanovništvo (broj i dobna struktura)

NASELJE		Broj stanovnika*					Dobna struktura 2001.			
		1991		2001.		Index	Starost u godinama			
		Ukupno	%	Ukupno	%	01/91	0-19	20-59	60 i više	Nepoznato
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	CASKA	16	0,5	23	0,69	143,57	2	17	4	-
2	GAJAC - DIO	5	0,1	56	1,68	1120	16	34	6	-
3	KUSTIĆI	123	3,9	130	3,90	105,7	20	70	40	-
4	LUN	357	11,3	337	10,1	94,4	66	166	102	3
5	METAJNA	272	8,6	247	7,41	90,81	43	115	89	-
6	NOVALJA	1912	60,3	2078	62,31	108,7	535	1046	495	2
7	POTOČNICA	2	0,1	6	0,18	300,0	1	3	2	-
8	STARA NOVALJA	234	7,4	238	7,14	101,71	52	111	72	3
9	VIDALIĆI	3	0,1	2	0,06	66,7	-	2	-	-
10	ZUBOVIĆI	251	7,9	218	6,53	86,85	21	108	89	-
Ukupno		3175	100	3335	100	105,04	756	1672	899	8

* Stalni stanovnici naselja popisa

Tablica 4. Domaćinstva (broj, veličina i gospodarska struktura)

NASELJE		Broj domaćinstava		Prosječna veličina		Prema gospodarstvu 1991.	
		1991	2001	1991	2001	Sa zemljom	Bez zemlje
		1	2	3	4	5	6
1	CASKA	3	6	5,3	3,8	2	1
2	GAJAC - DIO	1	21	-	2,3	-	1
3	KUSTIĆI	37	43	3,3	3,02	28	9
4	LUN	126	133	2,8	2,39	59	67
5	METAJNA	81	88	3,3	2,82	57	24
6	NOVALJA	644	715	3,0	2,94	146	498
7	POTOČNICA	1	4	2,0	1,0	-	1
8	STARA NOVALJA	71	87	3,3	2,69	23	48
9	VIDALIĆI	1	1	3,0	2,0	1	-
10	ZUBOVIĆI	75	84	3,3	2,65	67	8
Ukupno		1040	1182	3,0	2,82	383	657

Proces depopulacije obuhvatio je pojedine dijelove jedinice lokalne samouprave (ruralna područja - Stani) koji su udaljeni od glavne prometnice i turistički interesantnih dijelova morske obale. Kretanje stanovništva na tom području odvija se prema urbanim i gospodarskim središtima odnosno turistički atraktivnim lokacijama. Posebnu specifičnost Grada Novalje predstavljaju i novija odnosno postojeća demografski revitalizirana naselja (Stara Novalja, Novalja, Vidalići, Gajac - dio) sa porastom stalnog i povremenog stanovništva.

Pored promjena u kretanju stanovništva važne su promjene i u strukturama. U jedinici lokalne samouprave značajno je zastupljeno starije stanovništvo (27% stanovništva starije od 60 godina), odnosno broj starijeg stanovništva (starosti preko 60 godina) premašuje mlađe stanovništvo (0-19 godina). Prema demografskoj valorizaciji, temeljem odabranih demografskih pokazatelja, veći broj naselja na razmatranom području ulazi u kategoriju naselja sa nepovoljnim demografskim karakteristikama, čija su posebna obilježja demografska starost stanovništva.

1.2.2.4. Stanovi i stanovanje

Stambena funkcija i namjena predstavlja najprisutniji dio korištenja prostora naselja, te obuhvaća 60-80% njihove površine. Stambena izgradnja manifestira se kroz najviše zastupljeni tip individualnih samostojećih građevina, dok se samo na manjim dijelovima središnjeg naselja Novalja javljaju i tipovi višestambenih građevina prvenstveno vezanih uz izgradnju objekata povremenog stanovanja (Novalja - zona Gaj, Stara Novalja, Vidalići, Gajac-dio) .

Unutar postojećih naselja posebno uz središnje dijelove (povijesna jezgra) javljaju se i drugi tipovi gušće individualne stambene izgradnje (dvojne građevine i nizovi), koji međutim ne predstavljaju tipologiju prisutnu u novijoj izgradnji koja se uglavnom manifestira kroz samostojeće objekte.

U okviru stambene građevine zastupljeni su i poslovni prostori (prvenstveno kao ugostiteljsko-turistička djelatnost) pa se osim stambenog prostora javljaju i turistički apartmani u većem ili manjem broju. Takve karakteristike govore da je stambena namjena sadržana u okviru zona mješovite (stambeno-poslovne ili poslovno-stambene) namjene (M1 ili M2) koje čine pretežiti dio namjenske strukture naselja u okvirima njegovog građevinskog područja.

Visina izgradnje kreće se u rasponu od P+1+M do P+2+M osim manjeg broja viših građevina kao izuzetaka i negativnih primjera stambene izgradnje.

Ukupna stambena izgradnja evidentirana je statističkim pokazateljima iz popisa 2001. godine sa ukupno 5168 stanova od čega je 2630 ili 51% koncentrirano unutar naselja Novalja. Posebnost Grada Novalja je i značajno učešće stanova sa povremenim korištenjem koji obuhvaćaju 2378 stambenih jedinica ili 46% ukupnog broja stanova, a značajno nadmašuju broj stanova za stalno stanovanje (1999.).

Obzirom na broj od 1182 domaćinstava može se konstatirati da povoljan standard od 1,69 stana stalnog stanovanja na jedno domaćinstvo.

Izgrađena stambena površina iznosi ukupno 359.717 m² uz učešće središnjeg naselja Novalja sa 178.606 m² ili 49,7%. Unutar ukupne stambene površine stanovi za stalno korištenje zastupljeni su sa veličinom od 157.569 m² (43,8% ukupne površine), dok na stanove sa povremenim korištenjem otpada 159.936 m² ili 44,5% ukupne stambene površine. Evidentno je da stanovi sa povremenim korištenjem u veličini površine također nadmašuju stanove stalnog stanovništva.

Stambeni standard u okviru stanova sa stalnim korištenjem ostvaren je sa stambenom površinom prosječne veličine 47,25 m² na stanovnika ili 133,3 m² na jedno domaćinstvo.

Tijekom planiranja budućeg razvitka u segmentu stanovanja treba uzeti u obzir da je značajni dio stambenog fonda izgrađen prije 50 i više godina, pa treba predvidjeti određene prostore za zamjensku izgradnju.

Pregled statističkih pokazatelja vezano uz stanove dat je u tabelama 5 i 6.

TABELA 5: STANOVNI (PODACI 2001.GOD.)

GRAD NOVALJA		Ukupan broj stanova	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost
			Ukupno	Nastanjeni	Povremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor	Za rad u poljop.	
Naselje		1	2	3	4	5	6	7	8
1	CASKA	37	7	6	-	1	10	-	20
2	GAJAC - DIO	635	20	19	1	-	615	-	-
3	KUSTIĆI	103	66	43	23	-	37	-	-
4	LUN	410	146	131	14	1	229	2	33
5	METAJNA	207	107	88	5	14	53	-	47
6	NOVALJA	2630	1392	705	626	61	736	-	502
7	POTOČNICA	309	4	4	-	-	170	3	132
8	STARA NOVALJA	589	113	85	28	-	425	-	51
9	VIDALIĆI	62	6	1	5	-	56	-	-
10	ZUBOVIĆI	186	138	84	54	-	47	-	1
Ukupno		5168	1999	1166	756	77	2378	5	786

TABELA 6: STANOVİ (PODACI 2001.GOD.)

GRAD NOVALJA		Ukupna površina stanova m ²	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost nast. prostorije m ²
			Ukupno	Nasta-njeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor	Za rad u poljop.	
			m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	
Naselje		1	2	3	4	5	6	7	8
1	CASKA	2429	702	642	-	60	685	-	1042
2	GAJAC-DIO	24902	712	682	30	-	24190	-	-
3	KUSTIĆI	10360	7970	5280	2690	-	2390	-	-
4	LUN	32091	14072	12910	1112	50	16761	118	2140
5	METAJNA	17343	9904	8674	330	900	3141	-	4298
6	NOVALJA	178606	104008	66475	35458	2075	48758	-	25840
7	POTOČNICA	15465	355	355	-	-	9178	115	5817
8	STARA NOVALJA	57179	8884	7304	1580	-	45523	-	2772
9	VIDALIĆI	7790	950	100	850	-	6840	-	-
10	ZUBOVIĆI	12552	10012	6590	3422	-	2470	-	70
Ukupno		359717	157569	109012	45472	3085	159936	233	41979

1.2.2.5. Prometnice i komunalna infrastruktura u naseljima

Unutar svih naselja razvijena je do određene razine prometna mreža i komunalna infrastruktura.

U segmentu prometne mreže mogu se u gotovo svim naseljima, uz izuzetan naselja Gajac - dio, konstatirati nedostatne širine ulica, te nedovoljno dimenzionirani prostori za promet u mirovanju. Radi toga će se Planom postaviti nužni minimalni standardi za izgradnju u novim zonama (širine ulica min. 8,0 - 9,0 m), dok će se na zatečenim prometnicama u izgrađenim dijelovima naselja primjeniti odgovarajući režimi za odvijanje prometa (jednosmjerni promet i sl.).

Komunalna infrastruktura izgrađena je sa zadovoljavajućim standardom osim mreže odvodnje. Naime, osim naselja Novalja i Gajac - dio ostala naselja nemaju izvedene kanalizacijske sustave, te na taj način predstavljaju potencijalnu opasnost za ugrožavanje okoliša, a prvenstveno morskog akvatorija. Daljnja izgradnja u tim naseljima biti će

ograničena do realizacije kanalizacijske mreže sa lokalnim uređajem za pročišćavanje za čitavo naselje ili njegove dijelove, a shodno uvjetima Uredbe o ZOP-u.

1.2.2.6. Mreža središnjih naselja

Unutar postojećih odnosa u prostoru, a vezano uz kvalitetu i kvantitetu urbanih funkcija te gospodarsku atraktivnost pojedinog područja, naselje Novalja predstavlja urbano područje – gradsko sjedište, sa značajem važnijeg lokalnog središta (utjecajno područje veličine do 10.000 stanovnika, odnosno do 30.000 svih korisnika prostora, ako se uzme u obzir privremeno - povremeno stanovništvo te turisti). U prostorno-funkcionalnom pogledu njegovo gravitacijsko područje obuhvaća čitav prostor jedinice lokalne samouprave (3335 / 4141 postojećih stanovnika).

Od preostalih naselja samo Lun, Stara Novalja i Zubovići imaju karakteristike manjeg lokalnog središta, a vezano uz svoju veličinu i gravitacijski prostor koji obuhvaća područje sa 2000-5000 stanovnika. Vezano uz ograničenu zastupljenost urbanih funkcija može se konstatirati da se sva naselja značajno oslanjaju na središte jedinice lokalne samouprave - urbano područje Novalje.

Obzirom na postojeće karakteristike središnjih naselja i njihove relativno ograničene funkcije, stanovništvo za korištenje funkcija više razine gravitira prema županijskom središtu – gradu Gospiću ili drugim središtima na većoj udaljenosti kao što su: Rijeka, Senj, Zadar, ali djelomice i prema Gradu Pagu.

Formirane (izgrađene) urbane-ruralne strukture na području Grada Novalje predstavljaju uglavnom, uz izuzetak urbanog područja središta jedinice lokalne samouprave - grada Novalje, manja naselja. Samo Novalja kao naselje gradskog karaktera iskače po veličini, te se na području naselja koncentrira 2078 (2569/2006.god.) stanovnika ili 62% stanovništva sa područja jedinice lokalne samouprave. Slijedeća područja koncentracije stanovništva predstavljaju naselja Lun, Metajna, Stara Novalja i Zubovići koja prelaze veličinu od 200 stanovnika, te obuhvaćaju 1.040 (2001.god.) stanovnika ili 31,2% ukupnog stanovništva. Znači da na prostorima navedenih naselja danas živi 93%, odnosno gotovo ukupno stanovništvo Grada Novalje. Druga naselja predstavljaju manja izgrađena ruralna ili vikend područja, veličine ispod ili oko 100 stalnih stanovnika.

Navedena veličina naselja i koncentracija stalnog stanovništva unutar glavnog urbanog područja - naselja Novalje sa preostalim naseljima ruralnog tipa veličine 2 - 337 stanovnika, ukazuje da je relativno maleni dio prostora pokriven izgradnjom, dok pretežiti dio područja Grada čini sačuvani prirodni prostor u njegovom izvornom prirodnom izgledu, kao poljoprivredni prostor, uključivo šume i stjenovito priobalno područje.

Specifičnost područja Grada Novalje jeste postojanje posebnih vikend naselja sa povremenim boravkom stanovništva, prvenstveno tijekom turističke sezone. Takav urbani tip predstavljaju prvenstveno naselja Gajac - dio, Potočnica i Vidalići, pri čemu je i u drugim naseljima (Caska, Potočnica, Stara Novalja) značajno prisutno povremeno - sezonsko stanovništvo. Naime, prema broju stanova u povremenom korištenju (2378 stanova 2001. godine) može se ukupni broj takvih povremenih korisnika prostora ocijeniti sa oko 7100 - 9000 "stanovnika".

1.2.2.7. *Gospodarska orijentacija*

Radi kvalitetnije ocjene budućih razvojnih mogućnosti vezano uz postojeće gospodarske aktivnosti i raspoložive resurse analizirani su statistički pokazatelji vezano uz aktivnost stanovništva, strukturu domaćinstava prema gospodarskom statusu, poljoprivredno stanovništvo i stanovništvo prema područjima djelatnosti. Raspoloživi cjeloviti statistički pokazatelji iskazani za 1991. godinu posebno ukazuju na:

- nedovoljan broj aktivnog stanovništva (28% ukupnog stanovništva), pri čemu je gotovo 60% ukupno aktivnog stanovništva locirano u gradu Novalja i 21% u naseljima Metajna i Zubovići,
- naglašenu ulogu grada Novalje te naselja Metajna i Zubovići, kao nositelja gospodarskih aktivnosti budući da zajedno obuhvaćaju 80% aktivnog stanovništva,
- poseban značaj grada Novalje kao prostora koncentracije aktivnosti vezano uz sekundarni i tercijarni sektor djelatnosti koji učestvuju sa gotovo 75% unutar ukupnog broja stanovnika u analiziranim djelatnostima.
- razvijenost tercijarnog sektora djelatnosti na području grada Novalje, koja proizlazi iz njegove funkcije važnijeg lokalnog i gradskog središta,
- opću razvijenost tercijarnog sektora na području jedinice lokalne samouprave (57% aktivnog stanovništva), što je rezultat sve većeg usmjerenja prema ugostiteljsko-turističkim djelatnostima čitavog područja, a posebno u okviru budućeg razvitka,
- prisutno veće učešće poljoprivrednog stanovništva koje obuhvaća 25% ukupno aktivnog stanovništva, što ukazuje na značajnu ulogu poljoprivrednog sektora, danas ali i u budućnosti.

Naprijed date sažete analize zatečenog stanja proizlaze iz statističkih pokazatelja prikazanih na slijedećim tabelarnim prikazima 7. i 8., kao i drugim naprijed datim tablicama.

Tablica 7. Stanovništvo prema područjima djelatnosti - podaci 1991. god.

NASELJE		Ukup- no	Područje djelatnosti													
			01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	CASKA	5	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
2	GAJAC - DIO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	KUSTIĆI	40	1	28	-	-	1	2	3	1	1	-	-	1	1	1
4	LUN	75	8	13	-	-	4	6	3	8	18	2	1	-	-	1
5	METAJNA	97	2	54	1	-	5	8	11	6	3	-	1	2	-	1
6	NOVALJA	538	27	55	8	-	17	18	92	170	36	21	12	29	15	26
7	POTOČNICA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	STARA NOVALJA	54	3	12	-	-	3	-	11	8	3	1	3	2	4	4
9	VIDALIĆI	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	ZUBOVIĆI	91	5	56	-	-	2	9	6	6	-	1	-	1	1	2
Ukupno		902	46	223	9	-	32	42	126	199	62	25	18	25	21	35

1-Industrija i rudarstvo
 02-Poljoprivreda i ribarstvo
 03-Šumarstvo
 04-Vodoprivreda
 05-Građevinarstvo
 06-Promet i veze
 07-Trgovina

08-Ugostiteljstvo i turizam
 09-Obrtništvo i osobne usluge
 10-Stambeno-komunalne
 djelatnosti i uređenje naselja
 11-Financijske, tehničke i
 poslovne usluge
 12-Obrazovanje, znanost, kultura i
 informacije

13-Zdravstvena zaštita i socijalna
 skrb
 14-Tijela državne vlasti, tijela
 lokalne samouprave, fondovi,

Tablica 8. Poljoprivredno stanovništvo - podaci 1991. god.

NASELJE		Poljoprivredno stanovništvo			Poljoprivredno stanovništvo %	
		Ukupno	Aktivno	Uzdržavano	Udio u ukupnom stanovništvu	Udio u aktivnom stanovništvu
		1	2	3	4	5
1	CASKA	11	3	8	68,8	50,0
2	GAJAC - DIO	-	-	-	-	-
3	KUSTIĆI	78	30	48	63,9	62,5
4	LUN	53	25	28	17,7	26,0
5	METAJNA	111	49	62	43,0	41,5
6	NOVALJA	162	68	94	9,3	11,0
7	POTOČNICA	-	-	-	-	-
8	STARA NOVALJA	25	11	14	12,1	18,3
9	VIDALIĆI	3	2	1	100,0	100,0
10	ZUBOVIĆI	143	57	86	57,7	47,9
Ukupno		586	245	341	18,5	22,9

1.3. PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Područje Grada Novalje predstavlja manju prostorno-funkcionalnu cjelinu veličine 93,36 km², unutar koje se razlikuju tri specifična fizionomska područja i krajobraza karakteristična za ukupno područje otoka Paga: unutrašnje Novaljsko polje sa kvalitetnim poljoprivrednim zemljištem gdje je moguće ostvariti određenu razinu poljoprivredne proizvodnje, obalni i maritimno-litoralni pojas jugozapadno orijentiranog dijela obale (Paški zaljev, uvala Stara Novalja, Kvarnerić), koji radi svojih prirodnih vrijednosti, zaštićenosti od bure i kvalitetne obale predstavlja razvojno interesantno područje, te krška - stjenovita i nepristupačna golet velikog dijela sjeveroistočnog dijela obalnog ruba na potezu Zaglava i Barbata - Furnaža, uključivo sjeveroistočno orijentirane dijelove sa pašnjacima specifičnih krajobraznih vrijednosti, nenastanjeno i demografski prazno područje. Grad Novalja u pogledu potrebnih resursa budućeg razvitka raspolaže s ograničenim površinama plodnog tla, ali ima veliku dužinu pogodne pristupačne i atraktivne obale, koja s djelotvornim mediteranskim podnebljem, te dovoljno vode, čistim morem i nekim drugim komparativnim prednostima, ima potrebne preduvjete za optimalno gospodarsko iskorištavanje uz mogućnost i potrebu osiguranja zaštite neposrednog obalnog pojasa, prirode i okoliša, te kulturnog nasljeđa. U širem kontekstu razvitka Ličko-senjske županije Grad Novalja spada u područja uravnoteženog razvitka temeljenog na terciarnom sektoru - prvenstveno na ugostiteljstvu i turizmu, te drugim pratećim (prvenstveno uslužnim) djelatnostima, a tek onda agro-turističkom kompleksu, uz razvijenost i posve specifične proizvodnje sa prepoznatljivim lokalnim proizvodima (sir, čipka, vino i sl.).

U okviru primarnih gospodarskih djelatnosti orijentacija Grada Novalje usmjerena je prema daljnjem korištenju prirodnih resursa radi razvitka ekološkog poljodjelstva i stočarstva, uz udio ribarstva i marikulture. Ipak, najvažniju ulogu u budućem gospodarskom razvitku ima usmjeravanje prema razvitku ugostiteljstva i turizma, prvenstveno u okvirima naselja (obiteljski hoteli i privatni smještaj visoke kategorije, te izgrađeni ugostiteljsko-turistički kapaciteti posebno u naselju Novalja), uključivo i postojeće zone izdvojene ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja (Straško, Metajna, Dražica, Boškinac) na kojima se ovim Planom ne predviđa daljnje proširenje. Preostali dio gospodarstva čine prateće djelatnosti, vezano uz trgovinu, građevinarstvo i osobne usluge, uključivo eksploataciju kamena, pomorski promet i usluge u okviru turizma i nautičkog turizma te niz servisno-zanatskih i drugih pratećih djelatnosti, vezano uz potrebe stanovništva i posjetilaca (turista) tijekom ljetne sezone.

U skladu s glavnim obilježjima prostora, vrednujući njegov položaj, prirodno-geografske uvjete, demografske prilike i dosadašnji razvitak gospodarstva te ocjenjujući mogućnosti budućeg razvitka, preporuča se usmjeravanje društvenog, gospodarskog, demografskog i prostornog razvitka u naseljima i pojedinim područjima Grada Novalje na slijedeći način:

- Do sada su samo djelomično iskorištene komparativne prednosti i vrijednosti ovog prostora. Zato treba nastojati optimalno iskoristiti sve prirodne i klimatske pogodnosti te postojeće prostorne resurse (pogodna obala, vegetacija, plaže, zatečena izgrađenost objekata i infrastrukture) na kojima treba temeljiti buduću razvitak Grada.

- U budućem razvojnom periodu do 2015. godine očekuju se veće promjene u usmjeravanju razvoja gospodarstva, posebno u segmentu ugostiteljstva i turizma. Dakle, i dalje će takva osnovna djelatnost sa velikim brojem pratećih uslužnih sadržaja predstavljati glavnu osnovu gospodarskog razvitka Grada Novalje, dok razvijanjem drugih djelatnosti (proizvodno-prerađivačkih i uslužnih), treba podržavati potrebe glavnih djelatnosti. Korištenjem i svih drugih komparativnih prednosti (prometna povezanost, ekološki očuvani prirodni okoliš, kvaliteta obale i mora, vrijednost prostora Lun, Zrće-Caska tretiranog kao značajni krajobraz, značaj povijesnog prostora - povijesna jezgra Novalje i etnološki zanimljiva ruralna područja - Stani, uključivo i ostalu spomeničku baštinu) treba ostvariti dodatne gospodarske poticaje, a sve u funkciji podizanja standarda i kvalitete življenja lokalnog stanovništva i drugih posjetitelja Grada Novalje.
- U naseljima treba razvijati prvenstveno one društvene djelatnosti i druge središnje funkcije, koje su potrebne stanovništvu ovog područja u svakodnevnom životu, možda neke nešto više dimenzionirati zbog povremenih potreba turista, drugih posjetitelja i prolaznika kroz ovaj kraj. Sve ostale središnje funkcije i društvene djelatnosti višeg reda stanovnici će koristiti najprije, Županijskom središtu gradu Gospiću, a zatim u drugim obližnjim većim gradskim središtima - Rijeka, Senj i Zadar.
- Važnu podlogu budućeg razvitka područja, predstavlja zatečena izgrađenost prostora u pogledu urbanih struktura, sadržaja javne namjene, postojećeg gospodarstva i infrastrukture. Temeljem takvih prostorno-razvojnih i resursnih pogodnosti, uz uvjet da se optimalno koriste komparativne prednosti i vrijednosti ovog prostora, uključivo i mogući daljnji nastavak turističkog razvitka unutar područja naselja (mali obiteljski hoteli kapaciteta do 80 ležaja) ostvaruje se razvojna baza koja će zajedno sa pratećim gospodarskim djelatnostima predstavljati podlogu za ostvarenje blagog porasta broja stanovnika u Gradu Novalji. Planska projekcija broja stanovnika za 2015. godinu temeljem ostvarenih trendova u periodu 1981-2001.-2006. godine i naprijed iznesenog pozitivnog okruženja, ukazuje na realni optimizam, pa je ukupni broj stanovnika ocijenjen sa 4.900 stalnih stanovnika u oko 1700 domaćinstava, uz prosječnu veličinu domaćinstava od oko 2,9 člana. Prosječna gustoća naseljenosti iznosila bi 52,48 stanovnika na km². Unutarnji razmještaj stanovništva proizaći će iz vrednovanja pojedinih naselja, te usmjeravan prvenstveno u područja i naselja s većom koncentracijom urbanih funkcija i gospodarskih aktivnosti, te najoptimalnijim uvjetima za razvoj turizma i stanovanje lokalnog stanovništva.
- Razvijenost postojeće državne, županijske i lokalne infrastrukture je relativno dobra, te neće predstavljati ograničenje za prve faze demografskog i gospodarskog razvitka. Međutim, za kasnije etape biti će nužno poboljšati infrastrukturni - komunalni standard, posebno na područjima većeg broja korisnika, što znači da u tom pravcu treba usmjeravati daljnji razvitak infrastrukturnih sustava - prvenstveno kanalizacije, ali i drugih - prometa, energije, opskrbe vodom i telekomunikacija, kako bi se što uspješnije ostvarili postavljeni ciljevi i zadovoljile potrebe.

- Posebno vrijedan resurs budućeg razvitka predstavlja danas gotovo neizgrađeni jugozapadni obalni rub na području Luna sa kvalitetnim prostorno-prirodnim obilježjima, kao i pojedini dijelovi neizgrađenog područja u Paškom i Novaljskom zaljevu, te na području Kvarnerića. Naime, postojeće područje na dijelu Novalja - Lun, ima povoljne prostorne, infrastrukturne i prirodne uvjete za realizaciju dugoročnog turističkog razvitka usmjerenog prema postojećim naseljima, sa mogućnosti realizacije turističkih kapaciteta visoke atraktivnosti i kategorije.
- Važan dio prostorno-razvojnih i resursnih značajki čine ljepote prirodnog ambijenta te kvalitete povijesne baštine. U tom pogledu područje Grada Novalje obiluje posebnim specifičnostima očuvanog prirodnog prostora (Lun, Zrće, Caska, kamenita obala, "Paški trokut"), , koji se nalazi u rasponu od stijena i kamenjara sjeverne obale do pitomih padina južnog dijela, uključivo unutrašnje prostore Novaljskog polja, kao dio kultiviranog krajobraza u formi poljoprivrednih površina.
- Povijesne značajke obuhvaćaju veliki broj pojedinačnih spomenika, kao i građevine lokalne arhitekture i života (rimski vodovod, podmorska arheologija, objekti ruralne arhitekture - stani, kamene međe - zidovi i dr.) pri čemu najveći značaj ima povijesna urbana jezgra grada Novalje. Upravo te povijesne vrijednosti, kvalitetno očuvane i prezentirane, te uključene u tokove suvremenog života činiti će dio ukupnih razvojnih resursa na kojima će se temeljiti budući razvitak ovog područja.

1.4. PLANSKI POKAZATELJI I OBEVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

A. PLANOVI VIŠE RAZINE

Obalno i otočno područje kao nacionalno bogatstvo od posebnog je državnog interesa te se kao takvo uređuje prvenstveno putem dokumenata prostornog uređenja, u okviru kojih se trebaju poštivati strateška usmjerenja utvrđena zakonima, te dokumentima prostornog uređenja državnog i županijskog značaja. Naime, slijedeće desetljeće obalno područje Jadrana bit će od najvećeg razvojnog interesa, a prostori uz obalnu liniju mora predstavljati će najatraktivnije područje građenja novih turističkih i stambenih struktura.

Velik broj dokumenata prostornog uređenja je u zadnjih nekoliko godina utvrdilo nedvojbene prostorne vrijednosti područja Grada Novalje u cjelini ili dijelom u vidu zaključaka i preporuka za lokalnu upravu i samoupravu.

Navode se najznačajniji dokumenti prostornog uređenja koji su kroz prethodni vremenski period utjecali ili predstavljali osnovu za uređivanje otoka Paga i definirali namjenu površina:

1. Prostorni plan (bivše) općine Pag
2. Prostorni plan (bivše) općine Rab
3. Prostorni plan Ličko-senjske županije

Osnovni planski dokument temeljem kojeg je provođeno (do donošenja Uredbe o ZOP-u) uređivanje prostora Grada Novalja jeste danas još uvijek važeći prostorno-planski dokument iz perioda 1981.-1990. godina kojeg čini Prostorni plan (bivše) općine Pag, donesen i objavljen u Službenim novinama br. 35/81. Osim osnovnog planskog dokumenta donesene su 1985. i 1990. godine dopune toga Plana objavljene u Službenim novinama br. 54/85. i 25/90. Navedenim prostorno-planskim dokumentom utvrđeni su gospodarsko-razvojni i demografski parametri na ukupnom prostoru bivše općine Pag.

U okvirima tog Plana demografski razvitak projiciran je na 2000. godinu sa ukupno 9000 stanovnika (na čitavom otoku) od čega na područje Grada Novalje otpada samo 4246 stanovnika. Pri tome je za pojedina naselja provedena procjena, pa se u 2000. toj godini očekuje 3.299 stanovnika u gradu Novalji (bez područja Luna). Osim grada Novalje koja se tretira kao centar mikro zone - lokalno središte, druga naselja predstavljaju pomoćna središta.

Turistički razvitak kapacitiran je za čitav otok u rasponu od 26.890 - 41.690 korisnika pri čemu današnje područje Grada Novalje (bez područja Luna) učestvuje sa brojem od minimalno 15.095 korisnika (hoteli, kampovi, kućna radinost i povremeno stanovanje) do maksimalno 19.820 korisnika. Planska varijanta maksimalnog broja korisnika prostora strukturirana je sa 5.850 korisnika u hotelima, 7300 u kampovima, 6700 korisnika u kućnoj radinosti i povremenom smještaju. Navedene projekcije budućeg razvitka samo su djelomice dosegnute u segmentu stanovništva (3335 stanovnika = 2001. godine), dok u okviru gospodarskog, a posebno turističkog razvitka, nisu iskorišteni prostori namijenjeni turističkoj izgradnji, pa isti danas predstavljaju osnovicu kvalitetnijeg razvitka turizma u budućem razvojnom periodu.

Isto tako, Planom su definirani odnosi u okviru sustava centralnih naselja, pri čemu je na području nove jedinice lokalne samouprave Grada Novalje samo naselje Novalja zauzimalo važniju funkciju kao centar mikrozone - lokalno središte. Obzirom na protekli vremenski period u odnosu na donošenje osnovnog prostorno-planskog dokumenta, kao i nedovoljno razrađene i definirane prostorne i provedbene odrednice u okviru Plana, smatra se da je primjena toga Plana u nastavnom periodu za područje Grada Novalje znatno otežana, te je nužna njegova značajna revizija.

Prostornim planom Ličko-senjske županije (Županijski glasnik 16/02, 17/02, 19/02 i 24/02) kao i njegovim usklađenjem sa Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora utvrđene su smjernice, kapaciteti i uvjeti za namjenu i korištenje i zaštitu prostora te isti obuhvaćaju:

- Definiranje uloge naselja - grada u sustavu središnjih naselja, gdje naselje Novalja predstavlja važnije lokalno središte, a naselja Lun, Stara Novalja i Zubovići imaju funkciju manjeg lokalnog (pomoćnog) središta.
- U okviru utvrđene I-III kategorije osjetljivosti prostora sa određenim ograničenjima u korištenju, uvrštene su poljoprivredne površine (P2 i P3), neizgrađeni dio obalnog područja, more i podmorje, te zaštićeni dijelovi prirode i zaštićena kulturna dobra.
- Utvrđivanje građevina važnih za državu i Županiju, kojima su obuhvaćene državne i županijske ceste, magistralna infrastruktura i pomorske građevine, te odlagališta otpada.

- Ukupni prostor Županije podijeljen je na turistička područja s turističkim žarištima i središtima, gdje turističko područje obuhvaća između ostalog otok Pag sa Gradom Novalja i naseljem Novalja kao turističkim žarištem, a postojeći kamp na području Straško predstavlja turističko središte.
- Prognoza broja stanovnika i demografskog trenda na području Grada utvrđena je sa 2700-3000 stanovnika za plansku 2015. godinu.
- Građevinska područja naselja (GP) utvrđuju se temeljem demografskih karakteristika uz kriterije:
 - Za naselje i gradove sa više od 1000 stanovnika planira se prostor proširenja u slučaju da ukupni neizgrađeni dio GP za sve namjene nije veći od 25% površine ukupno izgrađenog dijela.
 - Za naselja u skupini 100-300 i 300-1000 stanovnika, koja imaju indeks porasta, potrebno je osigurati prostor za daljnji razvitak uz uvjet da ukupni neizgrađeni dio GP za sve namjene nije veći od 25% površine ukupnog izgrađenog dijela.
 - U grupi naselja do 100 stanovnika u kojima se očekuje porast broja stanovnika (ili smještaj značajnijih funkcija) može se planirati nužni prostor za razvoj naselja prema uvjetima iz prethodne alineje.
- Ukupna veličina GP kada se uzmu u obzir naprijed navedeni elementi može biti najviše jednaka postojećoj veličini GP u planovima važećima na dan stupanja na snagu PPŽ-a, ali tako da neizgrađeni dio GP ne može preći 70% izgrađenog dijela, i to samo za središnja naselja.
- Građevinska područja izdvojene namjene izvan naselja (GPIN) za zone gospodarske namjene mogu se formirati sa maksimalnom površinom od 10,0 ha i minimalnom međusobnom udaljenosti od 1000 m, uz najmanju udaljenost 300 m zračne linije od GP naselja.
- Prostornim planom nisu planirana nova građevinska područja turističke namjene već se samo zadržavaju postojeće zone Straško (namjena T3 - kamp, površine 70,0 ha i 1300 smještajnih jedinica) i Dražica (namjene T3 - kamp, površine 2,07 ha i 200 korisnika).
- Izvan građevinskog područja mogu se graditi gospodarske građevine (šumarske, vodno gospodarske, pomorske i poljoprivredne djelatnosti sa građevinama za stanovanje i seoski turizam), farme, infrastrukturne građevine, građevine za istraživanje i iskorištenje mineralnih sirovina (uz korištenje prostora za eksploataciju), građevine i prostori od interesa za obranu, zdravstvene i rekreacijske građevine te lovački i planinarski domovi.
- Usklađenjem PPŽ-a sa Uredbom o ZOP-u utvrđene su lokacije i kapaciteti luka nautičkog turizma koje su na području Grada Novalje smještene uz naselja Novalja (suha marina sa kapacitetom 400 vezova na kopnu), Stara Novalja (kapaciteta 50 vezova u moru) i Tovarnele (kapaciteta 50 vezova u moru).

- Prostornim planom se postupanje s otpadom predviđa kroz njegovo zbrinjavanje na jedinstvenoj lokaciji županijskog središta za gospodarenje otpadom na lokalitetu Ostrvica - Litićev Vrh (Lički Osik), te više odlagališta za odlaganje inertnog otpada sa jednom od lokacija u Novalji, koja će se definirati kroz izradu Prostornog plana uređenja.
- Zaštita prostora osigurana je kroz utvrđene mjere sprečavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš, dok se očuvanje prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti određuje prema zakonom utvrđenoj zaštiti ili Planom predviđenom zaštitom pojedinih lokaliteta.

B. PLANOVI NIŽE RAZINE

Na području Grada Novalja donesen je manji broj planova niže razine u rangu provedbenog urbanističkog plana ili detaljnog plana uređenja. Predmetni planovi obuhvaćaju slijedeća područja:

- Provedbeni urbanistički plan TSN Gajac (sa izmjenama i dopunama) za područje naselja Gajac (Službene novine Zajednice općina Rijeka br. 32/89. i Županijski glasnik Ličko-senjske županije br. 03/94)
- Detaljni plan uređenja zone Dubić u naselju Novalja (Županijski glasnik Ličko-senjske županije br. 23/03)
- Detaljni plan uređenja zone Čiponjac u naselju Novalja (Županijski glasnik Ličko-senjske županije br. 13/04)

1.5. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE PODATKE TE PROSTORNE POKAZATELJE

1.5.1. Ocjena dosadašnjeg prostornog razvoja i korištenja prostora

Naprijed analizirani dosadašnji demografsko-gospodarski razvoj i korištenje prostora unutar granica Grada Novalja ukazuje na usmjeravanje određenih razvojnih ili stagnacijskih procesa na posve određena područja. Tako je evidentan značaj glavnog naselja kao pokretača svih pozitivnih procesa. Naime, demografska i gospodarska "snaga" tog područja pozitivno se reflektira i na druga naselja. Prirodni uvjeti su drugi značajan faktor koji je usmjeravao razvoj naselja, pri čemu je turizam osnovni pokretač, a poljoprivredna i druga prateća proizvodnja (ovčarstvo, ribarstvo, usluge, zanati i sl.) prateći gospodarski segment koji podupire osnovnu gospodarsku djelatnost. Kod toga je karakteristično da se priobalno područje počinje aktivirati kao potencijalno novi razvojni prostor sa sve većim naglaskom na turizam kao drugu najznačajniju (uz poljoprivredu) gospodarsku aktivnost. Pri tome u dosadašnjem periodu prevladava ekstenzivni tip turističke ponude (prvenstveno kućna radinost) koji se u budućnosti mora kvantitativno i kvalitativno mijenjati. Osim turizma, unutar priobalnog područja zamjetno je učešće povremenog stanovanja (naselja Vidalići, Potočnica, Gajac-dio), kao dio ranijeg procesa urbanizacije, koji treba u budućnosti svesti u prihvatljive okvire. Analitički pokazatelji razmatrani za priobalno područje ukazuju na polagan, ali konstantan rast značaja tog prostora u okvirima gospodarskih pokazatelja.

Osim turizma, poljoprivrede, stočarstva i ribarstva, pod utjecajem koncentracije velikog broja korisnika tijekom ljetne sezone, potenciran je i razvitak širokog spektra usluga, trgovine i ugostiteljstva. Paralelno sa navedenim gospodarskim aktivnostima prisutan je i razvitak građevinarstva kroz eksploataciju mineralnih sirovina (kamenolomi) i kasnije proizvodnje betonske galanterije i kamenog agregata za tržište.

Nepovoljnije stanje u demografskom pogledu prisutno je na rubnom području u naseljima Kustići, Lun, Metajna i Zubovići, te njihovim pripadajućim dijelovima naselja. Karakteristike tog područja su takve da ukazuju na polagani gubitak stanovništva, odnosno evidentno je pražnjenje tog prostora, koji je u zadnjem desetgodišnjem popisnom razdoblju 1981.-1991. izgubio oko 10% svog stanovništva u odnosu na veličine iz 1981. godine. Međutim, obzirom na povoljne prirodne i prostorne faktore, te očekivani značajniji razvoj turizma, sigurno je da će se navedeni trend zaustaviti sa stabiliziranjem demografske situacije približno stanju iz 1991. godine, uz blago povećanje broja stanovnika.

Također, dio negativnih čimbenika proizlazi iz novog teritorijalnog ustrojstva, čime je prostorno-gospodarsko cjelovito otočko područje podijeljeno u četiri jedinice lokalne samouprave (dva grada i dvije općine) smještene u dvije županije. Višestrukim razdvajanjem prostora dolazi do određene podjele pojedinih gospodarskih i urbanih funkcija, te korištenja resursa i komunalne infrastrukture. Radi toga će biti nužno u budućem razvojnem periodu funkcionalno ojačati pojedina naselja u okviru mreže središnjih naselja Grada. Ta naselja sa dijelom funkcija koje odgovaraju njihovoj razini, veličini i gravitacijskom prostoru trebaju osiguravati potrebne dnevne funkcije za svoje gravitacijsko područje, a središnje naselje - grad Novalja treba osigurati i višu razinu koja odgovara njegovom centralnom položaju. Ojačavanjem gospodarskog i urbano-funkcionalnog značaja lokalnih naselja, uz njihovu bolju komunalnu opremljenost, treba pojačati autonomnost njihove funkcije i smanjiti utjecaj okolnog područja.

Opremljenost prostora prometnom i komunalnom infrastrukturom relativno je dobra, ako se uzme u obzir veličina naselja (uglavnom u rasponu od 2 do 337 stanovnika uz najveće naselje Novalja sa 2078 stanovnika = 2001. godine), te relativno niske gustoće naseljenosti na području Grada koja se kreće u prosjeku oko 35,7 st./km² što je niže od prosječne gustoće naseljenosti Republike Hrvatske sa 85 st./km², ali znatno povoljnije u odnosu na rijetko naseljeno preostalo područje Ličko-senjske županije sa prosječnom gustoćom naseljenosti od 16. st./km².

Može se konstatirati da je postojećom razinom razvijenosti prometne mreže osigurana kvalitetna povezanost naselja (uzevši u obzir naprijed navedene parametre postojećeg korištenja prostora), kako unutar granica Grada, tako i prema drugim područjima, pri čemu treba poboljšati prometnu infrastrukturu vezano uz lokalnu cestu L 59077, na dijelu obalnog područja (pravac Caska-Metajna) kao i na prostoru grada Novalje (obilaznica) U okviru tih aktivnosti prioritet ima realizacija na području grada Novalje, budući izgradnja prometne mreže na rubnom području ima svoju opravdanost tek u budućnosti.

U okviru komunalne infrastrukture značajan nedostatak predstavlja uglavnom neriješena odvodnja otpadnih voda sa priobalnog područja. Nužnost izgradnje tog sustava vezana je uz zaštitu morskog akvatorija, ali i iz razloga potrebe očuvanja više kvalitete priobalnog

mora (posebno u zaljevima i uz mjesta koncentracije korisnika) obzirom na njegovo korištenje uz urbanizirana i turistička područja. Vodoopskrbni sustav zadovoljava današnje potrebe, iako su nužni određeni zahvati na njegovom poboljšanju (regionalni dio sustava, te povezivanje na druge regionalne sustave - Zadarski) kako bi se osigurala kvalitetnija vodoopskrba i optimalne količine vode za dugoročni razvitak.

Dosadašnje rekonstrukcije, dogradnje i nova izgradnja u okviru sustava energetike i telekomunikacija pružaju relativno visoki standard postojećim korisnicima prostora, pa neće predstavljati ograničenje budućem razvitku.

1.5.2. Mogućnosti i ograničenja razvoja

Mogućnosti daljnjeg razvoja oslanjaju se dijelom na već dostignutu razinu i izgrađenost gospodarske strukture uz dodatni poticaj temeljen na prirodnim pogodnostima područja vezano uz poljoprivredno zemljište i kvalitetno prirodno područje priobalnog dijela Grada. Prirodno - prostorno različito područje predstavlja sjeverni kraški-stjenoviti-kameni plato i obalni rub na kojemu će se razvojne mogućnosti kretati u daljnjem proširenju tradicionalnog ovčarstva, a dijelom kroz korištenje mineralnih sirovina - kamena.

Značajan utjecaj na razvojne mogućnosti mogla bi imati izgradnja novih prometnih i infrastrukturnih sustava koji su i na nivou državne razine planirani na obližnjem području (Pag, Poveljana), Međutim, isto tako radi daljnjeg razvitka ovog područja treba realizirati potrebne rekonstrukcije unutar razmatranog područja Grada Novalje, te tako smanjiti ograničenja koja postoje u okviru današnjih prometnih i infrastrukturnih sustava.

Ograničenja razvoja na predmetnom području Grada Novalje proizlaze iz postojeće demografske situacije (smanjenje i starost stanovništva), razvijenosti urbane strukture naselja, stagnacije gospodarstva, te nedovoljno razvijenog standarda društvene i prometno-komunalne infrastrukture. Isto tako određena ograničenja razvoja proizaći će iz postavljenih uvjeta zaštite pojedinih dijelova ovog i neposrednog okolnog područja, vezano uz prirodno-povijesne vrijednosti i područje morskog akvatorija. Međutim, sva ograničenja koja proizlaze iz uvjeta kvalitetnije i značajnije zaštite prirode mogla bi se smatrati dobrodošlim, budući će i sagledani razvitak ovog područja biti temeljen prvenstveno na ekološkim vrijednostima prostora, što znači na višoj razini očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti. Radi toga će način budućeg uređivanja i korištenja prostora biti u direktnoj relaciji prema očuvanju prirodnih vrijednosti, koje će imati dominantan značaj, a uređivanje prostora treba se realizirati na način koji u potpunosti osigurava i unapređuje prirodne vrijednosti područja. Takav pristup uvjetuje izgradnju obalnog ruba samo u okvirima naselja i postojećih zona, kako bi se u što većoj dužini zadržao prirodni izgled obale te time sačuvala i ukupne prirodne vrijednosti kao osnovica turističkog razvitka, što je u skladu sa smjernicama Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske i ciljevima prostornog uređenja istaknutih u okviru Prostornog plana Ličko-senjske županije. Isto tako, i veličina turističkih kapaciteta kao i njihova struktura trebaju biti usklađeni sa demografskom situacijom i mogućnostima osiguranja potrebnog radnog kontigenta uz minimalni priliv radno sposobnog stanovništva sa okolnih prostora izvan područja Grada Novalje.

Drugi tip ograničenja razvoja prisutan je vezano uz kvalitetnije šumske - vegetacijski atraktivne i poljoprivredne prostore, kako u odnosu na vrijednost i bonitet zemljišta, tako i radi njihovih prirodnih i krajobraznih kvaliteta. Radi toga će se daljnji razvoj u tom prostoru treba usmjeriti gotovo isključivo na korištenje šumskog zemljišta u kategoriji šuma posebne namjene (uz smanjenje direktne gospodarske eksploatacije), a poljoprivredno će se zemljište štiti samo za potrebe poljoprivredne proizvodnje, dok će se građenje i formiranje novih zona izgradnje uglavnom vezati neposredno uz postojeća naselja ili već zatečene i realizirane lokacije.

Zaključno se može konstatirati da Grad Novalja mora istražiti i utvrditi nove razvojne mogućnosti koje proizlaze iz ranije opisanih kvaliteta njegovog područja. Posve je jasno da će se te kvalitete odraziti i na društveno-gospodarsku preobrazbu i proces urbanizacije u ovom dijelu otoka Paga, dajući značajniji poticaj i doprinos ukupnoj gospodarskoj strukturi Ličko-senjske županije.

Dosadašnja tradicionalna gospodarska orijentacija prema turizmu i poljodjelstvu orijentirati će se prema tržišno isplativijim kulturama, pri čemu se očekuje još značajnije usmjeravanje prema razvitku turizma najviše kategorije, posebno u okvirima naselja (manji obiteljski hoteli više kategorije, smještaj u kućnoj radinosti - apartmanima više kategorije, te seoskom turizmu). Takav razvitak rezultirati će i nastankom čitavog niza novih uslužnih funkcija i gospodarskih aktivnosti, koje će se razvijati za potrebe domicilnog stanovništva i drugih očekivanih posjetitelja ovog kraja. Temeljem ovako formiranih generalnih ciljeva prostornog razvoja vezano uz postojeće resurse, demografska i gospodarska kretanja, te evidentirana ograničenja razvitka, osigurat će se u okviru prostorno-planskih rješenja optimalni prostori (po lokaciji, veličini, prometno-komunalnom opremanju), kako bi se i na taj način, preko prostorno-planskog dokumenta, omogućila realizacija budućeg demografskog i gospodarskog napretka.

2.0. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Specifičnosti dosadašnjeg razvoja područja novoformirane jedinice lokalne samouprave - Grada Novalje (područje je ranije bilo podijeljeno između bivše općine Pag i općine Rab), nisu rezultirale nastankom naselja sa posebnim funkcijama vezano uz gospodarsko-radne zone, područja koncentracije društvene infrastrukture i urbanih funkcija, odnosno naselja od određenog posebnog značaja za šire okolno područje. Naime, područje Grada Novalje u dosadašnjem razvitku oslanjalo se prvenstveno na susjedna gospodarski i urbano značajnije razvijena područja i to najprije regionalno središte Rijeku i kasnije na županijsko središte Gospić.

Iz tog razloga razvoj naselja zadržan je u lokalnim okvirima pri čemu se, obzirom na njihov prostorni položaj, razlikuje i njihova specifična urbana struktura vezano uz povijesni nastanak ili poljoprivredno i turističko okruženje. Može se samo konstatirati da je na priobalnom području započeo razvitak naselja usmjeren prvenstveno na turizam i turističko-ugostiteljsku djelatnost, uz korištenje određenog dijela tih naselja kao područja

sekundarnog stanovanja (vikend zone). To znači da će u budućnosti dio priobalnih naselja poprimiti karakter pravih turističkih područja sa prisutnom koncentracijom turističkih kapaciteta u zasebnim turističkim zonama unutar naselja, pri čemu će i stambeni dijelovi naselja akumulirati značajan dio turističkih kapaciteta u okviru privatnog smještaja visoke razine kvalitete. Time će u priobalnom području nastati specifična naselja sa znatno povećanim zahtjevima za oblikovanje ukupne urbane strukture, pojedinačnih parcela i objekata, te uređenja otvorenog urbanog prostora. U tom smislu formirat će se obalni potezi visokog urbanog standarda i atraktivno oblikovanog urbanog područja.

Prometni i komunalno-infrastrukturni objekti, kao dijelovi sustava državnog i županijskog značaja prvenstveno obuhvaćaju magistralnu prometnu (cestovnu i pomorsku), energetska, telekomunikacijsku i vodoopskrbnu infrastrukturu prisutnu na ovom području. Navedeno se posebno odnosi na postojeće državne ceste D-106 i D-107 i županijsku cestu Ž 5151, koje djelomice prolaze središnjim dijelom područja Grada i povezuju njegova razvojno interesantna područja.

Unutar prometnog segmenta važan je i razvoj dijela prometnog sustava koji se odnosi na pomorski i zračni promet. Ovim Planom predviđa se daljnji razvoj pomorskog prometa i prateće lučke infrastrukture te izgradnje luka nautičkog turizma, a temeljem ocijenjenih potreba boljeg pomorskog prometnog povezivanja sa kopnom i okolnim otocima (za vezu prema kopnu i otoku Rabu). Osim toga, vezano uz razvitak nautičkog turizma razvijaju se nove marine na području grada Novalje (suha marina), te uz naselje Tovarnele i Stara Novalja. Svi navedeni zahvati u pomorskoj infrastrukturi imaju veliki razvojni i širi županijski značaj.

Isto tako, vezano uz strategiju razvitka, ovim Prostornim planom uređenja Grada Novalje predviđa se područje za daljnje istraživanje konačne lokacije helidroma i mogućeg pristupa hidroaviona kao dijela ukupne županijske prometne infrastrukture.

Važan infrastrukturni sustav koji prolazi dijelom područja Grada jeste magistralni vodovod kao dio (odvojak) regionalnog vodovoda Hrvatskog primorja. Unutar tog vodoopskrbnog sustava treba u budućnosti realizirati zahvate koji omogućavaju opskrbu većim količinama vode i sprečavaju određene poteškoće u vodoopskrbi tijekom turističke sezone, ali i osigurati njegovo povezivanje na Zadarski regionalni vodovod. Obzirom na široko područje koje se nalazi u gravitacijskom prostoru ovog vodovoda, njegov značaj također prelazi lokalne Gradske okvire i potrebni zahvati imaju širi županijski i regionalni značaj.

Postojeći elektroenergetski sustav sa dalekovodima 110 kV i trafostanicom 110/20 kV predstavlja dio regionalnog sustava, te ima širi županijski značaj. Također i izgrađeni sustav odvodnje Gajac - Novalja sa uređajem za pročišćavanje kao važni objekti u funkciji očuvanja okoliša imaju županijski značaj.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

U okvirima ukupnih prirodnih izvora, najveći značaj koji obzirom na svoju vrijednost prelazi lokalne okvire, imaju priobalni pojas sa pripadajućim akvatorijem, kvalitetno

poljoprivredno zemljište i šumska područja, uključivo postojeće mineralne sirovine. Navedeni prirodni resursi čine dio ukupnih prirodnih izvora na području Županije, te kao takvi imaju širi županijski značaj.

Osim gospodarskog značaja određenih područja, priobalno područje Grada obuhvaća posebno atraktivne prirodne prostore, koji su, obzirom na svoju ekološku i drugu vrijednost, dijelom zaštićeni. Upravo radi takvih zaštićenih područja nužno je provoditi kontrolirano i restriktivno korištenje prirodnih izvora na principima održivog razvitka, kako kroz njihovo neprimjereno i neadekvatno korištenje ne bi došlo do njihovog ugrožavanja. Isti tretman treba usvojiti i prema kulturnim dobrima koje obzirom na njihov značaj i vrijednost treba u potpunosti zaštititi i prezentirati u okviru cjelovitog povijesnog urbanog prostora ili pojedinačno kao posebne vrijednosti.

Osnovne smjernice i postavke racionalnog korištenja prirodnih izvora obuhvaćaju:

1. Svrhovito korištenje i namjenu prostora temeljiti na cjelovitom uvidu u značajke prostora (prirodna i stvorena osnova, pogodnost, ograničenja i osjetljivost prostora za djelatnosti, osobite vrijednosti prostora), usklađeno s europskim kriterijima-standardima, osobito za zaštitu prirodnih resursa i okoliša.

Potrebno je uspostaviti ravnotežu izgrađenih i pretežito prirodnih područja, te osigurati korištenje resursa na način da se postigne:

- racionalno korištenje prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta (spriječiti usitnjavanje areala i osigurati krajobraznu cjelovitost),
 - zaštita vrijednosti prostora, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa, očuvanjem biološke raznolikosti te osobito pažljivim korištenjem resursa koji sve više nedostaju ili su sve više ugroženi (čista tla, izvorišta, šumske zajednice i druga),
 - zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja i zona izdvojene namjene izvan naselja.
2. Racionalno korištenje i namjena prostora pretpostavlja da se temeljem zahvata u prostoru ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine, uz zaštitu mora i voda - izvorišta, i na taj način poveća zaštita osobitih vrijednosti prostora te provede gospodarenje resursima na održiv - štedljiv način.
 3. Uređenje prostora obalnog područja treba temeljiti na slijedećim osnovnim smjernicama:
 - izgradnju i uređenje prostora planirati i provoditi tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti krajobraza, te provode mjere za sanaciju i revitalizaciju ugroženih i vrijednih područja prirodne i graditeljske baštine.
 - ako je nužno povećati tj. proširiti građevinska područja naselja, to treba činiti na prostorima udaljenijim od obala i to tako da se izbjegne stvaranje neprekinute dužobalne zone građenja,
 - treba osigurati dostupnost obali i javni interes za korištenje tog prostora, kao i mogućnost prioritnog korištenja za rekreaciju i pomorske djelatnosti, te osobito uvesti odgovarajuće režime očuvanja i korištenja prirodnih plaža,

- ostvariti posebnu zaštitu uz ograničeno (usmjereno) korištenje prostora na području zaštićenog obalnog područja.
 - postojeće djelatnosti koje ne odgovaraju vrijednostima prostora u kojem su locirane treba izmještati te se na tim lokacijama ne može planirati njihovo proširenje.
4. Razvoj i uređenje prostora treba provoditi uvažavanjem njegovih obilježja uz stvaranje uvjeta za :
- zadržavanje stanovništva i kvalitetniji život (sigurnost, promet, usluge, obrazovanje, zdravstvo),
 - specifični razvoj turizma ograničene površine i kapaciteta usmjeren prema području naselja,
 - razvoj pomorskih djelatnosti i osiguranje uvjeta za tradicionalne djelatnosti stanovništva uz strogo očuvanje (isključivanje od izgradnje) polja i šuma, te uspostavu poticajnih mjera za razvoj specifične poljoprivrede snažnog ekološkog usmjerenja,
 - povezivanje predmetnog područja infrastrukturom u šire sustave i primjena specifičnih rješenja komunalne infrastrukture s naglaskom na štednju i zaštitu resursa,
 - maksimalno očuvanje prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti.
5. More kao najznačajniji obnovljivi prirodni resurs traži sustavnu skrb u planiranju korištenja i gospodarjenja, a zaštita mora imati strateško značenje za održivi razvitak gospodarstva, te kao velik - cjelovit eko-sustav, osigurava uvjete kvalitetnog življenja. U cilju zaštite morskog akvatorija isti se u djelatnosti marikulture koristi samo za bijelu ribu i školjkaše izvan zaštićenog područja mora od 300 m, a obalni pojas mora širine 300 m usmjerava prema korištenju za potrebe rekreacije i pristupa uređenoj obali.
6. Unutar priobalnog područja prostorno-planskim mjerama provodi se realizacija daljnje izgradnje prvenstveno usmjerene za sadržaje i površine javne namjene i turizma (u sklopu postojećih naselja) ili u zonama izdvojene namjene izvan naselja samo na zadržavanje postojećih kapaciteta u skladu sa uvjetima PPLSŽ i Uredbom o ZOP-u. Isključuje se mogućnost zauzimanja neposredne obale, te uvjetuje očuvanje mediteranske fizionomije starih naselja, kako pažljivim smještajem novih objekata, tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture. Treba poticati prirodnu regeneraciju šuma, a na pojedinim lokacijama obogatiti krajobraz podizanjem novih šuma, u skladu s okolnim prirodnim uvjetima i osobitostima. Strateški cilj je da se značajnije ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora, osobito ne na štetu prirodnih resursa.
7. U okviru planiranja treba prvenstveno osigurati zaštitu i primjereno uređenje:
- područja s karakterističnim uzorcima naselja,
 - područja uz naselja,
 - područja s naglašenim značenjem kulturnih krajobraza (tradicionalni oblici poljodjelstva, suhozidi, voćnjaci, vinogradi na terasama itd.).
 - područja izuzetnih, svojstvenih vizualnih oblika s velikom raznolikošću prirodnih i kulturnih elemenata,
 - područja većeg značenja za zaštitu prirode (morska obala, izvorišta, šume, itd.),

- područja prirodnih biotopa (posebna staništa, močvare itd.).
 - područja podvrnutih spontanim prirodnim procesima (erozijska, potresna, klizišta).
8. Zaštitu i očuvanje poljodjelskog resursa treba provoditi dosljedno i u okviru svih sustava. Zbog rastuće potražnje za tlom i njegovim prirodnim bogatstvima moraju se razriješiti konflikti i pronaći učinkovitiji načini korištenja i zaštite tla.

S aspekta zaštite tala cilj je omogućiti korištenje tala na "održiv" način. Povezivanje gospodarskog razvitka sa zaštitom i unapređenjem okoliša najbolji je način da se smanje sukobi i ostvare najučinkovitije razmjene i pravilni odabiri.

U budućnosti bi trebalo čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, usklađivanjem interesa svih korisnika prostora. Na temelju tako usklađenih interesa, treba poduzeti slijedeće:

- uključiti u dokumente prostornog uređenja racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta, te smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za nepoljodjelske svrhe,
- sanirati površinske kopove i privesti ih novoj namjeni nakon eksploatacije,
- pojačati druge mjere u području šumarstva, vodnog gospodarstva, energetike i dr., koje posredno utječu na oštećenje zemljišta,
- usmjeravati i poticati proizvodnju zdrave hrane.

Korištenje poljodjelskog resursa treba razvijati na razne načine korištenja tla uključivši i podršku tradicijskim obrascima "održivog" gospodarenja tlom, te zaštitu tla provoditi i s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i drugih ekološki povoljnih učinaka.

Prioriteti djelovanja odnose se na djelotvorniju zaštitu poljodjelskog zemljišta te smanjenje i ograničavanje korištenja kvalitetnoga plodnog zemljišta za nepoljodjelske svrhe. Pri tome treba sprečavati daljnje povećanje izloženosti eroziji i sanirati klizišta na poljodjelskom zemljištu, na temelju važećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

9. Turizam neprijeporno predstavlja jednu od glavnih gospodarskih okosnica razvitka Grada Novalje, pa je njegov ukupni razvitak, uključujući i prostorni, potrebno pratiti i ocjenjivati kroz sve njegove neposredne i posredne učinke na pojedine djelatnosti i gospodarstvo u cjelini. Strateški resurs turizma predstavlja do sada očuvani visokovrijedni prostor, koji će dugoročno sve više dobivati na značaju.

Zbog osobitog utjecaja na prostor potrebno je sustavno kriterijski utvrditi:

- razmještaj i dimenzioniranje marina usuglašeno s ostalim aspektima korištenja prostora, zaštitom vrijednih dijelova obale i potrebama stanovništva, a u skladu sa PPLSŽ,
- novi sadržaji osobito športa i rekreacije koja treba pripremati istraživanjem najpovoljnijih lokacija na manje kvalitetnom zemljištu,

- odnos turizma, kulture i prirodne baštine s gledišta očuvanja ali i aktiviranja u funkciji turizma.

10. Važnu stavku ima revitalizacija graditeljske baštine i njezino uključanje u funkcije turizma. Atraktivnost prirode i krajobraza, te gospodarska sprega s poljoprivredom (zdrava hrana i specifična regionalna ponuda - proizvod), omogućava usmjerenje i na ekološki, etnološki (seoski), urbani i poslovni, izletnički i rekreacijski turizam. Stoga je od osobitog interesa turizma očuvati i unaprijediti strukturu i izgled naselja sa njihovim kulturno-povijesnim vrijednostima, krajobraz te poticati tradicijske djelatnosti.

Osnovni ciljevi razvoja turističkog sektora su obnova, potpunija valorizacija i zaštita turističkih potencijala i izgradnja novog turističkog identiteta. Pri tome treba:

- dati prednost revitalizaciji zapuštenih objekata i čitavih naselja, stavljajući ih u turističku funkciju posebice ponude kvalitetne izvansezonske potrošnje,
- ukoliko se grade novi objekti, dati prednost gradnji na područjima gdje je isti predstavljaju kvalitetnu dopunu postojeće urbane strukture, a ne na izdvojenim lokacijama. Objekte treba oblikovati u skladu s lokalnim ambijentom,
- kod izgradnje luka nautičkog turizma treba spriječiti veće promjene obalne konfiguracije nasipavanjem i otkopavanjem obale, osim na njenim izrazito degradiranim dijelovima,
- nautičke centre prvenstveno planirati i graditi uz i unutar područja naselja s već izgrađenom lukom.

11. Određivanje građevinskih područja treba temeljiti na stvarnim potrebama očekivanog demografskog i gospodarskog razvitka i iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja, uvažavajući slijedeće smjernice:

- ispitati mogućnost gradnje (prostorne rezerve) unutar postojećeg građevinskog područja, a posebno nedovršenih dijelova te u odnosu na kapacitete postojeće infrastrukture.
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja,
- oblikovati građevinska područja primjereno geomorfološkim značajkama kao naseljsku cjelinu, odvojeno od druge takve cjeline,
- odrediti građevinska područja izvan koridora državne i regionalne infrastrukture, poljoprivrednih zemljišta bonitetne klase propisane Zakonom, nestabilnih terena (klizišta, tektonski rasjedi), zaštitnih i sigurnosnih zona voda i mora i izvan prostora zaštićenih kao prirodna ili kulturno-povijesna vrijednost.

Proširivanje građevinskih područja treba primjeniti samo ako su iscrpljene mogućnosti iz gradnje u važećim granicama naselja i na temelju realnih razvojnih potreba (porast broja stanovnika, središnje funkcije, razvoj gospodarstva), koje treba pratiti i programima izgradnje i uređenja zemljišta. Pri tom treba utvrditi obvezu smanjenja ili mogućnosti povećanja važećeg građevinskog područja u skladu sa Uredbom o ZOP-u.

Građenje građevina koje po zakonu mogu biti izvan građevinskog područja mora biti uređeno tako da se ne mogu formirati naselja, ulice i grupe građevnih čestica, da se

ne zauzima prostor područja uz obalu mora, te tako da se ne koristi prostor uz postojeće prometnice i površine vrijednih, a posebno uređenih, poljoprivrednih zemljišta. Građenje izvan građevinskog područja (naselja i izvan naselja) ostvaruje se na udaljenosti 100 m od obalne crte i 500 m od građevinskog područja naselja, osim za građevine posebne namjene i prometno-komunalnu infrastrukturu i mora biti uklopljeno u krajobraz tako da se:

- očuva konfiguracija, kvaliteta i cjelovitost poljodjelskog zemljišta i šuma, te ne presijecanju prirodne cjeline,
- očuva prirodni prostor pogodan za rekreaciju, a gospodarska namjena usmjeri na prostore koji nisu pogodni za rekreaciju,
- osigura što veća površina građevnih čestica - funkcionalnog zemljišta obiteljskih gospodarstava, a što manja površina građevinskih cjelina,
- osigura infrastrukturu a osobito zadovoljavajuće riješi odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, zbrinjavanje otpada s prikupljanjem na građevnoj čestici te odvozom na organiziran i siguran način,
- ocijeni vrijednost prostora - resursa koji se gradnjom i prenamjenom gubi, a učinkovitost zahvata mora biti sagledana cjelovito i dugoročno uključujući višeznačne učinke, a ne samo neposrednu dobit,
- eksploatacija mineralnih sirovina i odlaganje otpada provodi na način da se ne ugrožavaju postojeća naselja, gospodarske zone i krajobrazne vrijednosti prostora uz obaveznu sanaciju iskorištenih dijelova eksploatacijskog polja ili odlagališta.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša

Osnovne kvalitete okoliša i postojeće ekološke vrijednosti prostora zastupljene su prvenstveno u očuvanom prirodnom okruženju, relativno maloj izgrađenosti prostora te postojećim zaštićenim dijelovima prirodnog okoliša. U okviru tih vrijednih dijelova okoliša posebno se ističe područje Luna, lokaliteta Straško, poteza obale Zrće - Caska, te sjeveroistočnog stjenovitog obalnog poteza sa uvalama V. i M. Svetojanj. Pri tome posebnu prostorno-prirodnu kvalitetu predstavljaju i duboki zasjeci - uvale - Paški zaljev i uvala Stara Novalja. Obzirom na značaj tih akvatorija uvučenih u prostor otoka postavljaju se posebni uvjeti za očuvanje njihove ekološke stabilnosti.

Dominantna gospodarska orijentacija ovog područja prema turizmu uvjetuje posebnu pažnju prema zaštiti vrijednih dijelova okoliša, a posebno onih, koji predstavljaju određenu specifičnost Grada Novalje. Zato je i ovim Planom (u kontinuitetu ranijih planova) predložena zaštita posebno karakterističnih područja kao što su Lun i sjeveroistočni stjenoviti rub otoka prema Velebitskom kanalu.

Također i prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske procjenjuje se da će procesom prostornog uređenja u budućnosti, zaštićena površina temeljem Zakona o zaštiti prirode u Republici biti udvostručena i to na oko 15 % ukupne površine. U kontekstu navedenih preporuka, Prostornim planom Grada Novalje predložen je novi *značajnik krajobraz – Paške stijene Velebitskog kanala*. Novo predloženi značajni krajobraz nalazi se u sastavu Ličko-senjske županije (na teritoriju Grada Novalje) u ukupnoj površini od cca 42.0 km², a proteže se od Rta Deda do Rta Krištofor, uključivo sjeverne dijelove Luna (Rt Lun - Uvala Triničel).

Prihvatanjem navedenog prijedloga da su *Paške stijene Velebitskog kanala* – značajni krajobraz, Prostornim planom uređenja Grada Novalje ugrađene su preporuke Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske (N.N. broj 50/99.) u svezi zaštite krajobraza i okoliša.

Prirodne krajobraze treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je osobenost područja. Treba podizati razinu svijesti o vrednovanju prirodnog prostora kao golemom bogatstvu, ali i o ograničenom resursu. Razvoj priobalnog prostora je neophodan, zbog već navedenih razloga, ali treba se temeljiti na različitim gospodarskim granama, usklađenim s okolišem. Viši stupanj razvijenosti mora osigurati i viši stupanj očuvanja, zaštite i unapređenja jadranskog područja.

Ciljevi zaštite i očuvanja ekološke stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša teže očuvanju svih prostornih cjelina, koje već imaju status zaštićenog područja, kao i onih koje se ovim planom predlažu.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA

Ciljevi prostornog razvoja Gradskog značaja očitovat će se u određenim zahvatima u prostoru vezano uz njegovu namjenu i način korištenja te opremanje potrebnom prometnom i komunalnom infrastrukturom, radi postizanja povoljnih preduvjeta za budući gospodarski razvitak, a to su:

- ostvarenje preduvjeta (kroz rekonstrukciju postojeće prometne infrastrukture) za realizaciju otočne “plave” magistrale sa vezom prema otoku Rabu.
- stvaranje novih pretpostavki za turistički razvitak Grada Novalje realizacijom novih turističkih kapaciteta unutar naselja, te podizanjem kvalitete postojećih ugostiteljsko-turističkih objekata i sadržaja temeljenih na visokom standardu specifične turističke ponude bazirane na posebnoj kvaliteti prirodnog okoliša, ali i postojećim povijesnim, urbanim i etnološkim vrijednostima,
- korištenje pogodnosti proizašlih iz dugačke i razvedene obale za realizaciju sadržaja nautičkog turizma i rekreacije, te visoku razinu očuvanosti okoliša (mora i vegetacije) te uz relativno niski stupanj izgrađenosti prirodnog prostora,
- realizacija prostornih pretpostavki daljeg razvitka lokalnih središta - naselja Novalja, Stara Novalja, Lun, Zubovići,
- postizanje veće gustoće sadržaja za potrebe svih korisnika prostora,
- korištenje lokalnih specifičnosti (“paški trokut”, paški sir, čipka) za razvitak turizma,
- razvijanje novih područja rekreacije i zabave uz područja koncentracije turista, poboljšanje prometne komunikacije kroz naselja izmještanjem glavnih prometnica,
- planiranje i izgradnja novih objekata pomorske infrastrukture vezano uz promet i nautički turizam,
- ostvarenje povezivanja putem zračnog prometa na kraće udaljenosti (helidrom, hidroavioni i sl.), ali i za turističke potrebe,
- nužno očuvanje utvrđenih krajobraznih vrijednosti,
- kontinuirane aktivnosti na zaštiti utvrđenih dijelova prirode, kulturnih dobara i drugih vrijednosti prostora,
- poboljšanje utvrđenih režima zaštite okoliša,
- stvaranje gospodarskih preduvjeta za postizanje demografskog razvoja,

- postizanje gospodarskog razvitka temeljenog na obnovljivom korištenju resursa i održivom razvoju, bez narušavanja ukupnih kvaliteta okoliša kao glavne osnove za najznačajniji segment gospodarske aktivnosti (turizam),
- eksploatacija lokalnih prirodnih resursa (mineralne sirovine - kamen) koja treba poslužiti kao pokretač razvitka pratećih djelatnosti,
- usmjeravanje gospodarskog razvitka i na druge raspoložive i kvalitetne resurse (more) kroz razvitak određenih vrsta marikulture.

2.2.1. Demografski razvoj

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost demografskih tokova. Na obilježje i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno-gospodarski, kulturno-obrazovni, zdrastveno-socijalni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim mijenjanjem moguće je utjecati na zaustavljanje negativnih demografskih tokova i ostvariti uvjete za postizanje pozitivnih promjena i rezultata u razvitku stanovništva.

Demografska valorizacija naselja provedena kroz analizu statističkih pokazatelja u periodu 1857-2001. (2006.) godine pokazuje da je došlo do polarizacije među naseljima sa stalnim stanovništvom i da većina pokazuje negativne demografske prilike u periodu 1981-1991. uz manja poboljšanja za period 1991.-2006. godine. Naime, može se konstatirati da samo naselje Novalja ima pozitivne i zadovoljavajuće demografske prilike registrirane kroz duži vremenski period . Unutar tog naselja smješteno je 2078 = 2001.g. (2569 = 2006.g.) stanovnika ili 62% ukupnog stanovništva Grada Novalje. Druga naselja sa pretežito stalnim stanovništvom smještena uz glavne prometnice, zadržavaju postojeće stanovništvo sa dugogodišnjim stalnim kolebanjem njegovog broja (pad - porast). Pozitivan demografski trend rezultirao je na području Grada ostvarenim rastom stanovništva (ukupno 160 stanovnika za period 1991-2001., tj. oko 5%). Obzirom na veličinu i tipologiju, značajan utjecaj na razvitak naselja i demografskih trendova u budućnosti, imat će izgradnja turističkih objekata u naseljima, pa se očekuje njihov daljnji rast, kako u segmentu stalnog stanovništva, tako i u dijelu povremenog stanovništva.

Novi – budući demografski razvoj u njegovoj pozitivnoj komponenti ostvariti će se u slučaju postizanja predviđenih gospodarskih aktivnosti unutar predmetnog područja. Posve je jasno da u okviru relativno male otočne jedinice lokalne samouprave, sa ograničenim brojem stanovnika nije moguće očekivati značajnije pomake u vremenski relativno kratkom periodu do 2015. godine. Radi toga je prilikom sagledavanja razvojnih mogućnosti i ocjene potencijalnih mogućnosti demografskog razvitka postavljena generalna prognoza da se u tom vremenskom periodu na području Grada Novalje može dosegnuti razina od 4.900 stanovnika.

Takve prognoze, unatoč brojčano relativno malenim pozitivnim pomacima, predstavljaju izuzetno značajan pozitivan korak, budući se u predmetnom vremenskom periodu do 2015. godine predviđa uglavnom samo stabilizacija demografske situacije sa manjim povećanjem broja stanovnika. Naime, predviđeni i očekivani gospodarski razvitak (a posebno u segmentu ugostiteljsko-turističke djelatnosti), utjecat će pozitivno na daljnje demografske promjene sa nastavkom povećanja broja stanovnika posebno u većim, te

sadržajno i gospodarski značajnijim naseljima, čime će se poboljšati demografska slika Grada. Ako se budu optimalno koristile komparativne prednosti i vrijednosti ovog prostora i nastavi se s blagim prirodnim priraštajem i vraćanjem dijela iseljenog domicilnog stanovništva pa i privlačenjem novog, mlađeg stanovništva, može se očekivati i prognozirati lagani porast broja stanovnika, tako da bi do 2015. godine tu moglo stalno živjeti oko 4900 stanovnika u 1.700 domaćinstva. Prosječno domaćinstvo imalo bi 2,9 člana, a prosječna gustoća naseljenosti u razmatranom području iznosila bi oko 52,5 stanovnika na km².

Demografski razvoj neće biti ostvaren jednoliko na čitavom području, već će razvojni potencijali područja imati značajan utjecaj na demografski razvitak. U demografskom razvojnom pogledu možemo razlikovati četiri osnovna područja koja će se posve različito "ponašati" u okvirima predmetnog razvojnog perioda:

- Prvo razvojno područje na kojem se očekuje najznačajniji demografski razvitak predstavlja mjesto najveće koncentracije funkcija, sadržaja i aktivnosti, uključivo i neposredni okolni gravitacijski prostor, pa se radi toga može očekivati da će se pozitivni demografski pomaci realizirati prvenstveno u okvirima naselja Novalja kao glavnog urbanog i gospodarskog središta, te lokalnih središta Lun, Stara Novalja i Zubovići.
- Drugo područje na kojemu postoje mogućnosti za ostvarenje pozitivnog demografskog razvoja obuhvaća priobalni razvojni prostor. Pretpostavlja se da će u budućnosti doći do blagog porasta broja stanovnika (prvenstveno kroz otočne lokalne migracije, ali i putem imigracija sa kopna) na priobalnom području, posebno vezano uz moguću turistički razvitak. Radi toga se realno očekuje da će i priobalni prostor dati određeni doprinos u budućem demografskom razvitku. Unutar tog dijela razmatranog prostora Grada Novalje očekuje se i određeno povećanje broja povremenog stanovništva u objektima povremenog stanovanja. Taj trend biti će najprisutniji na području naselja Potočnica, Stara Novalja i Vidalići.
- Preostalo obalno područje (danas manje izgrađena područja južne obale Luna i Paškog zaljeva) - naselja (i njihovi manji dijelovi, uključivo Stani), Tovarnele, Jakišnica, Caska, Kustići, Zubovići i Metajna predstavljati će prostor minimalnog porasta stalnog stanovništva sa određenim učešćem povremenog stanovništva u stanovima za odmor. Na tom prostoru će se u budućem razvojnom periodu uglavnom zadržati postojeće stanovništvo bez značajnijeg porasta. Naime, kvalitetan i gospodarski interesantan obalni i poljoprivredni prostor i dalje će predstavljati resurs, koji omogućava stabilizaciju demografske situacije.
- Prisutni procesi pražnjenja dijela prostora Grada u okviru naselja ruralnog tipa (Stani) predstavljati će područje daljnjeg procesa depopulacije i premještanja stanovništva prema obalnim naseljima. Može se očekivati da će ovaj prostor postati samo djelomično interesantan za povremeno – sekundarno korištenje kao eventualno turističko područje u segmentu eko turizma baziranog na etnološkim karakteristikama područja (tradicijaska arhitektura) i kvalitetnom prirodnom okolišu, gdje bi se u okviru pojedinih dijelova tih naselja mogle organizirati manje turistički interesantne lokacije. Međutim, u okviru planskog perioda razmatranog ovim Planom do 2015. godine može se očekivati proces daljnjeg pražnjenja područja te se pozitivna kretanja mogu ostvariti tek nakon značajnih gospodarskih

pomaka u većim naseljima, što će imati utjecaja i na pozitivne pomake na unutrašnjem području.

- Unutar naprijed opisanih razvojnih područja prisutan je i poseban tip naselja (novoizgrađena ili sa većim novim zonama) sa koncentracijom stanova za odmor, t.j. mjesta značajnije prisutnog boravka povremenog stanovništva. Među tim naseljima ističe se Gajac - dio (615 stanova povremenog stanovanja sa prosječno 2000 korisnika ili 97% ukupnog broja stanova), kao i područja naselja Potočnica (55% stanova služi povremenom stanovanju), Vidalići (90%) Caska (27%), Lun (56%) Kustići (36%) Metajna (26%), te Stara Novalja (72%) i Zubovići (25%) stanova povremenog stanovanja. Čak i na prostorima glavnog naselja Novalje prisutan je značajan broj objekata povremenog stanovanja koji iznosi 28% ukupnog stambenog fonda. Može se očekivati da će i u budućem razvojnom periodu doći do daljnje stagnacije izgradnje stanova povremenog stanovanja, te se daje orijentaciona projekcija ukupnog broja stanova za odmor sa oko 2500 (7500 povremenih stanovnika) u odnosu na današnjih 2378 stanova i oko 7200 povremenih stanovnika. Planskim mjerama ograničava se daljnji porast broja objekata povremenog stanovanja te se isti treba zadržati u okvirima maksimalnog rasta od oko 10% (kroz slijedeći period od 10 godina) u odnosu na zatečeno stanje.

Opisani procesi demografskog razvoja, uvjetovani prvenstveno mogućnostima gospodarskog razvitka i atraktivnosti pojedinog dijela prostora Grada Novalje imati će direktan upliv i na buduću razvitak naselja. Iznesena ocjena mogućnosti demografskog razvoja sa orijentacionim dimenzioniranjem – kapacitiranjem prostora pojedinih naselja data je u narednoj tabeli, te predstavlja samo orijentacioni okvir mogućeg kretanja stanovništva uz preduvjet ostvarenja značajnijeg gospodarskog napretka u segmentu turizma, trgovine, ugostiteljstva, usluga, pomorskog prometa, poljoprivrede, stočarstva, ribarstva, marikulture, te eksploatacije mineralnih sirovina sa pratećim djelatnostima.

Tablica br. 8

**PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA NOVALJE
 KVANTIFICIRANI POKAZATELJI O STANOVNIŠTVU: POSTOJEĆE 1857-1991. I PROJEKCIJA ZA 2015. GODINU**

NASELJA		BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA																	
		1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	PODACI MUP-a 2006. ⁽¹⁾	2015. MIN.	2015. MAX.
1	CASKA	-	-	26	-	-	48	48	-	39	24	20	-	-	16	23	24	30	30
2	GAJAC - DIO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	56	121	100	150
3	KUSTIĆI	-	-	-	-	-	-	-	-	171	178	172	169	139	123	130	153	150	170
4	LUN	164	-	267	326	352	429	429	526	675	646	551	483	381	357	337	391	400	450
5	METAJNA	-	-	106	134	151	191	191	-	315	324	350	321	281	272	247	276	300	350
6	NOVALJA	714	1006	915	1071	1011	1428	1428	1988	1958	1981	1859	1834	1783	1912	2078	2569	2500	3000
7	POTOČNICA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	10	20	20
8	STARA NOVALJA	-	-	117	145	350	204	204	255	315	288	229	205	182	234	238	334	300	400
9	VIDALIĆI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	22	20	30
10	ZUBOVIĆI	146	181	179	200	287	341	341	593	326	338	352	372	301	251	218	241	280	300
UKUPNO:		1024	1187	1610	1876	2151	2641	2641	3362	3799	3779	3533	3384	3067	3175	3335	4141	4100	4900

⁽¹⁾ Prikazani su podaci Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave Ličko-senjske, Policijske postaje Novalja vezano uz evidenciju prebivališta sa stanjem 28.02.2006.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

Prostorni plan uređenja Grada Novalje temelji se na tradicionalnoj postojećoj razvojno-prostornoj strukturi otoka Paga, koja se je razvijala kroz povijest civilizacije na otoku Pagu, a značajnije se afirmirala u drugoj polovini XX. stoljeća. Ovim Planom zatečena prostorno-razvojna struktura kvalitativno se dograđuje prema novim gospodarsko-razvojnim spoznajama (prvenstveno u segmentu turizma), ali uvažavajući više nego ikada ranije potrebe aktivne zaštite prirodnog okoliša i svih drugih vrijednosti kao glavnih razvojnih resursa.

Prostorno-razvojna struktura Grada Novalje prvenstveno se bazira na prirodnim datostima predmetnog područja. Pri tome ukupna orijentacija prostora generalno prati smjer kopnenog dijela Velebitskog kanala, primarne orijentacije longitudinalne osi kopna sjeverozapad-jugoistok.

U okvirima ovog pružanja sjeverozapadni dio otoka Paga na prostoru Grada Novalje formira specifično područje koje se sastoji od dva (sjeverozapadnog i jugoistočnog) uska odvojena izdanka međusobno spojena na lokaciji prevlake između Paškog zaljeva i Uvale Stara Novalja. Takva prostorna dispozicija, vezano uz uvjete reljefa, pogodnosti i zaštićenosti obale, te osiguranja prometno-pomorskog pristupa rezultirala je adekvatnom razvojnom strukturom oslonjenom na sve pogodnosti predmetnog područja. Takve lokacijske karakteristike pojedinog dijela područja Grada Novalje reflektirale su se i na odabir prostorno-razvojne strukture, koja će se i u budućnosti ostvarivati temeljem specifičnosti i pogodnosti pojedinog povijesnog mikroprostora kao što su:

- Spojni središnji prostor prevlake između Paškog zaljeva i Uvale Stara Novalja (sa naseljima Novalja, Stara Novalja, Caska, Gajac-dio) definira područje orijentirano na "sva mora" i zaljeve. Na tom dijelu razvija se i najznačajnija prometna (cestovna- pomorska) infrastruktura, odnosno tu se praktično ostvaruje pomorski pristup (luka Novalja, Žigljen, Stara Novalja, te Gajac u budućnosti) na prostoru Grada, ali i za čitav otok. Ujedno, na predmetnom "spojnom-središnjem" dijelu realizira se najveća koncentracija stalnog i povremenog stanovništva (2015.god = 3580 stanovnika ili 73% ukupnog stanovništva Grada, odnosno oko 5400 povremenih stanovnika ili ukupno oko 9000 stanovnika bez turista u komercijalnom smještaju i kućnoj radinosti). Na tom području smještena su glavna naselja sa najvećim brojem sadržaja javne namjene kao i najznačajnija turistička, sportsko-rekreativna i zabavna područja uključivo i zone nautičkog turizma. Predmetno glavno razvojno područje unutar ukupne prostorno razvojne strukture Grada, predstavljati će i u budućnosti mjesto najveće koncentracije ukupnog života (stanovanja, rada, zabave i sporta) pri čemu će se namjensko korištenje prostora i nova izgradnja usklađivati sa prirodnim i drugim karakteristikama - vrijednostima područja.
- Sjeverozapadni uski rubni dio Grada Novalje oslonjen - vezano na središnji razvojni prostor sastoji se od područja Luna na potezu Lun - Novalja. U odnosu na druge dijelove razmatranog područja obuhvaćene ovim Planom ima značajno više prirodne vrijednosti, koje su dijelom već zaštićene. Obzirom na zatečene prirodne kvalitete nova prostorno-razvojna struktura u potpunosti se podređuje

vrijednostima prostora. To znači da se nova izgradnja locira prvenstveno uz već izgrađena područja, a dio potrebnih kapaciteta ostvaruje se i revitalizacijom te manjim proširenjem ruralnih etno-područja (Stani). Preostalo postojeće neizgrađeno područje (a posebno brojne uvale) zadržava se bez nove izgradnje u prirodnom izgledu. Ukupna konfiguracija terena i obale postojeća prometna i druga infrastruktura omogućavaju dobru povezanost između pojedinih dijelova ovog područja, kao i njegovu vezu prema glavnom - središnjem razvojnom prostoru s jedne strane, te području otoka Raba (putem županijske ceste Ž 5151 i trajekta u luci Tovarnele) kao jednog od ogranaka otočke "plave magistrale". Zaključno se može konstatirati planska opredijeljenost da se ovo područje maksimalno očuva u njegovom prirodnom izgledu kao podrška za druga intenzivnije izgrađena područja u središnjem dijelu.

- Jugoistočno rubno područje, potez Stara Novalja - Metajna - Rt Krištofor predstavlja drugu prirodno-prostornu specifičnost unutar granica Grada Novalje izraženu u uskom izduženom, pretežito stjenovitom dijelu. U potpunoj suprotnosti sa "zelenim" predjelom Luna ovo područje je većim dijelom izrazito stjenovito-kamenito, te se radi takvih karakteristika padine orijentirane prema Velebitskom kanalu predlažu za zaštitu. Prema zatečenoj terenskoj konfiguraciji, ovo područje predstavlja reljefno i prostorno nepovoljniji dio, unutar kojega se korištenje prostora i izgradnja usmjerava na jugozapadni obalni rub unutar Paškog zaljeva zaštićen od dominantnih vjetrova. Na tom obalnom potezu izgradnja se smještava uz postojeća naselja, koja kroz planirano povećanje formiranju dvije prostorno odvojene zone unutar kojih se grupiraju naselja Vidalići-Kustići i Zubovići s jedne strane, te Metajna na kraju obalnog poteza. U svom budućem razvitku, ovo područje se namjenski usmjerava na daljnje kompletiranje i manje proširenje naseljskih struktura. Unatoč proširenja zona izgradnje, očuvanjem većih slobodnih međuprostora između pojedinih naseljskih struktura, zadržan je prirodni izgled karakteristične konfiguracije terena i obalnog pojasa, te sva njegova atraktivnost. U odnosu na visoko urbanizirano područje glavnog - središnjeg prostora i nisko urbaniziranu zonu Luna, ovaj prostor tretiran je sa srednjim intenzitetom vezano uz daljnju urbanizaciju i izgradnju. Izdužena cestovna obalna komunikacija - lokalna cesta L 59077 povezuje sva naselja (Vidalići, Kustići, Zubovići i Metajna) međusobno i sa glavnom razvojnom središnjom zonom, odnosno prema glavnim prometnim pravcima D-106 i D-107.

Opisana zatečena i potencijalna nova razvojna područja predstavljaju osnov razvojne strukture u budućem planskom periodu. Nova razvojna struktura predstavljati će skladno prostorno-funkcionalno i infrastrukturno - komunalno jedinstvo kroz objedinjavanje središnjeg i rubnih dijelova sa njihovim postojećim i novim razvojnim područjima povezanim kvalitetnom prometnom infrastrukturom. Navedena prostorno-sadržajna i urbano-oblikovna različitost tih područja biti će podloga i različitog gospodarskog usmjerenja ali i dvosmjerne cirkulacije posjetitelja - stanovnika iz urbanih prostora prema prirodno očuvanim područjima i s druge strane turista prema urbanim zonama sa lokalitetima povijesne baštine (posebno povijesna jezgra Novalje) i širokom lepezom različitih sadržaja.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

▪ **Razvoj naselja**

Programom Prostornog uređenja Republike Hrvatske, N.N.broj 50/99., (kada se govori o sustavu naselja i osnovama za razvoj i oblikovanje sustava naselja), a u cilju razvoja urbanog sustava, ukazuje se na potrebe poticanja razvoja gradova određene veličine i funkcija rada. Kod toga se posebno stimulira razvoj središnjih i malih gradova s 2.000-7.000 stanovnika, gdje bi oni trebali postati nositelji svestranog razvitka svojih gravitacijskih područja.

Cjelokupni planirani razvitak otoka Paga oslanja se na razvitak gradova i samostalnih naselja, u kontekstu decentraliziranog modela, u kojem grad Novalja predstavlja žarište organizacije svekolikog razvoja na ovom dijelu otoka.

Međutim, relativno gusta mreža naselja pokriva čitavo područje Grada Novalje, a svako naselje predstavlja lokalno žarište, koje potiče razvoj na tom nivou unutar svog gravitacijskog područja. No, manja naselja uključivo ruralna područja - Stani udaljena od obalne linije mora, gubit će važnosti smanjivanjem stalnog stanovništva. pa će tek u kasnijim fazama razvoja postati interesantna kao stambena i turistička područja sa etnološkim karakteristikama.

Međutim, koliko su važni novi gospodarski i drugi razvojni impulsi, toliko su za njihov pravi i maksimalni efekt važni i konceptualni elementi, prema kojima će se realizirati revalorizacija, sanacija, obnova i novi urbanistički razvitak samostalnih naselja. Treba naglasiti da se dosadašnja praksa i odnos svih graditelja prema prostoru i ambijentu mora poboljšati, a poštovanje i osjećaj odgovornosti prema povijesti i zatečenim vrijednostima mora postati osnovica ponašanja svih onih koji nastavljaju s izgradnjom i rekonstrukcijom vrijednih urbanih i ruralnih cjelina.

Razvoj naselja na području Grada Novalje bit će pod znatnim utjecajem gospodarskog usmjerenja pojedinog područja kao i utjecaja okolnih većih središta (rada i urbanih funkcija). Pri tome će se tipologija pojedinog naselja usmjeravati ovisno o dominantnom gospodarskom usmjerenju, odnosno njihovoj funkciji u okviru mreže središnjih naselja. To znači da će određena naselja predstavljati područja koncentracije urbanih funkcija, koje trebaju osigurati autonomnost života i rada stanovništva na njihovom i okolnom gravitacijskom području odnosno na čitavom prostoru Grada Novalje. Takvu koncentraciju prvenstveno treba ostvariti u okviru naselja Novalja, koje će predstavljati glavno središnje naselje. Dio naselja koja već danas imaju razvijeniju urbanu strukturu (Lun, Stara Novalja, Zubovići i Gajac-dio) u svom će budućem razvoju preuzeti i dio novih urbanih funkcija radi kvalitetnijeg zadovoljenja potreba stanovništva i drugih korisnika smještenih u njegovom gravitacijskom prostoru. U okvirima formiranja sustava središnjih naselja glavnu ulogu imati će urbano područje naselja Novalja (kao središnja točka Grada Novalje) te naselja Lun, Stara Novalja, Zubovići i Gajac -dio kao razvijenija urbana područja, dok će neka naselja (Potočnica i Metajna) na području jače koncentracije nove izgradnje (prvenstveno na obalnom rubu vezano uz razvitak turizma) obavljati funkciju manjeg poticajnog - inicijalnog središta. U budućem razvitku na području Grada neće doći do značajnije promjene u veličini naselja (osim kod Novalje), te će se ona zadržati u rangu malih naselja veličine do 500 stanovnika.

Uzevši u obzir iznesene generalne postavke budućeg razvoja naselja, kao i ranije prikazanu projekciju demografskog razvitka, u daljnjem tekstu data je ocjena mogućnosti razvoja pojedinih naselja unutar naprijed razmatranih prostorno-razvojnih cjelina.

A. SREDIŠNJE PODRUČJE

- **GRADSKO NASELJE NOVALJA** (pripadajući dijelovi naselja) broj stalnih stanovnika: 2.078 = 2001. g. i 2.569 = 2006. prognoza 3.000 (2015.)

Grad osnovan još u rimsko doba kao vanjska luka Stare Cisse. Danas je u funkciji središta sjeverozapadnog dijela otoka, sa brojnim središnjim funkcijama, jedan od samo četiri grada Ličko-senjske županije, odnosno središte jedinice lokalne samouprave - Grada Novalja. Za urbano područja grada Novalje predviđa se razvoj temeljem na urbanom značaju i koncentraciji sadržaja javne namjene, uključivo turizmu, s ciljem podizanja kvalitete ukupnog urbanog života. U gradu Novalji i pripadajućim dijelovima naselja danas živi oko 62% ukupnog stanovništva, smještenog na cjelokupnom teritoriju Grada, koje se učešće (i značaj) zadržava i u narednom planskom periodu. Osim toga, na tom urbanom području boravi oko 2200 (procjena 2001.) odnosno 2500 (prognoza 2015.) povremenih stanovnika smještenih unutar naselja. Procjena turističkih kapaciteta za 2015.god. - komercijalni smještaj (hoteli i kamp Straško) oko 9000 kreveta i privatni smještaj oko 4.500 kreveta.

Na ovom urbanom području trebaju se planski riješiti zatečeni razvojni i prostorni problemi, vezano uz turizam, sadržaje javne namjene, suhu marinu, prometnice, parkirališta, te unapređenje urbanog izgleda i komunalne infrastrukture. Za ostvarenje toga mora se ostvariti integralna razvojna politika na temeljima nove razvojne i prostorne koncepcije, realizirani kroz izradu plana užeg obuhvata - UPU-a, jer povijesni i ostvareni urbani razvoj pružaju dobru osnovu za oblikovanje novih kvaliteta ovog naselja.

Prostornim planom je ostvareno povećanje stanovništva naselja sa indeksom od 144. Na adekvatan način predviđa se proširenje građevinskog područja pa se isto od izgrađenog dijela površine 160,38 ha povećava na ukupnu površinu od 244,11 ha (povećanje 83,73 ha) sa indeksom od 152. Na taj se način za povećanje broja stanovnika i urbanih sadržaja osigurava potreban urbani prostor u naprijed navedenoj površini.

Osnovne smjernice za prostorni koncept razvitka grada Novalje bile bi:

- ostvariti prostorne, funkcionalne i prometne preduvjete za integralni razvitak grada, kroz dobru povezanost i međusobnu interakciju između svih osnovnih gospodarskih djelatnosti: turizma, uslužnih i društvenih djelatnosti, rudarstvo i infrastrukture,
- realizirati novu prometnu infrastrukturu radi odterećenja najužeg dijela urbanog područja uz izgradnju parkirališta na rubu centralne zone naselja,
- ostvariti mogućnost jačeg razvitka turizma unutar naselja (u sektoru privatnog poduzetništva)
- revalorizirati povijesni centar grada, unapređivanjem sadržajnosti i stupnja urbaniteta, što se posebno odnosi na područje unutar gradske jezgre.

- **Naselje STARA NOVALJA** / broj stalnih stanovnika: 238 = 1991.g. i 334 = 2001. g. – prognoza: 400 (2015.)

Ovo urbano područje ima status samostalnog naselja (N.N.broj 90/92.), a locirano je u neposrednoj blizini i pod značajnim utjecajem grada Novalje. Područje izgradnje formirano je uz zaštićenu sjeverozapadnu obalu uvale Stara Novalja. Obzirom na zaštićenost akvatorija od bure, ovdje je locirana i trajektna luka županijskog značaja. Postojeća izgradnja uz državnu cestu D-107 pretvorila je istu u glavnu prometnicu naselja, koja ujedno čini i dio potencijalne otočne “plave magistrale” sa daljnjom vezom prema otoku Rabu. Obzirom na urbanu razvijenost predmetno područje obavljati će unutar mreže centralnih naselja funkciju manjeg lokalnog središta.

Pod utjecajem daljnjeg razvitka turizma, posebno u segmentu kućne radinosti - apartmanskog smještaja visoke kategorije, odnosno manjih pansiona, očekuje se i određeno povećanje broja stanovnika. Obzirom na prisutan veliki broj ležaja u privatnom smještaju (oko 1100) te planirano povremeno stanovništvo (oko 1500) urbano područje naselja tretirati će se kao prostor mješovite namjene. Navedeni kapaciteti podrazumijevaju i opremanje naselja dodatnim funkcijama i sadržajima za samostalno funkcioniranje. Potrebe stalnog stanovništva naselja Stara Novalja za ostalim važnijim središnjim funkcijama (osnovno obrazovanje, zdravstvo, pošta, banka itd.) realiziraju se u gradu Novalji.

Povećanje broja stanovnika na području naselja realizira se sa 162 nova žitelja što predstavlja indeks rasta od 168. Paralelno s time osigurano je povećanje građevinskog područja od već izgrađenog dijela površine 40,77 ha na ukupno građevinsko područje naselja veličine 63,84 ha (povećanje za 23,07 ha) što ukazuje na vrlo povoljan indeks povećanja građevinskog područja ostvaren sa ineksom 157.

- **Naselje CASKA** / broj stalnih stanovnika: 23 = 2001.g. , 24=2006.g. – prognoza: 30 (2015)

Izgrađena naseljska struktura predstavlja manju grupaciju objekata smještenih u dnu Paškog zaljeva. Okolina naselja i obližnji akvatorij predstavljaju bogatu antičku arheološku zonu sa pretpostavkom antičko-rimskog naselja Cissa u okvirima tog lokaliteta.

Područje naselja se i nadalje zadržava u zatečenim okvirima pružanja uz obalu i povećanjem građevinskog područja u dubinu prostora. Naime, postojeći - izgrađeni dio građevinskog područja sa površine 3,72 ha povećava se na ukupnu veličinu od 5,94 ha. (povećanje od 2,22 ha ili sa ineksom 160). Time je osigurano dovoljno prostora za ukupni kapacitet planiranog proširenja naselja na buduću veličinu sa 30 stalnih stanovnika. Unutar područja naselja očekuje se i smještaj 30-40 povremenih (vikend) stanovnika, te oko 50 kreveta u kućnoj radinosti što daje ukupni broj od oko 110 korisnika prostora.

Neposredno na zonu naselja u pravcu lokaliteta Zrće formira se velika prirodna plaža koja treba predstavljati glavni kupališni prostor unutar središnjeg novaljskog područja, kao najveće koncentracije stalnog i povremenog stanovništva te turista.

Osnovne smjernice za daljnje plansko uređenje područja naselja bile bi:

- Izgradnja nove cestovne veze na D-106 kako bi se promet prema drugim naseljima proveo izvan urbane zone Caske,
 - ostvarenje visoke razine standarda u sadržajnom, funkcionalnom i oblikovnom formiranju zone rekreacije, kupališta - plaže i zabave uz minimalnu izgrađenost (do 5%), te primjenu kvalitetnih elemenata uređenja prostora (parkovno oblikovanje, uređenje pješačkih i kupališnih prostora, te adekvatnog parkirališta. Prihvatni kapacitet ovog područja ocjenjuje se na oko 10-15.000 korisnika u sezoni.
 - uređenje obalne linije sa osiguranjem slobodne pješačke šetnice duž obale,
 - interpolacija novih sadržaja u urbanu zonu naselja (u okviru stambenih objekata) kao turizam, trgovina, ugostiteljstvo i sl.
- **Naselje GAJAC** - dio / broj stalnih stanovnika: 56=2001.g., 121=2006. prognoza: 150 (2015)

Planirano kao turističko-stambeno naselje za povremeno stanovanje, a temeljem Zakona dobilo je status samostalnog naselja. Prostorno organizirano u dvije temeljne prostorne jedinice pri čemu je zona "A" sa izgrađenom površinom od 16,66 ha locirana u građevinskom području Grada Novalje. Na području Grada Novalja u naselju Gajac-dio realizirano je 615 stanova za povremeno stanovanje (popis 2001.g.) sa procjenom od oko 1900 privremenih korisnika - sezonskih stanovnika uz naprijed navedeni broj stalnih stanovnika.

Predmetno naselje realizirano je sa većim brojem sadržaja javne namjene koji mu omogućavaju relativno samostalno funkcioniranje. Predstoje radovi na njegovom uređenju i strukturiranju uz dopunu javnih sadržaja, te izgradnja luke otvorene za javni promet lokalnog značaja kako bi se i ovo područje visoke koncentracije korisnika tijekom ljetne sezone putem putničkog pomorskog prometa bolje povezal sa drugim dijelovima otoka i kopna.

Prema opće postavljenim smjernicama ne predviđa se proširenje ovog naselja za potrebe povremenog stanovanja već se kroz zamjenu građevinskog područja omogućava dodatna izgradnja za potrebe stalnog stanovanja. Naime, u odnosu na izgrađeni dio građevinskog područja veličine 16,66 ha, ovim se Planom ukupno građevinsko područje zaokružuje na površinu 24,42 ha (neizgrađeni dio 7,76 ha, povećanje uz indeks 147), što je jednako površini planiranoj u okviru osnovnog planskog dokumenta temeljem kojeg je realizirano ovo naselje.

Obzirom na dominantnu zastupljenost povremenog stanovanja unutar pojasa od 70 metara od linije obale nije dozvoljena izgradnja stambenih građevina već samo za potrebe ugostiteljsko-turističke namjene i drugih objekata javne namjene.

B. JUGOISTOČNO RUBNO PODRUČJE - POTEZ VIDALIĆI - METAJNA

- **Naselje VIDALIĆI** / broj stalnih stanovnika: 2 = 2001.g., 22 = 2006.g. – procjena: 30 (2015.)

Samostalno naselje, planirano kao manje stambeno-vikend naselje. Prema statističkim pokazateljima danas egzistira uz dominantnu ulogu vikend naselja (gotovo 100% izgrađenih objekata) pri čemu se dio stambenih kapaciteta koristi i u turističkoj djelatnosti kao privatni smještaj (cca 100 kreveta). Također i u budućem periodu naselje će zadržati postojeću funkciju uz manje povećanje broja korisnika u svim kategorijama (stanovnici, povremeni stanovnici i turisti u privatnom smještaju).

Predmetno naselje Izgrađeno je uglavnom prema urbanističkom planu, relativno uredno bez velikih obveza nepostojećeg naslijeđenog ambijenta. Daljnje prostorno rasprostiranje naselja predviđa se u dubinu prostora bez spajanja sa naseljem Kustići.

Očekivano povećanje broja stanovnika na ovom području je gotovo zanemarivo, pa se kroz planirani neizgrađeni dio građevinskog područja (3,04 ha) ostvaruju dovoljne površine kako za osiguranje novih zona stanovanja, tako i za eventualne sadržaje javne namjene neophodne ovom naselju. Naime, obzirom na broj stanova povremenog stanovanja samo naselje ima tijekom turističke sezone oko 200 stanovnika, što znači da je poželjna i odgovarajuća struktura sadržaja javne namjene.

Obzirom na dominantnu zastupljenost povremenog stanovanja unutar pojasa od 70 metara od linije obale nije dozvoljena izgradnja stambenih građevina već samo za potrebe ugostiteljsko-turističke namjene i drugih objekata javne namjene.

Daljnji razvoj i uređenje naselja treba realizirati kroz:

- daljnje uređenje obalnog pojasa uz postojeću šetnicu sa formiranjem kvalitetnog kontakta naselja i morske obale (zeleni parkovni pojas, dječja igrališta i sl.),
 - uređenje lokalne ceste na prolazu kroz naselje sa sanacijom tehničko-prometnih karakteristika,
 - osigurati privezište za potrebe korisnika naselja, pri čemu nisu dozvoljeni zahvati nasipavanja morskog akvatorija.
- **Naselje ZUBOVIĆI** / broj stalnih stanovnika: 218 -2001.g., 241=2006.g. – procjena: 300 st. (2015.)

Samostalno naselje, planirano kao manje lokalno središte okolnih urbanih područja na potezu Vidalići-Metajna. Osim stalnog stanovništva prisutno je i povremeno stanovništvo u vikend objektima (ocjena 2015.god. - 200) i turizam u kućnoj radinosti (prognoza 2015.god. = 850), pa se ukupni broj korisnika prostora tijekom turističke sezone povećava do oko 1350 (prognoza 2015.god.), što također ukazuje na značaj naselja i potrebe za sadržajima javne namjene.

Svojim položajem i smještajem unutar prostorno interesantne konfiguracije terena, izgledom urbane strukture i izgrađenosti obale predstavlja atraktivnu naseljsku strukturu čiji razvoj je i u budućnosti osiguran kroz proširenje zona izgradnje. Radi značaja predmetnog naselja kao manjeg lokalnog središta potrebno je stvaranje novog koncepta prostornog razvoja na osnovici odrednica detaljnih dokumenata prostornog uređenja. Obzirom na probleme koji proizlaze iz prolaza lokalne ceste L 59077 kroz središnji dio naselja planirano je njezino izmještanje iznad sjevernog ruba naselja.

Planska prognoza povećanja broja stanovnika na području naselja u periodu 2001.-2015.g. predviđena je sa indeksom 138. Navedeno povećanje broja stanovnika kao i potrebni prateći prostori za turističku djelatnost unutar naselja (obiteljski hoteli, kućna radinost i sl.), te dodatni sadržaji javne namjene realiziraju se unutar građevinskog područja u kojemu se osigurava neizgrađeni dio sa površinom 8,83 ha, tj. građevinsko područje naselja povećava se uz indeks 196 (sa 9,23 ha izgrađenog dijela naselja na 18,06 ha ukupnog građevinskog područja naselja).

Generalni parametri za daljnje usmjeravanje razvoja naselja bili bi:

- Turizam u obliku visokog standarda smještaja (manji obiteljski hoteli, privatni smještaj u kućnoj radinosti i manjim obiteljskim pansionima) biti će dominantna gospodarska djelatnost. Zbog potreba stanovnika i turista, kao i funkcije na razini manjeg lokalnog središta, treba razvijati društvene, trgovačke uslužne djelatnosti paralelno sa razvojem ugostiteljsko-turističkih. Jezgro lokalnog turizma bit će u samom naselju i kvalitetnom novoizgrađenom urbanom ambijentu, te visokoj razini uređenja obalnog pojasa.
- Prostorni i prirodni uvjeti omogućavaju formiranje atraktivnog naselja, a postojeća prometnica osigurava povezanost prema drugim dijelovima Grada. Drugi važan zahvat u prostoru treba biti uređenje priobalnog područja. U tom vrlo značajnom dijelu naselja, treba radi njegove pretežito turističke aktivnosti formirati novi obalni pojas sa obalnom šetnicom, sadržajima, kupališnim područjem, te osigurati prihvat pomorskog prometa, što bi za daljnji razvitak ovog naselja bilo od posebnog značaja.
- U daljnjoj fazi izgradnje naselja radi potreba rekonstrukcije i sanacije postojeće urbane strukture te izgradnje novih dijelova naselja, treba pokrenuti graditeljski proces i način građenja na tradicionalan način i karakterističan za mediteransko područja čime je moguće ostvariti izgradnju visokog estetskog ambijenta.
- **Naselje METAJNA** / broj stalnih stanovnika: 247 = 2001.g., 276 = 2006.g. - prognoza: 350 (2015.)

Samostalno naselje, koje danas predstavlja skupinu starih i novih kuća sa djelomice urbaniziranim područjem posebno na užem središnjem i priobalnom dijelu. Za potrebe kompletiranja naselja predviđeno je proširenje urbane zone, u kojoj se 2015. godine planira smještaj od oko 350 stalnih i 150 povremenih stanovnika uključivo oko 850 kreveta u privatnom smještaju.

Za potrebe ovog naselja Planom se na njegovom sjevernom rubu predviđa realizacija sportsko-rekreacijske zone, kao sportskog centra sa nogometnim igralištem. Uređenje obale treba provesti u formi kupališno-plažnih površina sa pratećim ugostiteljskim, zabavnim i drugim objektima. Obzirom na probleme koji proizlaze iz postojećeg prolaza lokalne ceste planirana je zaobilaznica centralne zone naselja koja omogućava „kružnu“ cirkulaciju.

Glavni zahvati na području naselja trebaju prvenstveno obuhvatiti centar naselja radi njegovog kvalitetnog oblikovanja te neposredni obalni pojas, uključivo dio akvatorija - na kojemu treba osigurati privezište i druge sadržaje vezane uz pomorske aktivnosti na ovom dijelu područja Grada Novalje, a primjerene planiranom broju korisnika i značaju naselja. Postojeći izgrađeni dio građevinskog područja naselja povećava se sa 10,03 ha na 25,62 ha sa neizgrađenim dijelom za daljnju izgradnju površine 15,59 ha.

Ovim Planom se izvan naselja na njegovom jugoistočnom rubu rezervira lokacija za izgradnju sakralnog objekta koji također treba doprinjeti proširenju ukupnog broja sadržaja društvene namjene.

- **Naselje KUSTIĆI** / broj stalnih stanovnika: 130 = 2001., 153=2006.g. - prognoza: 170 (2015.)

Starije naselje, razvijeno djelomice na potezu iznad postojeće lokalne ceste, te na međuprostoru do morske obale. Smješteno između naselja Vidalići i Zubovići, sa slobodnim međuprostorima bez izgradnje. Planirani broj svih korisnika naselja u 2015. godini prognoziran je sa oko 700 od čega 135 povremenih stanovnika, te oko 400 korisnika privatnog smještaja. Daljnji razvitak podržan je kroz nove zone proširenja naselja i manju lokaciju turističke izgradnje.

Daljnji razvitak naselja osiguran je i proširenjem građevinskog područja koje se sa izgrađene površine velične 9,36 ha zaokružuje na ukupno 17,33 ha.

Glavni zahvati u prostoru koje treba ostvariti radi unapređenja naselja bili bi:

- premještanje lokalne ceste L 59077 izvan centra naselja na njegov sjeverni rub,
- neophodno uređenje priobalne zone naselja sa uređenjem pješačkih površina i novih sadržaja uključivo područje centra naselja.

C. SJEVEROZAPADNO RUBNO PODRUČJE: POTEZ LUN - NOVALJA

- **Naselje LUN** / broj stanovnika: 337 = 2001.g., 391 = 2006.g. , prognoza: 450 (2015.)

Samostalno naselje, planirano kao manje lokalno središte. Danas, obzirom na svoju lokaciju na krajnjem dijelu - vrhu Luna, relativno prometno i funkcionalno izolirano i nerazvijeno. Kao manje lokalno središte pokriva dio područja Luna sa određenim brojem manjih i većih naselja (Tovarnele, Guriel, Dudići, Mulobedanj, Gager, Jakišnica i Stanišće). Značajnije razvijeno urbano područje predstavlja zona Jakišnice koja međutim još uvijek nije dobila status samostalnog - zasebnog naselja već se razmatra kao dio područja vezano uz naselje Lun.

Boljim prometnim otvaranjem cijelog ovog područja i njegovim povezivanjem sa otokom Rabom, kao dijelom jednog ogranka "plave magistrale" doći će do boljeg otvaranja predmetnog područja.

Temeljem iznesenog, definiraju se generalne razvojne smjernice:

- Bolje strukturirati gospodarsku osnovicu, uz tradicionalnu poljoprivredu razvijati prioritetno turizam unutar naselja na osnovici privatnog poduzetništva (mali hoteli, pansioni, obiteljski apartmani visoke kategorije - luksuzne vile i bungalovi),
- Osnovne karakteristike tog područja čini visoka kvaliteta prirodnog okoliša i obalnog ruba koji formira čitav niz manjih uvala. Takve vrijednosti prostora u granicama naselja Lun uvjetovale su drugačiji pristup u oblikovanju zona izgradnje koje se lociraju uz već postojeća urbana područja. Obalni rub zadržava se u svom prirodnom izgledu pri čemu se građevinsko područje naselja (uključivo dijelove naselja) povećava za 58,38 ha (indeks 275) što potpuno zadovoljava potrebe proširenja svih izgrađenih dijelova (izgrađeni dio građevinskog područja sa površinom 33,24 ha, odnosno ukupno građevinsko područje naselja 91,62 ha). Navedeno povećanje građevinskog područja naselja realizira se prvenstveno u okviru njihovih rubova, ali i povezivanjem pojedinih manjih zona u veća i funkcionalnija građevinska područja naselja. Pri tome se u potpunosti isključuje dužobalno proširenje građevinskog područja, već se isto proširuje samo u dubinu prostora.
- Ovakvim tretmanom predmetnog područja Luna ostvareni su potrebni uvjeti zaštite te osigurano očuvanje prirodnih vrijednosti područja (zaštićenih i predloženih za zaštitu). Planirana proširenja zona izgradnje omogućavaju smještaj planiranih korisnika i to: 450 stalnih stanovnika, 700 povremenih stanovnika, te oko 1800 turista u privatnom smještaju, odnosno ukupno 2950 korisnika.
- Istovremeno osigurati uslužne i servisne djelatnosti za stanovništvo i turiste, vezano uz prognozirani broj korisnika.
- Revalorizirati naselja, posebno njihove stare ruralne jezgre-Stani, prekinuti anarhičnu, nekvalitetnu gradnju,

Obzirom na dominantnu zastupljenost povremenog stanovanja unutar pojasa od 70 metara od linije obale nije dozvoljena izgradnja stambenih građevina već samo za potrebe ugostiteljsko-turističke namjene i drugih objekata javne namjene.

- **Naselje POTOČNICA** / broj stanovnika: 6 = 2001.g. , 10 = 2006.g. prognoza: 20 (2015.)

Teritorij naselja osim Potočnice obuhvaća i zaseoke Borovičevi Stani i Dubac. Sama Potočnica kao najveće područje izgradnje predstavlja samostalno naselje, realizirano prvenstveno kao vikend naselje uz jezgru od nekoliko kuća starosjedilaca. Građeno formalno prema planu. Naselje ima vrlo atraktivnu lokaciju, te zaposjeda prostor uz tri lijepe uvale - Kukurina, Potočnica i Dubac. Većina objekata građena u neadekvatnim prostornim međuodnosima, izvan mjerila lokaliteta, sa malo arhitektonske dopadljivosti, bez zadovoljavajućeg uređenja javnih površina naselja. Proširenjem urbane strukture naselja povezani su postojeći izgrađeni objekti na obali i unutrašnjem dijelu u jedinstvenu - cjelovitu naseljsku strukturu.

Planom formirano područje naselja omogućava prihvrat manjeg broja stalnog stanovništva, povećanog broja povremenih stanovnika (600 = 2015.g.), te turista u obiteljskim hotelima, pansionima i privatnom smještaju (1400 kreveta).

Građevinsko područje izgrađeno na teritoriju ovog naselja proširuje se ovim Planom samo u dubinu prostora te se omogućava korištenje daljnjih 8,31 ha za novu izgradnju (indeks povećanja 166), pri čemu se izgrađeni dio građevinskog područja površine 12,58 ha povećava na ukupnu površinu 20,89 ha. Takvim povećanjem omogućena je izgradnja prvenstveno potrebnih sadržaja javne namjene te eventualnih objekata ugostiteljsko-turističke namjene unutar naselja kao i prihvaćanja novog stalnog stanovništva čime bi u budućnosti ovo naselje donekle promijenilo svoju strukturu kao potpuno povremenog naselja korištenog samo tijekom ljetne sezone.

Obzirom na dominantnu zastupljenost povremenog stanovanja unutar pojasa od 70 metara od linije obale nije dozvoljena izgradnja stambenih građevina već samo za potrebe ugostiteljsko-turističke namjene i drugih objekata javne namjene.

- ***Društvena, prometna i komunalna infrastruktura***

Društvena infrastruktura proizlazi iz sustava naselja čiji je razvoj planiran na području Grada. Pri tome će se najviši stupanj razvoja društvene infrastrukture ostvariti u okviru središnjeg naselja Novalje koje treba uspostaviti određeni broj novih funkcija, a razvijati će se kao važnije lokalno središte. Nužno je da se radi određene autonomnosti funkcije područja Grada u odnosu na Županiju, unutar tog naselja koncentrira dio značajnijih funkcija iz segmenta uprave, odgoja i obrazovanja, kulture, zdravstva i socijalne skrbi, športa i rekreacije te financijskih usluga. Obzirom na disperznost i veličinu pojedinih naselja na području Grada, dio navedenih funkcija, a vezano uz upravu, odgoj, obrazovanje, te šport i rekreaciju nužno treba naći svoje mjesto i u naseljima koja pokrivaju potrebe većeg gravitacijskog prostora kao što su Lun i Zubovići. Isto tako područja sa velikim brojem korisnika prostora (Gajac-dio, Stara Novalja) također trebaju razvijati određeni broj urbanih funkcija i sadržaja društvene infrastrukture. Na taj način bi distribucijom središnjih funkcija bila pokrivena gravitacijski sva područja, pri čemu će manja naselja ili rubno locirana naselja gravitirati prema jednom od navedenih središta.

Jedan od vrlo značajnih ciljeva prostornog razvoja gradskog značaja predstavlja prometna i komunalna infrastruktura. Ona će pozitivno djelovati na urbani, gospodarski i demografski razvoj razmatranog područja, a po svom značaju dio te infrastrukture ima županijsku i državnu važnost. Najznačajniji razvoj prometne infrastrukture predviđen je kroz tehničko-građevinska poboljšanja postojećih državnih cesta D-107 i D-106 uz formiranje obilaznice Novalje produženjem županijske ceste Ž 5151 izvan područja naselja Novalja. Isto tako, poboljšani su prometni uvjeti na potezu: novo križanje na D-106 - Vidalići-Zubovići-Metajna izmještanjem lokalne ceste L 59077 izvan naselja. Osim izmještanja postojećih prometnica na dijelovima gdje imaju negativan utjecaj na funkciju i razvoj naselja, nužno je provesti i građevinsko-tehničku rekonstrukciju županijske ceste Ž 5151 na čitavom prostoru Luna, kao jednog ogranka "plave magistrale", te ostvariti kvalitetniji pristup do pojedinih zona izgradnje, a posebno prema luci Tovarnele. Izgradnjom novih (izmještenih) te rekonstrukcijom postojećih prometnica osigurat će se viši standard i prometna kvaliteta u pogledu pristupačnosti obalnog dijela i postojećih luka Stara Novalja i Tovarnele.

Posebno značajan prometni objekt za budući razvitak Grada Novalje je i novi aerodrom, čije se utvrđene alternativne lokacije za daljnja detaljna istraživanja nalaze u neposrednoj blizini područja Novalje. Time je osigurana njegova lagana dostupnost i sa Planom razmatranog područja, a kroz realizaciju takve prometne infrastrukture prostor Grada Novalje postaje dostupan i iz najudaljenijih destinacija.

Razvoj komunalne infrastrukture prvenstveno treba obuhvatiti mrežu odvodnje otpadnih voda sa postojećih i novih građevinskih područja Grada. Radi toga se odvodnja otpadnih voda realizira u više zasebnih sustava koji obuhvaćaju pojedine zone izgradnje (realizirane ili planirane), a otpadne se vode usmjeravaju prema pojedinim uređajima za pročišćavanje. Infrastruktura vodoopskrbe uglavnom zadovoljava postojeće potrebe u vansezonskom i sezonskom opterećenju. Budući razvitak priobalnog turističkog područja tražiti će dopunu postojećih cjevovoda i rezervoara kao i poboljšanje pojedinih dionica regionalnog cjevovoda na kopnu, kako bi se na područjima svih naselja u budućnosti tijekom perioda vršnog opterećenja (turistička sezona) osigurala konstantna i kvalitetna vodoopskrba. Pri tome je neophodno realizirati povezivanje na Zadarski regionalni vodovod, preko teritorija Općine Kolan, Grada Paga i Općine Poveljana, te time ostvariti vodoopskrbni prsten.

Postojeći energetska sustav 110 kV zadovoljava potrebe korisnika prostora, te se u ovom trenutku ne predviđa njegovo proširenje osim djelomičnih zahvata na 10 (20) kV mreži. Izgradnju novih građevinskih područja pratiti će izgradnja odgovarajućih transformatorskih stanica kao mjesta za napajanje novoizgrađenih područja potrebnom električnom energijom. Pri tome izgradnju visokonaponske (10/20 kV) i niskonaponske mreže (0,4 kV), uključivo i javne rasvjete treba na urbanom području naselja Novalja rješavati samo podzemno polaganjem kabela.

Mreža telekomunikacija u ovom trenutku zadovoljava potrebe najrazvijenijih dijelova područja Grada, a posebno izgrađenih priobalnih dijelova. Pri tome je ukupna telekomunikacijska mreža oslonjena na mjesnu centralu AXE 10 u naselju Novalja. Budućim razvitkom priobalnog turističkog područja, a i sukladno potrebama povišenja telekomunikacijskog standarda i boljeg povezivanja unutar područja Grada predviđa se izgradnja novih lokalnih ATC (tip UPS) i na područjima drugih naselja odnosno lokaliteta

sa koncentracijama izgradnje koji će se zajedno sa postojećim UPS-ovima povezati putem novih podzemnih svjetlovodnih i TK kabela.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Krajobrazne i prirodne vrijednosti i posebnosti uključivo kvalitete kulturno-povijesne baštine predstavljaju značajan dio razvojnih resursa Grada Novalje. Naime, budući razvitak ovog područja osnivati će se prvenstveno na visokoj kvaliteti i atraktivnosti prirodnog prostora koji u ekološkom smislu treba zadržati najvišu razinu. U tom pogledu raspoloživi resursi na razmatranom području imaju ne samo lokalni značaj, nego i širi županijski i državni. Postojeća zaštićenost prostora temeljem njegovih krajobraznih, prirodnih i drugih vrijednosti povećati će se u budućnosti kroz određivanje Planom predloženih novih zaštićenih područja i strožih režima zaštite, kako bi se postojeće vrijednosti u potpunosti očuvale i unaprijedile.

U tom smislu se kroz ciljeve prostornog razvoja predviđaju određeni režimi zaštite za određena područja krajobraznih i prirodnih vrijednosti, odnosno prostore od značaja za graditeljsku baštinu, koji su opisani u narednom tekstu.

A. ZAŠTIĆENI DIJELOVI PRIRODE

Lokalitet NALAZIŠTE DIVLJE MASLINE - POLUOTOK LUN (K.O. Lun)

KATEGORIJA: Posebni botanički rezervat

REGISTAR (zaštićenih objekata prirode): Reg. broj: 91

PODRUČJE ZAŠTITE: K.O. Lun - katastarske čestice brojevi: 388/2), 388/7, 388/8, 388/9, 388/10, 388/11, 388/12, 388/13, 388/14, 388/15, 388/16, 388/17, zemljišno knjižni uložak br. 31, K.O. Lun.

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: Nalazište divlje masline (*Olea oleaster*) prostire se na sjevernom dijelu poluotoka Luna (predjel južne Krune kod zaselka Dudići na otoku Pagu, i to jugozapadnom stranom Gavranišća (između hrpta i ceste Lun-Novalja), na nadmorskoj visini između 90 i 120 m; površina nalazišta iznosi 23,6 ha.

Teren je vrlo kamenit, ispresijecan manjim škrapama i blokovima vapnenca, između kojih je mjestimično tanji ili deblji sloj crljenice s malobrojnim elementima kamenjare. Obrast maslina je slab, te čitava površina izgleda kao kamenjara s rijetko razasutim stablima (visine 5-8 m, promjera 20-80 cm) zaobljenih krošnj; nešto je gušći dio maslinika u blizini cisterne. Ukupan broj starih maslina iznosi oko 1500, od čega je oko 100 stabala pitome masline.

S obzirom da je spomenuta površina na jadranskoj obali jedino nalazište divlje masline, gdje ona na većoj površini čini nadstojnu vegetaciju, taj jedinstveni objekt zaštite prirode u Hrvatskoj ima ne samo veliko botaničko značenje, nego - zbog potrebe obnove maslinika - i gospodarsku vrijednost. S estetskog stanovišta skupine divljih maslina na kamenjari daju poseban ugođaj primorskog krajobraza.

U ovom je rezervatu zabranjena sječa stabala, unašanje biljnih vrsta, kao i svaki drugi zahvat, koji može uzrokovati promjenu značajki, stanja i izgleda rezervata bez prethodne suglasnosti nadležne Državne uprave.

Lokalitet: PREDIO ZRĆE KOD NOVALJE (UVALA ZRĆE)

KATEGORIJA: Značajni krajobraz

REGISTAR (zaštićenih objekata prirode): Reg. broj 817

PODRUČJE ZAŠTITE: Zrće, Caska, Blato, Sv. Juraj, Grgurevac (K.O. Kolan, K.O. Novalja), površine 1,5 km².

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: Pag ide u red otoka s najvećim brojem pješćanih i šljunčanih plaža na našoj obali. Ovo je uvjetovano geološko-petrografskom građom otoka: u dinarskom smjeru pružanja smjenjuju se vapnenačke i flišne zone; vapnenci čine više brdovite dijelove otoka, a u mekšem flišu formirana su paška polja, zaljevi i uvale s plažama. Najveća i najduža takva flišno-kvartarna zona ide od Dinjiške uvale preko Paškog zaljeva do Drage (Stare Novalje). Na kraju Paškog zaljeva, blizu Novalje, stvorena je tako jedna od naših najljepših plaža - Zrće, u istoimenoj uvali. Njena dužina iznosi oko 500 m, širina i do 50 m (širina je specifična zanimljivost Zrća), a tvore je sitni šljunak i pijesak, koji se nastavljaju daleko u more. Dio neposrednog zaleđa pokriva sađena borova šuma alepskog i crnog bora (*Pinus halepensis* i *Pinus nigra*), što daje još veću pejzažnu i turističku vrijednost plaži i cijelom području. Susjedna uvala Blaca je nešto manjih prirodnih kvaliteta, ali sadrži nekoliko vrijednih kulturno-povijesnih lokaliteta: zidine antičkog naselja Cissa i dva srednjovjekovna sakralna objekta - crkvice Sv. Jurja i Sv. Ante, pa je i nju potrebno uključiti u zonu zaštite.

Registracija je izvršena 30. lipnja 1986. godine u tadašnjem Republičkom zavodu za zaštitu prirode u Zagrebu.

Općina Pag dana 10. listopada 1988. godine donosi "Odluku o proglašenju predjela Zrće kod Novalje značajnim krajolikom" (Klasa: 351-01/88-01/3, Ur.broj: 2161-40/88-01-3), a koja je objavljena u "Službenim novinama" broj 34/88.

Predio Zrće kod Novalje - zaštićeni krajolik / reg. br. 817 nalazi se na području K.O. Kolan i K.O. Novalja, odnosno na teritoriju Općine Kolan i Grada Novalje.

Lokalitet: POLUOTOK LUN NA OTOKU PAGU (K.O. Lun)

KATEGORIJA: Značajni krajobraz - planski prijedlog

PODRUČJE ZAŠTITE: Cjelokupno područje katastarske općine Lun (K.O. Lun)

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: Zaštita polivalentne otočne linije sa brojnim potezima uže obalne linije, koja je u izvornom, prirodnom i dobro očuvanom stanju. Svaka izgradnja treba se strogo kontrolirati, a budućnost traži očuvanje onih dijelova prirode, koja to

zaslužuje po značenju u općem izgledu i privlačnosti krajobrazu, posebno u području maslinika, budući da se na poluotoku Lunu maslina se sadi preko pedeset stoljeća.

Osim kopnenog dijela poluotoka Luna potrebno je zaštitu proširiti na pripadajuće podmorje - zona zaštite podmorja (posebni rezervat u moru).

Lokalitet: ŠUMA "STRAŠKO" KOD NOVALJE (K.O. Novalja)

KATEGORIJA: Značajni krajobraz -planski prijedlog

PODRUČJE ZAŠTITE: Jugoistočno od poluotoka Vrčić (K.O. Novalja)

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: U odnosu na vegetaciju, Pag je u doslovnom smislu otok s dva lica; jedno golo i kamenito, okrenuto kopnu, a drugo, pitomo i zeleno, okrenuto zapadu. Ovo "zeleno lice" posebno je naglašeno u sjeverozapadnoj polovini otoka. Negdje je to makija, negdje bor, a često i visoka šuma hrasta crnike. Teško je da bismo na našoj obali, na tako malim udaljenostima, kao primjerice na poluotoku Lunu (širok svega 2 km), našli takve vegetacijske, a time i pejzažne kontraste.

Dok je ogoljelost istočnih padina uvjetovana jakim burama i posolicama, nedostatak šuma na središnjem otočnom hrptu treba pripisati dvostrukom utjecaju, burama - posolicama i milenijskom stočarenju na otoku (a sve skupa u uvjetima nedostatka kiše u vegetacijskom periodu).

Radi toga je šuma Straško, posebno u formiranju atraktivnog krajobraznog izgleda i ekološko-biološkog okruženja na obalnom potezu, značajna te istu treba zaštititi na predloženi način.

Lokalitet: POLUOTOK ZAGLAVA - UVALA SLANA - POLUOTOK FURNAŽA (K.O. Barbat)

KATEGORIJA: Značajni krajobraz (geomorfološki) - planski prijedlog

PODRUČJE ZAŠTITE: cjelokupno područje istočno od naselja Metajna do Rta Krištofor (K.O. Barbat)

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: Ovo područje je po svojim obilježjima višeznačno. Padine okrenute Paškom zaljevu, posebno u zoni Panos-teplice, geomorfološki su najzanimljiviji dio otoka Paga; selektivnom erozijom, korozijom i denudacijom, u kontaktnoj zoni tercijarnih vapnenaca i flišnih lapora, stvorena je reljefno i pejzažno izuzetna struktura, s mnoštvom zanimljivih detalja (soliterne stijene, specifični škrapari itd.). Uz to su kao rijetko gdje, ovi vapnenci i paleontološki bogati: tercijarni fosili (školjke, puževi itd.) vide se na svakom koraku i nesumnjivo predstavljaju zanimljivost i običnom posjetiocu.

Za navedeno područje koje se nalazi jugoistočno od Metajne klimatski, reljefno-pejzažni i paleontološki razlozi sugeriraju isključivanje bilo kakvih krupnijih šumsko-kulturnih građevinskih zahvata u ovom području. Do spomen-područja može se izgraditi pješačka staza (cesta bi degradirala prirodne i pejzažne vrijednosti, a nije ni

potrebna, jer se posjećivanje može organizirati brodom iz Paga, što je svakako i atraktivnije), a u uvali Slana postaviti manje pristanište.

Nakon detaljnijih istraživanja jedan dio ovog područja može se izdvojiti i proglasiti spomenikom prirode - geomorfološki ili paleontološki (kategorija spomenika prirode u smislu Zakona o zaštiti prirode). U području predloženog značajnog krajobraza: poluotok Zaglava - Uvala Slana - poluotok Furnaža nalazi se memorijalno područje - spomen područje "Slana" (Službene novine broj 20/90.).

Lokalitet: PAŠKE STIJENE VELEBITSKOG KANALA SA UVALAMA SVETOJANJ

KATEGORIJA: Značajni krajobraz - planski prijedlog

PODRUČJE ZAŠTITE: /Rt Lun - Uvala Trinčel / Rt Deda - Rt Krištofor

OBRAZLOŽENJE ZAŠTITE: Padine okrenute Velebitu mogu se tretirati kao reprezentanti karakterističnih istočnih obala otoka, s dominacijom stjenovitog krajobraza, koji svakako čini dio simboličke pejzažne predodžbe ovog otoka. Time cijela ova zona ispunjava uvjete za zaštitu u kategoriji "značajnog krajobraza", u smislu čl. 9 Zakona o zaštiti prirode ("krajobraz karakterističan za pojedino područje").

Pejsažno su posebno značajne ove velike površine prirodnih goleti, posebno strme i stjenovite i buri izložene strane otoka, koje također moraju ostati sačuvane u svom prirodnom stanju, zaštićene od izgradnje i umjetnog pošumljavanja. Paške stijene Velebitskog kanala izraziti su kontrast urbanom pejzažu zapadne Europe, pa kao takav predstavlja posebnu atrakciju. Unutar predloženog zaštićenog prostora može se kao poseban spomenik prirode proglasiti područje "Paškog trokuta".

Posebnu vrijednost unutar ovog obalnog poteza imaju uvale Svetojanj koje obuhvaćaju: Rt Glavinu, Uvalu Veli Svetojanj, Uvalu Mali Svetojanj i Uvalu Krivača. Smještene su na kontinentalnoj strani otoka, istočno od Stare Novalje smještene su jedna uz drugu tri uvale - Veli Svetojanj, Mali Svetojanj i Krivača (Lusk). Razmjerno su duboko uvučene u kopno (najveća među njima - Veli Svetojanj - 800 m), pa je ovo ujedno i najrazvedeniji detalj istočno-paške obale.

Morfogenetski, ovo su tri bujične doline, potopljene postglacijalnim dizanjem morske razine. Iako je cijela zona vapnenačka, petrografske razlike su prisutne, pa se to odražava na ukupnoj slici kraja i raznolikim abrazionim oblicima duž obalne linije (manje abrazione spilje i sl.).

Uvale Svetojanj, ponajprije poluotok među njima, značajne su i kao spomenički lokalitet, po svemu sudeći ovdje je od antičkog do mletačkog perioda egzistirala manja utvrda (ostaci zidina), odnosno stražarnica - osmatračnica za kontrolu prolaza pod-velebitskim kanalom.

Lokalitet: Otoci Skrda i Dolfin

KATEGORIJA: značajni krajobraz / planski prijedlog

PODRUČJE ZAŠTITE: čitava površina otoka

OBRAZLOŽENJE: Postojeće vegetacijske kvalitete područja, značenje otoka u krajobraznom izgledu šireg područja traže da se iste zaštite i tretiraju kao značajni krajobraz na njihovoj čitavoj površini, što je u skladu i sa preporukama Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, te Prostornog plana Ličko-senjske županije.

B. ZAŠTITA I OČUVANJE KULTURNIH DOBARA

Podaci o registriranim spomenicima kulture i cjelinama na Planom obuhvaćenom području otoka Paga prikupljeni su od mjerodavnih institucija tijekom izrade prethodne dokumentacije, kao i u okvirima ovog Plana.

Budući da se radi o izuzetno vrijednoj arheološkoj, etnografskoj, kulturno-povijesnoj i umjetničkoj baštini na ovom području, za koje nažalost ne postoji potpuna evidencija spomenika kulture, ovom prilikom naglašavamo važnost detaljne reambulacije terena o čemu treba naročito voditi računa prilikom provedbe Prostornog plana uređenja na području Grada Novalje.

Na području otoka Paga postoje podaci o 69 sakralnih objekata i mjesta (prema Hagiotopografiji dr. Anđelka Badurine), koja najvećim dijelom nisu istražena, a neka od njih niti ubicirana. Upravo zbog navedene činjenice, lokalna uprava Grada Novalja, preuzima veliku odgovornost za poduzimanje pravovremenih radnji za očuvanje kulturne baštine na svom prostoru. Također treba upozoriti da, osim što je provedena registracija etno-zone Lun, etnografska baština nije obrađena na način koji bi odgovarao korištenju dokumentacije u izradi prostornih planova uređenja.

U nastavku tekstualnog obrazloženja Plana dati su pokazatelji topografije i popis registriranih spomenika kulture na području Grada Novalje.

1. ARHEOLOŠKA TOPOGRAFIJA

Zapadni dio otoka Paga predstavlja izrazito jako arheološko područje osobito potez Novalja. U mjerodavnim institucijama koje vode brigu o zaštiti kulturnih dobara evidentirani su slijedeći arheološki lokaliteti:

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Lun: Lun**

NALAZIŠTE: Polje (K.O. Lun)

Geografske koordinate: 44'41'N, 14'45'E

RAZDOBLJE: PREHISTORIJA

OPIS NALAZIŠTA:

Prilikom obrade zemljišta na položaju "Polje" koji se nalazi na sjeverozapadnom dijelu otoka često se nailazilo na grobove obzidane kamenim pločama sa skeletnim ukopom pokojnika.

Literatura: Š. Batović: Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju, Diadora 6/1973., Zadar.

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Stara Novalja; Stara Novalja**

NALAZIŠTE: Rt Svetojašnica (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'37'N, 14'55'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Na istočnoj strani staronovljanske Zaglave vidljivi su ostaci arhitekture antičke utvrde koja svojim rasterom slijedi konfiguracijom terena.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici otoka Paga, Peristil 24/1981., Zagreb

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Stara Novalja; Stara Novalja**

NALAZIŠTE: Talijanska Buža, Košalj gromača (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Sa sjeverne strane starog dijela naselja vidljivi su ostaci antičke arhitekture, na položaju "Talijanska Buža" nalaze se ostaci arhitekture antičkog vodovoda a na položaju "Košalj Gromača" vidljivi su ostaci antičke utvrde.

Literatura: A. Škunca: Pregled antike otoka Paga, Izdanje HAD-a 1989, Zagreb

- **NASELJE NOVALJA, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Dabo Stanovi: Novalja**

NALAZIŠTE: Dabo Stanovi (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'51'E

RAZDOBLJE: PREHISTORIJA

OPIS NALAZIŠTA:

Na zemljištu I. Dabo iz Dabo Stanova otkriven je jedan prehistorijski grob sa skeletnim ukopom i obzida sa pet kamenih ploča.

Literatura: Š. Batović: Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju, Diadora 6/1973., Zadar

- **NASELJE NOVALJA, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Vidas Stanovi: Novalja**

NALAZIŠTE: Vidas Stanovi (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'51'E

RAZDOBLJE: PREHISTORIJA

OPIS NALAZIŠTA:

U polju koje pripada zaseoku Vidas Stanovi često se nailazilo na prehistorijske grobove. Pretpostavlja se postojanje nekropole.

Literatura: Š. Batović: Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju, Diadora 6/1973., Zadar

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja: Novalja**

NALAZIŠTE: Škovodarica (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'531'E

RAZDOBLJE: PREHISTORIJA

OPIS NALAZIŠTA:

Na zapadnom dijelu otoka Paga, a na položaju "Škovodarica" otkriveni su ostaci prethistorijskog naselja.

Literatura: Š. Batović: Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju, Diadora 6/1973., Zadar

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Borović Šonje: Novalja**

NALAZIŠTE: Borović Šonje (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'37'N, 14'49'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

U dijelu Novalje koji se naziva Borović Šonje vidljivi su ostaci arhitekture antičke vile.

Literatura: A. Šonje: L ubicazione della sede del vescovo di Cessa, Atti XI/1981.82. - Rovigno

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Dabo Stanovi: Novalja**

NALAZIŠTE: Dabo Stanovi (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'51'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

U dijelu Novalje, koji se naziva Dabo Stanovi vidljivi su ostaci arhitekture antičke vile.

Literatura: A. Šonje: L ubicazione della sede del vescovo di Cessa, Atti XI/1981.82. - Rovigno

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Područje naselja, (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Starokršćanska bazilika. 1974. godine otkrivena je apsida s višebojnim podnim mozaikom.

Rimski vodovod. Od vrela Škopalj do Novalje, djelomično izveden kao tunel, poznato je osam šahtova za gradnju tunela.

▪ **NASELJE NOVALJA, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Caska:
Novalja**

NALAZIŠTE: Sv. Juraj, Kut, Klapavica (K.O.Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'55'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Na prostoru današnje Novalje nađeno je mnoštvo antičkih kamenih spomenika, ostaci arhitekture koji nam govore da je na današnjem mjestu u antičko vrijeme bilo naselje (CISSA).

Literatura: Š. Batović: Prapovijesni ostaci na zadarskom području, Diadora 6/1973., Zadar

M. Sabljar: Putna bilježnica Pag-Pag, Arhiva Zavoda.

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Područje naselja (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Na području današnje Novalje nađeni su novci rimskog cara Augusta i vojskovođe Germanika, posinka cara Tiberija.

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Područje naselja (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Na području današnje Novalje nađeni su novci grčkih kolonija PHAROSA, ISSE.

Literatura:

J. Brunšmid: Dio Inschriften und Munzen der griechischen Stadte Dalmatiens, Wien, 1898.

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Šanko Stanovi:**

Novalja

NALAZIŠTE: Šanko Stanovi (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'34'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

U dijelu Novalje, koji se naziva Šanko Stanovi vidljivi su ostaci arhitekture antičke vile.

Literatura: A. Šonje: L ubicazione della sede del vescovo di Cessa, Atti XI/1981.82. - Rovigno

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Dabo Stanovi (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Sa sjeverne strane današnjeg naselja vidljivi su ostaci antičkog kamenoloma.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici na otoku Pagu, Peristil 24/1981, Zagreb

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Škopalj-Novalja (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

Na potezu od Novalje do Škopalja vidljivi su ostaci antičkog vodovoda.

Literatura: Š. Batović: Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1967. od 1969. god. Diadora 5/1970., Zadar

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Caska: Novalja**

NALAZIŠTE: Polje (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'55'E

RAZDOBLJE: ANTIKA

OPIS NALAZIŠTA:

U Caskom polju vidljivi su ostaci arhitekture antičkog naselja CISSE.

Literatura: C. Fisković: Bilješke o paškim spomenicima, Ljetopis JAZU, knjiga 57/1953., Zagreb.

- **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Trinčel (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

Na sjevernoj strani polja, a na položaju "Trinćela" vidljivi su ostaci arhitekture antičkog naselja s nekropolom i ostaci starohrvatske crkvice Sv. Križa.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici na otoku Pagu, Peristil 24/1981., Zagreb

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Područje naselja (K.O. Novalja)

ografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

Na području današnje Novalje brojni su ostaci i nalazi antičkih i rano srednjovjekovnih kamenih spomenika (kuća J.Vidasa, dvorište I.Šonje) što nam govori o postojanju antičke NAVALIE na ovom području.

Literatura:C. Fisković: Bilješke o paškim spomenicima, Ljetopis JAZU, Knj. 57/1953., Zagreb.

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Mirić (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

S istočne strane naselja u Vidušinovom vrtu, vidljivi su ostaci arhitekture jednobrodne crkvice s apsidom.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici na otoku Pagu, Peristil 24/1981., Zagreb

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Sakatura (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

Sa sjeverne strane današnjeg naselja na položaju "Sakatura" vidljivi su ostaci arhitekture jednobrodne crkvice s izbočenom apsidom. Pretpostavlja se da je bila posvećena Sv. Katarini.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici na otoku Pagu, Peristil 24/1981., Zagreb

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Novalja**

NALAZIŠTE: Jaz, Gaj (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

S južne strane Novalje na položaju "Jaz", s desne strane stare Novalje na položaju "Gaj" i oko male crkve Majke Božje na Loži, otkriveni su ostaci starokršćanskih bazilika.

Literatura: A. Šonje: Kasnoantički spomenici na otoku Pagu, Peristil 24/1981., Zagreb

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Caska: Novalja**

NALAZIŠTE: (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'36'N, 14'53'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

Na strmoj hridi iznad današnjeg naselja vidljivi su ostaci starokršćanske crkve sv. Juraja.

Literatura: C. Fisković: Bilješke o paškim spomenicima, Ljetopis JAZU, Knj. 57/1953., Zagreb

▪ **NASELJE, DIO NASELJA: TOPONIM: Novalja, Časka: Novalja**

NALAZIŠTE: (K.O. Novalja)

Geografske koordinate: 44'33'N, 14'55'E

RAZDOBLJE: SREDNJI VIJEK

OPIS NALAZIŠTA:

U Caskoj uvali nedaleko naselja nalazi se srednjevjekovna crkvice sv. Antuna koja je sagrađena na ostacima antičkog objekta.

Literatura: C. Fisković: Bilješke o paškim spomenicima, Ljetopis JAZU, Knj. 57/1953., Zagreb

2. HIDROARHEOLOGIJA

Podmorje uz zapadni dio otoka Paga, na temelju rekognosciranja provedenog 1975. godine pokazuje da se radi o izuzetno vrijednim nalazima ostataka najvećeg antičkog naselja na otoku Pagu - Cisse, nažalost istraživanja nije bilo moguće do kraja provesti. Preostaju istraživanja sjeveroistočnog dijela zaljeva, a isto tako i čitavog podmorja jugoistočnog dijela otoka.

HIDROARHEOLOŠKI LOKALITET UVALA CASKA

REGISTRACIJA: RRI-N- 381

LOKACIJA: 44°32'90"/100 N -14°55' 20"/100 E (K.O. Novalja)

Podaci o lokalitetu: Antički grad Cissa bilo je vodeće naselje na otoku po kome je otok dobio ime. Na otoku Pagu poznata su još rimska naselja Kolan i Novalja.

Hrvati su na ruševinama podigli naselje koje je imalo kneza. Mlečani su Cissu porušili 1203. godine, a 1234. godine Caska je pripala Rabu. Od tada Pag (Stari grad) postaje vodeće naselje otoka Paga.

Hidroarheološkim rekognosciranjem izvršenim u 1975. godini (viši kustos R.Matejčić, Prof. M. Orlić, arh.teh. D.Grigić) područja između kamene kule (svjetionik - ribarska osmatračnica) i plaže na zapadu zaljeva utvrđeni su tragovi kamenog zida na 50 metara od obale i više fragmenata legura i keramike.

Rekognosciranjem 1975. godine nije obuhvaćen u cijelosti sjeveroistočni dio zaljeva na kome su nalazi češći, prema naknadno dobivenim podacima od mještana. Stoga se unatoč

oskudnim ostacima utvrđenim rekognosciranjem, do detaljnog pregleda podmorja i izvršavanja sondiranja, ovaj lokalitet upisuje u registar nepokretnih spomenika kulture.

3. ZAŠTIĆENE POVIJESNE CJELINE

NASELJE NOVALJA (K.O. Novalja)

REGISTRACIJA: RRI-N- 251

Naselje Novalja na otoku Pagu bilo je u rimsko doba vanjska luka stare Cisse, te se na tom području nalaze vrijedni ostaci zidova rimske arhitekture, kolone kao i bedemi lučkog castruma. Na pojedinim postojećim zgradama vidljivi su još ostaci antičke arhitekture kao na pr. na kući Palčić rimska vrata i svodovi iz rimskog doba. Na mjesnom groblju sačuvani su ostaci starokršćanske bazilike s kasnogotičkim sarkofazima. Na tom prostoru vjerojatno se nalazi starokršćanski cemeterijalni kompleks koji još nije u potpunosti istražen, ali je od značajne vrijednosti.

Graditeljska cjelina Novalje, koja zapadno s poljem sjeverozapadno od mjesta, te starim grobljem dokazuje kontinuitet života na istom prostoru od

pretpovijesnog vremena, preko značajnog antičkog centra do danas. Najznačajnije razdoblje je antičko. Na tom prostoru nalazimo niz ostataka antičke graditeljske baštine, a stari dio mjesta djelomično je sačuvao karakteristike tradicijske izgradnje. Unutar naselja nalazimo nekoliko vrijednih graditeljskih objekata.

Registracija je izvršena dana 2. studenoga 1970. godine u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Rijeka.

ARHEOLOŠKI LOKALITET UVALE CASKA (K.O. Novalja)

REGISTRACIJA: RRI-N- 250

Arheološki lokalitet uvale Caska i to od uvale Zriče do 500 m jugoistočno od zidanog tornja tunela, a u unutrašnjosti oko 500 m od uvale na kojem se nalaze vrijedni arheološki ostaci stare Cisse ima svojstvo spomenika kulture.

U rimsko doba na otoku Pagu jedan od važnijih mjesta bilo je naselje Cissa po kojem je ime dobila današnja Caska. Na gore navedenom zaštićenom području izgrađeni su brojni objekti rustične arhitekture (villae rusticae) koji su bili središta većih ekonomija na tom području. Ostaci ove arhitekture, zidovi i podovi vjerojatno mozaični, vidljivi su uz samu morsku obalu, u pličaku uvale Caske i do 2 m dubine, a onda i na poljima uz obalu na kojima se uslijed nepropusnih podova sakuplja kišnica. Od posebne su vrijednosti reprezentativne palače iz ranijeg rimskog carstva jugo-istočno od tunere od koje su zidovi sačuvani i do 2 m visine. Ostatak fasade objekta nalazi se uz današnji rub morske obale s polukružnim kulama - potpornjacima.

Osim navedenih rimskih ostataka iznad uvale, na brežuljku nalazi se stara hrvatska kapela sv. Jurja s još neistraženom nekropolom uz nju i zidani toranj - tunera, jedan od rijetkih primjeraka ove vrsti na našoj obali. U samoj Caski spomenik kulture predstavlja kasnorennesansna crkva Sv. Ante, te uz nju stambena kuća vlasništvo obitelji Palčić, skromna patricijska palača s gospodarskim objektom i kultom s puškarnicom.

Skup svih ovih rimskih ostataka kao i sačuvanih objekata predstavlja vrijedan kompleks spomeničke cjeline koja ima sve uvjete da bude kao takva i registrirana kao spomenik kulture I. kategorije. Registracija je izvršena dana 2. studenoga 1970. godine u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Rijeka.

ETNOGRAFSKA ZONA LUN (K.O. Lun - K.O. Novalja)

REGISTRACIJA: RRI-N- 382

Zaštićena etnografska zona LUN obuhvaća čitavo područje od Novalje do Tovarnela i predstavlja rijetko sačuvanu cjelinu tradicijskim gospodarstvom uvjetovanih gradnjom suhozidnih formacija, koje se uz rast divljih maslinika stapaju s krajobrazom u nedjeljivu cjelinu. Na tim prostorima još uvijek susrećemo

čitav repertoar oblika koristivih za najkvalitetnije kulture otoka: uzgoj ovaca i preradu maslina. Prema organizaciji primarno stočarskih, a kasnije i ratarskih prostora, te prema smještaju mnogobrojnih mlinova za masline na otvorenom, područje Luna predstavlja jedinstveni sačuvani prostor te vrste.

Etnografska zona Lun predstavlja cjelovito reprezentativno ruralno područje stočarske i maslinarske kulture mediteranske zaseočnog staničnog tipa koje se kao organizirani prostor i knezova rapske vlastele održao od XIV - XX stoljeća u nastavku do danas.

Registracija je izvršena dana 17. prosinca 1975. godine u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Rijeka.

4. MEMORIJALNI SPOMENICI

PODRUČJE KONC. LOGORA II. SVJETSKOG RATA "SLANA" (K.O. Barbati)

REGISTRACIJA: RRI-N- 434

Područje koncentracijskog logora II. svjetskog rata "Slana" iz 1941. godine nalazi se na dijelu K.Č. 4706/2 i na cijeloj katastarskoj čestici 4707 K.O. Barbati. Koncentracijski logor "Slana" na otoku Pagu nalazi se na sjevernom dijelu otoka u predjelu Slana (toponim) između Rta Krištofor i uvale Vrnja, a zapadna granica područja je staza između lokaliteta Guste Drage, Visoka Strana i Šmrkovic. Ostale granice su duž obalnog pojasa, odnosno stotinu metara od obalne crte u podmorju. Registracija je izvršena 24. travnja 1983. godine u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Rijeka

KULA-KAŠTEL U STAROJ NOVALJI (K.O. Novalja)

REGISTRACIJA: RRI-N- 406

Objekt u Staroj Novalji zvan Kula - Kaštel na katastarskoj čestici (K.Č. 186/1 K.O. Novalja) kao i zaštitna arheološka zona koja obuhvaća K.Č. 3110/1, 3110/2, 3110/3, 3120, 3129, 3130/2, 3130/3, 3130/4 i građevna čestica 186/2 sve K.O. Novalja ima svojstva spomenika kulture.

Na otoku Pagu, u uvali Stara Novalja, sa sjeverne strane zaljeva nalazi se kula zvana "Kaštel". Objekt je kvadratnog tlocrta sa stranicom oko 6 metara, a ima i prizemlje i jedan kat s po jednom prostorijom. Završen je prethodno terasom ograđenom punim ogradnim zidom. Do sada nije utvrđena datacija kule, mada se može pretpostaviti da je kula dio obrambenog kompleksa antičke Novalje i Cisse ili kasnije fortifikacije nastale na antičkoj. Kula je mnogo puta obnavljana, a bila je dio obrambenog sistema otoka Paga.

Registracija je izvršena dana 29. prosinca 1976. godine u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Rijeka

OSTACI CENTRALNE APSIDE BAZILIKE U NOVALJI (K.O. Novalja)

REGISTRACIJA: RRI-N- 358

Ostaci centralne apside kao i dio neistraženog kompleksa ranokršćanske bazilike u Novalji i to na katastarskim česticama K.Č.:1183/1, 1183/2, 1183/3, građ. č. 42,44,28,29 i prateći objekti 43/1, 49/2, 49/3, 49/4 i okućnica 49/5 kao i dijelovi javnih puteva 1173/15 (od trga do 49/4) 1733/19) (od trga do južnog ugla k.č. 1182/1 K.O. Novalja na otoku Pagu, imaju svojstvo spomenika kulture.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU GRADA

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Buduće korištenje prostora predstavlja usklađenje između potreba sagledivog razvitka Grada u periodu do 2015. godine i zatečenih prirodno-povijesnih vrijednosti pri čemu će se prostori koji predstavljaju razvojni resurs područja koristiti na način koji osigurava očuvanje i zaštitu njegovih vrijednosti uključivo ukupnu obnovljivost pojedinog resursa. Radi toga se daljnja izgradnja veže prvenstveno uz postojeća naselja sa razvojem prostorno i funkcionalno cjelovitih jedinica, unutar kojih je moguće ostvariti kvalitetan urbani standard, potrebne funkcije gospodarskog razvitka te objekte društvene i komunalne infrastrukture. Drugi tipovi izgradnje i korištenja prostora vezani uz gospodarski razvitak (turističke i radne zone) ili uređivanje prostora za potrebe sadržaja rekreacije, komunalnih objekata i infrastrukture (prometni koridori, uređaj za pročišćavanje, vodovodni rezervoari, deponije, kamenolomi i groblja) razvijaju se izvan građevinskog područja naselja kao izdvojena građevinska područja gospodarske (radna ili turistička) odnosno komunalne namjene. Ukupno dimenzioniranje novih prostora za daljnje uređivanje i korištenje provedeno je na načelu zaštite osnovnih resursa što se prvenstveno odnosi na vrijedno šumsko i poljoprivredno zemljište te obalni pojas, uključivo i druge prirodne vrijednosti (krajobraz i sl.) uvažavajući uvjete i smjernice koji proizlaze iz Prostornog plana Županije i Zakona o prostornom uređenju i građenju. Na taj način se kroz racionalno korištenje prostora te njegovo minimalno trošenje za potrebe realno očekivanog razvitka osigurava njegovo očuvanje za daljnje postplansko korištenje. Usmjeravanjem novih zona izgradnje izvan prirodno kvalitetnih područja, postiže se i potrebna zaštita najvrijednijih dijelova prostora Grada Novalje. Pri tome Prostorni plan predstavlja osnovnu prostorno-plansku dokumentaciju za usmjeravanje prostornog razvitka usaglašavanjem namjenskog korištenja prostora i očuvanja prirodnih resursa provođenjem uvjeta održivog razvitka. Planom se također uspostavlja funkcionalni ustroj prostora koji ima za cilj grupiranje sukladnih sadržaja i namjena na način da se osigura racionalno uređenje prostora.

Osnovni principi i ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora temelje se na ostvarenju slijedećih glavnih postavki:

- Građevinska područja naselja treba oblikovati, uskladiti i dimenzionirati prema realnim demografskim potencijalima, u skladu sa uvjetima Zakona o prostornom uređenju i građenju uvažavajući mogućnosti njihovog opremanja nužnom prometnom i komunalnom infrastrukturom, uključivo objekte društvenog standarda, kako bi naselja ostvarila odgovarajući urbani standard.

- Vrijedno poljoprivredno zemljište na unutrašnjem - središnjem dijelu Grada treba sačuvati od izgradnje, izuzev gradnje u funkciji daljnje revitalizacije i unapređenja poljoprivredne proizvodnje. Unutar tog prostora moguća su samo interpolacije u okvirima zatečenih rubova postojećih naselja vezano uz budući demografski potencijal.
- Postojeće šumsko zemljište, bez obzira na njegovu namjenu i kvalitetu šumske vegetacije, treba dalje oplemenjivati i ozelenjavati te isključiti iz glavnih prostora uređenja i izgradnje naselja ili drugih namjena. U slučaju da se određena područja visoke šumske vegetacije nađu unutar novih razvojnih (građevinskih) područja treba ih u potpunosti sačuvati i tretirati - urediti kao parkovno ili zaštitno zelenilo. Značaj šumskog zemljišta posebno je velik u okviru priobalnog pojasa gdje treba činiti dopunu prirodno okruženja postojećih naselja.

Uzevši u obzir naprijed iznesene kriterije racionalnog korištenja i zaštite prostora mogu se dati okvirni (generalni) parametri daljnjeg razvitka pojedinih naselja, utvrditi potreba njihovog širenja kao i definirati karakter buduće izgradnje po pojedinim prostorno-tipološkim cjelinama:

- Postojeće glavno razvojno urbano područje (Novalja - Stara Novalja - Gajac), na kojemu se ostvaruje najveća koncentracija korisnika prostora i sadržaja javne namjene, postići će najveći demografski rast i povećanje građevinskog područja naselja za potrebe urbanih funkcija, stanovanja i turizma, kao dio kontinuiranog procesa formiranja, zaokruživanja i oblikovanja tih urbanih zona.
- Sjeverozapadno područje, koje obuhvaća prostor Luna (potez Tovarnele - Potočnica), predstavlja mjesto koncentracije povremenog stanovništva i turističke djelatnosti vezano uz privatni turistički smještaj unutar naselja bez intervencije nove izgradnje na vrijednom obalnom pojasu ili unutar zaštićenih prirodnih vrijednosti. U okviru navedenog područja dolazi samo do ograničenog povećanja građevinskog područja naselja, a kao rezultat znatno smanjenih demografskih kretanja na tom području.
- Jugoistočni obalni pojas na potezu Caska - Metajna predstavlja područje na kojemu se u uglavnom zadržava postignuta izgrađenost uz minimalno proširenje postojećih naselja bez većeg povećanja broja korisnika, uz potpuno očuvanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti prostora. Unutar tog dijela Grada nije predviđena izgradnja gospodarskih ili turističkih kapaciteta izvan područja naselja, već samo kao interpolacije manjih gospodarskih sadržaja unutar građevinskog područja naselja.
- Kameno i stjenovito sjeverno rubno područje predstavlja prostor neizgrađenog kamenjara, koji se radi posebne slikovitosti i prirodne vrijednosti (prijedlog planske zaštite kao značajnog krajobraza) gotovo u potpunosti zadržava u izvornom obliku (prvenstveno kao područje za ispašu ovaca) bez korištenja za izgradnju stambeno-turističkih objekata, osim u slučaju izgradnje infrastrukturno-komunalnih sustava i objekata, uz zadržavanje postojećeg korištenja za potrebe eksploatacije mineralnih sirovina - kamen, te moguću izgradnju poljoprivrednih objekata nužnih za stočarsku djelatnost.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Građevinska područja naselja predstavljaju direktni odraz razvojnih procesa u prostoru, budući se svaki razvitak realizira bilo kroz izgradnju stambenih ili gospodarskih struktura. Takvu sliku koja je odraz gospodarskog stanja pružaju i postojeća građevinska područja u okviru kojih dominiraju izgrađeni dijelovi uz lokalna središta. Obalni rub zaposjednut je dijelom kroz već izgrađena naselja, a dijelom i kroz izgrađene ugostiteljsko-turističke zone smještene kao izdvojena namjena izvan naselja (Straško, Dražica, Škvovardara, Boškinac)

Ukupno izgrađeno građevinsko područje svih naselja iznosi 302,40 ha ili 3,2% ukupne površine Grada Novalje, pri čemu središnje naselje učestvuje sa 160,38 ha ili 53%, a zajedno sa ostalim naseljima središnjeg dijela (Caska, Stara Novalja i Gajac-dio) zauzeto je 221,53 ha ili 73% izgrađenog prostora svih naselja Grada. Područje Luna (naselja Lun i Potočnica) izgrađeno je sa 45,82 ha ili 15% ukupne izgrađenosti, dok potez naselja Vidalići - Metajna učestvuje sa površinom od 35,05 ha ili oko 11,6% izgrađenog prostora Grada.

Poseban značaj za budući razvitak naselja i gospodarstva imaju građevinska područja kojima se utvrđuju nove zone građenja na prostoru Grada Novalje. Naime, upravo ona predstavljaju podlogu – prostor na kojemu se planirani i programirani razvitak treba ostvariti i oživotvoriti, pri čemu se ista trebaju dimenzionirati prema stvarnim i realno očekivanim trendovima uvažavajući uvjete Uredbe o ZOP-u. Naime, važeća građevinska područja (GP) koja su nedovoljno iskorištena (izgrađeni dio GP manji od 50% ukupnog GP), trebaju se smanjiti na 70% površine, dok se povećanje omogućava samo onim naseljima koja su značajnije iskoristila važeće građevinsko područje (80% više), pa se u tom slučaju neizgrađeni dio može povećati za daljnjih 20% izgrađenog dijela GP.

U okvirima ukupnih građevinskih područja utvrđenih ovim Planom realizirani su i prostori za razvoj i uređenje područja izvan naselja, kao građevinska područja izdvojene namjene. Ista obuhvaćaju zone gospodarske (poslovne) ugostiteljsko-turističke i sportsko-rekreativne namjene, smještene uz naselje Novalja (poslovna zona Čiponjac turistička zona Straško i Dražica, te sportsko-rekreativna zona), Metajna (zona javne i društvene namjene - crkva, te sportsko-rekreativna zona), lokalitet Dražica na Lunu, kao ugostiteljsko-turistička zona (kamp). Ukupna površina građevinskog područja izdvojene namjene izvan naselja smještenog na naprijed opisanim lokacijama iznosi 77,21 ha. Osim opisanih zona izdvojene namjene Planom su na prostorima izvan građevinskih područja naselja (unutar teritorija naselja Novalja) smješteni postojeći kamenolomi i sanitarna deponija. Na tim lokacijama angažirana je ukupna površina od 28,81 ha (eksploatacija mineralnih sirovina - kamenolom 15,19 ha i sanitarno odlagalište 13,62 ha).

Važećim dokumentima prostornog uređenja (PPO Pag i PPO Rab) utvrđeno je građevinsko područje naselja sa površinom od 621,14 ha. Uzevši u obzir uvjete iz Uredbe o ZOP-u provedeno je smanjenje građevinskog područja za naselje i dijelove naselja sa izgrađenosti manjom od 50% (Tovarnele, Lun, Guriel, Dudići, Mulobedan, Jakišnica, Borovići Stani, Šonjevi Stani, Bonaparte, Vidasovi Stani, Dabovi Stani, Šankovi Stani, Škuncini Stani - Jug, Stara Novalja, Caska, Vidalići, Kustići, Zubovići, Dražica i Metajna),

uz povećanje samo za naselje Novalja, dok se građevinska područja naselja Škuncini Stani - sjever, Potočnica, Dubac i Gajac - dio zadržavaju bez smanjenja.

Lokacija, dimenzioniranje i oblikovanje građevinskih područja izdvojene namjene izvan naselja određeno je Prostornim planom Županije i njegovim usklađenjem sa Uredbom o ZOP-u. Tim planom nisu predviđene nove zone ugostiteljsko-turističke namjene već se samo zadržavaju postojeći izgrađeni lokaliteti. Jedino proširenje predviđeno u okvirima poslovne zone Čiponjac (naselje Novalja) u skladu sa donesenim planom niže razine, pa se proširenje postojeće zone površine 11,82 ha predviđa za novih 9,88 ha na ukupnu površinu od 21,70 ha.

Uzevši u obzir uvjete Uredbe o ZOP-u i PPŽ-e ukupno građevinsko područje utvrđeno ovim Planom iznosi 612,13 ha od čega na području naselja otpada 521,30 ha (85%), a na zone izdvojene namjene 90,83 ha (15%).

U okvirima interne prostorne raspodjele građevinskih područja na pojedina područja koncentracije stanovništva može se konstatirati da u odnosu na zatečenu izgradnju dolazi do koncentracije građevinskog područja (naselja i izvan naselja) na području Novalja - Gajac (358,55 ha ili 58%). Sjeverni dio područja Stara Novalja - Caska - Metajna zastupljen je sa 142,13 ha (23,2%) dok se na području Luna (uključivo naselje Potočnica) realizira 112,51 ha (18,3%) površine građevinskog područja. Prostorna raspodjela građevinskog područja ukazuje na njegovu koncentraciju uz područja najvećeg broja korisnika, dok rubni sjeverozapadni i jugoistočni dijelovi grada čine područja sa manjim proširenjima naselja što ujedno i ukazuje da se glavni dio razvojnih procesa smještava uz središnje naselje Novalju, dok se rubna područja zadržavaju sa visokim stupnjem očuvanosti prirodnog okoliša.

Detaljni prikaz građevinskih područja sa njihovom veličinom i strukturom u okviru PPUG Novalja dat je u priloženoj tablici:

Tablica 10. Prostorni plan uređenja Grada Novalje, prikaz planiranog građevinskog područja naselja i izdvojene namjene izvan naselja za 2015. godinu (površine u ha)

Naselja	Dijelovi naselja	VAŽEĆI GP (PPO PAG, PPO RAB)	GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA (GP)							GRAĐEVINSKA PODRUČJA IZDOJENE NAMJENE IZVAN NASELJA (GP)					SVEUKUPNO GP
			IZGRAĐENI DIO GP	ODNOS IZGRAĐENOG I VAŽEĆEG GP (%)	GP POVEĆANJE, SMANJENJE ILI Maksimalni površ. ukupnog GP (prema uredbi)	UKUPNA PLOŠNA PVRŠINA GP PREMA PPUG	NEIZGRAĐ. DIO GP PREMA PPUG	POSLOVNA NAMJENA (K1, K2, K3, K4)	UGOST.-TUR. NAMJENA (T1, T2, T3)	SPORT-REK. NAMJENA (R1)	DRUŠTVENA NAMJENA (D8)	UKUPNO IZVAN NASELJA			
CASKA	CASKA	8,49	3,72	43,82	-30%	5,94	5,94	2,22						5,94	
GAJAC-DIO	GAJAC DIO	24,51	16,66	67,97	0	24,51	24,42	7,76						24,42	
KUSTIĆI	KUSTIĆI	25,87	9,36	36,18	-30%	18,11	17,33	7,97						17,33	
LUN	TOVARNELE	41,00	12,09	29,48	-30%	28,70	28,64	16,55						28,64	
	LUN	9,02	3,50	38,80	-30%	6,31	6,10	2,60						6,10	
	GURIJEL	4,20	0,61	14,52	-30%	2,94	2,94	2,33						2,94	
	DUDIĆI	3,69	0,36	9,76	-30%	2,58	2,30	1,94						2,30	
	MULOBEDANJ	3,66	1,02	27,87	-30%	2,56	2,54	1,52						2,54	
	JAKIŠNICA	74,00	15,66	21,16	-30%	51,80	49,10	33,44						49,10	
UKUPNO LUN		135,57	33,24			94,89	91,62	58,38						91,62	
METAJNA	METAJNA	38,02	10,03	26,38	-30%	26,61	25,62	15,59			1,49 ⁽³⁾	0,38 ⁽⁵⁾	1,87	27,49	
NOVALJA	SONJEVI STANI	5,00	0,92	18,40	-30%	3,50	3,47	2,55						3,47	
	BONAPARTE	4,22	1,63	38,63	-30%	2,95	2,91	1,28						2,91	
	VIDASOVI STANI	14,01	1,74	12,42	-30%	9,81	9,27	7,53						9,27	
	DABOVI STANI	8,65	1,92	22,20	-30%	6,06	5,82	3,90						5,82	
	ŠKUNCINI STANI (SJEVER)	7,17	4,48	62,48	0	7,17	7,12	2,64						7,12	
	ŠANKOVI STANI	7,30	1,93	26,44	-30%	5,11	5,01	3,08						5,01	
	ŠKUNCINI STANI (JUG)	10,29	3,17	30,81	-30%	7,20	7,19	4,02						7,19	
UKUPNO NOVALJA		177,15	144,59	81,62	+20%	212,58	203,32	58,73	35,32⁽¹⁾	50,30⁽²⁾	3,34⁽⁴⁾		88,96	292,28	
UKUPNO POTOČNICA		233,79	160,38			254,38	244,11	83,73	35,32	50,30	3,34		88,96	333,07	
POTOČNICA	POTOČNICA	14,38	8,34	57,80	0	14,38	14,33	5,99						14,33	
	BOROVIČEVI STANI	1,95	0,72	36,92	-30%	1,37	1,28	0,56						1,28	
	DUBAC	5,40	3,52	65,19	0	5,40	5,28	1,76						5,28	
UKUPNO POTOČNICA		21,73	12,58	-	-	21,15	20,89	8,31						20,89	
STARA NOVALJA	STARA NOVALJA	91,20	40,77	44,70	-30%	63,84	63,84	23,07						63,84	
VIDALIĆI	VIDALIĆI	13,61	6,43	47,24	-30%	9,53	9,47	3,04						9,47	
ZUBOVIĆI	ZUBOVIĆI	23,36	7,36	31,51	-30%	16,35	15,71	8,35						15,71	
	DRAŽICA	4,99	1,87	37,48	-30%	3,49	2,35	0,48						2,35	
UKUPNO ZUBOVIĆI		28,35	9,23			19,84	18,06	8,83						18,06	
SVEUKUPNO		621,14	302,4			538,80	521,30	218,9	35,32	50,30	4,83	0,38	90,83	612,13	

(1) Poslovna zona „Čiponjac“ - Novalja (izgrađeni dio = 11,82 ha, neizgrađeni dio = 9,88 ha) i odlagalište otpada

(2) Turističke zone Novalja: Postojeći kamp Straško (49,03 ha), postojeći kamp Dražica (1,27 ha), postojeći hotel Boškinac (0,26 ha), postojeći kamp Škvovardara (0,80 ha)

(3) Planirani sportski centar (R1 - nogomet),

(4) Postojeći sportski centar (R1 - nogomet),

(5) Planirani sakralni objekt

Pregledom strukture građevinskog područja iskazanog u naprijed datim tablicama može se konstatirati da se značajno veći dio građevinskog područja realizira u okviru naselja (521,30 ha ili 85% ukupnog građevinskog područja). U građevinskom području naselja neizgrađeni dijelovi iznose 218,9 ha ili 36% ukupnog građevinskog područja odnosno 42% građevinskog područja naselja (58% čine već izgrađeni dijelovi površine 302,4 ha). Pri tome ukupna struktura naselja obuhvaća stambenu, stambeno-poslovnu, stambeno-turističku i turističko-stambenu namjenu, urbane, radno-poslovne djelatnosti (poslovne i ugostiteljsko-turističke građevine) i druge i servisno-zanatske sadržaje, komunalno-infrastrukturne koridore i javne uređene zelene površine. Takva struktura građevinskog područja naselja pruža nove mogućnosti razvitka gospodarstva (turizam) unutar samih naselja, pri čemu ugostiteljsko-turistička namjena može obuhvatiti samo do 20% površine građevinskog područja naselja sa građevinama kapaciteta do 80 ležaja (manji obiteljski hoteli visoke kategorije). U okvirima naselja druga po značaju i učešću bit će stambeno-poslovna namjena, što ukazuje na postepenu buduću transformaciju čiste stambene namjene prema prihvaćanju različitih poslovnih djelatnosti. Pojedina naselja predstavljaju područja pretežito povremenog stanovanja (naselje Gajac-dio, Lun, Caska, Potočnica, Stara Novalja i Vidalići) sa više od 50% stanovnika (stanova u povremenom korištenju za odmor) pa se u tim naseljima korištenje obalnog područja širine 70 m od obalne crte ograničava samo za građevine društvene - javne ili ugostiteljsko-turističke namjene, te izgradnju infrastrukturnih sustava.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Unapređenje uređenja naselja na razmatranom prostoru Grada Novalje usmjeravati će se u tri osnovna pravca, koji trebaju riješiti slijedeću problematiku:

- postizanje kvalitetnijeg urbano-prostornog i oblikovnog uređenja naselja, posebno u centralnim dijelovima naselja, te u kontaktu sa morskom obalom,
- postići ravnomjerniju distribuciju urbanih funkcija u okvirima glavnog središnjeg naselja u rangu važnijeg lokalnog središta (Novalja) te 3-4 manja lokalna (pomoćna) središta (Gajac-dio, Lun, Stara Novalja i Zubovići), koja će svojim gravitacijskim područjem pokriti prostor Grada
- ostvariti adekvatno uređenje središnjeg naselja Novalja, kao sjedišta Grada u pogledu koncentracije društvene infrastrukture, te urbano-prostornog, prometno-komunalnog i oblikovnog uređenja.

Određenu višu kvalitetu urbano-prostornog i oblikovnog uređenja prostora naselja treba ostvariti i unutar stambeno-turističkih zona u naselju, prvenstveno kroz njihovu realizaciju temeljem urbanističkih planova uređenja koji će utvrditi i druge površine (rekreacija, zelenilo, trgovi i sl.) neophodne za njihovo kvalitetno uređenje i oblikovanje.

Prilikom realizacije ugostiteljsko-turističkih građevina unutar građevinskog područja naselja obvezna je izvedba zelenih i rekreativnih površina (osim u izgrađenim dijelovima građevinskog područja) čime se i unutar zone naselja ostvaruje znatno viši urbani standard i unapređuje njegovo uređenje.

Jedan od značajnih ciljeva prostornog uređenja naselja na području Grada predstavlja postizanje odgovarajuće minimalne razine opremljenosti prostora prometnom i

komunalnom infrastrukturom. To znači da unutar područja naselja treba realizirati prometne površine sa suvremenim kolnikom (asfalt ili sl.) minimalne širine 9,0 m (iznimno u izgrađenim dijelovima naselja 5,5 m) te omogućiti opskrbu korisnika naselja vodom i energijom, provesti povezivanje na sustav telekomunikacija, te osigurati suvremeni način odvodnje otpadnih voda. Komunalna opremljenost obuhvaća je i realizaciju potrebnih sportskih i komunalnih lučica te privezišta za stanovništvo i turiste u naseljima.

U okvirima priobalnog područja značajni dio komunalne infrastrukture ali i sastavni dio unapređenja uređenja naselja predstavlja uređenje obale kao javne površine. Poseban značaj uređenja obalnog ruba prisutan je u okviru turističkih zona u naselju (šetnice, trgovi, kupališta, plaže) kao i u okviru područja koja su predviđena za određene nautičke – maritimne aktivnosti (nautički turizam i dr.). Također, sastavni dio unapređenja uređenja naselja predstavljaju prostori uređene vegetacije – parkovne površine, te sportsko-rekreacijske zone kao važan dio ukupne funkcionalne strukture.

Obalni rekreacijski pojas predstavlja značajan dio ukupnih uređenih površina. Navedene površine obuhvaćaju prirodne i uređene plaže, te iste čine neizostavne prostore vezane uz turizam kao osnovno gospodarsko usmjerenje čitavog područja. Radi toga se Planom posebno štite prirodne plaže od eventualne devastacije novom izgradnjom, dok se u okvirima uređenih plaža osigurava potreban sanitarni standard uključivo i druge prateće sadržaje čije dimenzije korespondiraju sa površinom pojedine plaže.

Unutar prostora Grada Novalje treba kroz unapređenje komunalne infrastrukture osigurati i adekvatno povezivanje postojećih i novih građevinskih područja na zatečenu rekonstruiranu i novu prometno-komunalnu infrastrukturu, što se posebno odnosi na pravac državnih cesta D 106 i D 107, županijsku cestu Ž 5151 i lokalnu cestu 59077 sa kojih se ostvaruje glavni pristup do pojedinih naselja i uređenih područja za turizam, sport i rekreaciju, te gospodarsko-komunalne djelatnosti. Također, osim osiguranja kvalitetnih prometnih površina unutar naselja, potrebno je realizirati dobru povezanost naselja kako prema planiranim lokalnim i pomoćnim središtima, odnosno između pojedinih područja unutar i izvan granica Grada (posebno u pravcu županijskog središta), čime će se omogućiti dnevne i sezonske interne i eksterne migracije stanovništva sa unutrašnjih područja prema obalnom rubu i obrnuto.

Ostala magistralna komunalna infrastruktura, koju treba ostvariti u okviru prostornog razvoja naselja i gospodarskih djelatnosti na području Grada obuhvaća prvenstveno vodoopskrbu i odvodnju otpadnih voda, uključivo određeno povećanje – proširenje energetske mreže (obnova dijela mreže i zamjena transformatorskih stanica) te proširenja dijela telekomunikacijskog sustava. Na taj način će se osim na užim područjima naselja postići adekvatan komunalni standard i na čitavom prostoru Grada u novim zonama izgradnje, te osigurati kvalitetnu ukupnu funkciju stambenih, gospodarskih i turističkih područja na čitavom prostoru Grada Novalja.

Poseban značaj na unapređenje uređenja pojedinog naselja imaju detaljniji planovi užeg prostornog obuhvata (UPU) kojim se utvrđuje namjenska struktura pojedinog naselja, te definiraju prostori i površine važni za unapređenje uređenja naselja. Tim planovima treba predvidjeti postizavanje višeg urbano-komunalnog standarda, koji obuhvaća izgradnju

prometnih (pješačkih, kolnih i parkirališnih) površina, održavanje i proširenje zelenih parkovnih prostora, te sadnje visoke vegetacije uz poteze prometno-pješačkih koridora i obalni pojas, osiguranje kvalitetne (oblikovno i funkcionalno) javne rasvjete, kvalitetnog zbrinjavanja komunalnog otpada te provođenja potrebnih mjera protupožarne zaštite (hidranti, interventni putevi, širina ulica i dr.). Pri tome posebnu pažnju treba posvetiti unapređenju obalne zone i središnjih dijelova naselja sa glavnim trgom uz najvažnije urbane sadržaje.

3.0. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU GRADA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

Budući prostorni razvoj na području Novalje i nadalje će se usmjeravati i temeljiti na osnovnim resursima područja kao što su prirodne pogodnosti za ugostiteljsko-turističku djelatnost, poljoprivredno zemljište te već izgrađene naseljske i gospodarske strukture sa pratećom infrastrukturom. U tom smislu će i prostor Grada Novalje značajnije učestvovati u segmentima gospodarskog razvitka Županije, obuhvaćajući već tradicionalnu poljoprivredu i stočarstvo, uz nastavak daljnjeg razvoja u sektoru ugostiteljsko-turističkih djelatnosti, dajući im neke nove kvalitete (standard, sadržaji, uređeni okoliš).

Naime, Prostorni plan Ličko-senjske županije sagledava budući razvitak otočnog područja temeljen na poljodjelstvu (vinova loza, maslina), stočarstvu (ovčarstvo), marikulturi i razvoju turizma obalnog područja kroz već uglavnom definiran turistički proizvod na području Novalje. Ovim Planom ističe se mogućnost razvoja nautičkog turizma uz naselja Tovarnele i Stara Novalja.

Pretpostavljeni razvojni pomaci u poljoprivredi, stočarstvu, marikulturi i turizmu imati će svoj odraz i na mreži naselja pa će se kroz razmatrani razvojni period ojačati mala naselja u priobalnom pojasu i urbana središta uz naglašeni razvoj centralne točke - grada Novalje.

Međutim i unatoč takvog rasta određenog broja naselja, ista će se zadržati u okvirima manjih naselja sa veličinom ispod 500 stanovnika, pri čemu će samo urbano središte Novalja dosegnuti veličinu od 3000 stanovnika, koja mu omogućava formiranje složenije i razvijenije urbane i sadržajne strukture. Temeljem iznesenog može se konstatirati da će u okviru mreže središnjih naselja Županije samo Novalja imati značajniju ulogu (kao sjedište Grada, te povijesno i turističko središte). Određeni značaj dobivaju i druga naselja sa većom koncentracijom korisnika (stalni i povremeni stanovnici, te turisti) u funkciji pretežito turističkih naselja sezonskog tipa sa specifičnom namjenom i većom koncentracijom korisnika.

Iznesena ocjena očekivane veličine naselja temelji se na dosadašnjem pozitivnom trendu demografskom trendu u periodu 1981-2001. (2006.) godine, pa će daljnji napredak gospodarstva u segmentu poljoprivrede, poslovnih djelatnosti i turizma imati dodatni

pozitivan utjecaj. Time će se stvoriti preduvjeti za povećanje broja stanovnika u svim naseljima.

Opisana demografska situacija rezultirati će daljnjim prilivom stanovništva prema atraktivnijim i gospodarski značajnijim naseljima, što će utjecati na njihovu veličinu i koncentraciju sadržaja na pojedinom dijelu područja Grada. Navedeni procesi preseljenja stanovništva i porasta pojedinih naselja neće bitno promijeniti njihovu veličinu i značaj. Radi toga se može u pogledu sadržaja društvene infrastrukture konstatirati da u budućnosti sustav naselja i njihova veličina u odnosu na strukturu i veličinu glavnih naselja u okviru Županije neće biti posebno značajna uz izuzetak grada Novalje, iako će se na ovom području postići značajno povoljniji pokazatelji u pogledu koncentracije korisnika prostora i veće gustoće naseljenosti urbanih područja u odnosu na druge dijelove Županije.

Tijekom budućeg razvojnog perioda ovo će se područje i nadalje u pogledu značajnijih sadržaja društvene (uprava, školstvo, kultura, zdravstvo i dr.) infrastrukture i većih radno-gospodarskih područja oslanjati na okolna razvijenija područja grada Gospića, Zadra, Rijeke i dr. Međutim, posve je sigurno da će razvitak ukupnih gospodarskih djelatnosti, a posebno turizma, pratiti i intenzivniji razvitak čitavog niza uslužnih funkcija, kako za potrebe lokalnog stanovništva, tako i za potrebe turista i drugih posjetitelja ovog područja. Također i izgradnjom buduće zračne luke, locirane u blizini razmatranog područja, otvaraju se nove razvojne perspektive temeljene na kvalitetnom povezivanju Novalje zračnim putem prema turistički emitivnim područjima.

Posebnu ulogu u okviru prostornog i gospodarskog razvoja na području Grada imaju mjere zaštite i očuvanja prirodnih resursa uključivo i područja prirodnih vrijednosti. Takvo usmjeravanje i ograničavanje prostornog razvitka na području Grada Novalje sa ciljem održavanja ekološki vrijednog prostora i očuvanje visoke razine zaštite okoliša prepoznato je i u okviru postavljenih smjernica Prostornog plana Ličko-senjske županije. Na taj način se ovaj prostor otvara prema novim mogućnostima razvitka temeljenog na visokoj kvaliteti prirodnog okoliša, sa poticanjem specifičnih razvojnih procesa koji će predstavljati značajnu dopunu gospodarskog razvitka Županije, a ujedno omogućiti očuvanje zaštićenog prirodnog okoliša od značaja za područje Ličko-senjske Županije.

Zaključno se može konstatirati da se pretpostavlja daljnji prostorni razvoj na području Grada usmjeren na područja naselja. To će imati odraza i na formiranje adekvatnih građevinskih područja naselja, unutar kojih je moguće ostvariti predviđene razvojne (prvenstveno ugostiteljsko-turističke namjene) strukture, kako na središnjem dijelu Grada, tako na njegovom rubnom području. Međutim, svi navedeni prostorno-razvojni pomaci na području Grada Novalje neće dovesti do veće promjene osnovnih prostornih i razvojnih karakteristika, već će se samo ostvariti kvalitetniji urbani i životni standard na ovom području te time osigurati preduvjete za zadržavanje postojećeg stanovništva te ostvariti neophodno privlačenje novog stanovništva.

Radi toga će se područje jedinice lokalne samouprave – Grada Novalje u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije i dalje zadržati u okviru manjih prostornih jedinica, kao gotovo izdvojeno i periferno locirano područje sa posebnom prostorno-funkcionalnom cjelovitošću i velikim stupnjem autonomnosti lokalnog gospodarstva,

temeljeno na povoljnim razvojnim potencijalima i mogućnostima, vrijednim prirodnim resursima i dobroj prometnoj infrastrukturi, koja omogućava ulazak među prostorno i razvojno značajnija područja u Županiji.

3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Temeljna organizacija prostora na području Grada Novalje proizlazi iz utvrđenih razvojnih potreba i mogućnosti, ocjene prihvatnih kapaciteta prostora, uvažavajući sva ograničenja koja proizlaze iz potrebe osiguranja održivog razvitka, t.j. uspostavi osnovnog principa da se u korištenju prostora trajno osiguraju njegove vrijednosti i za potrebe budućih generacija. Osnovna polazišta za definiranje organizacije prostora te utvrđivanje njegove namjene te načina i mogućnosti korištenja proizlaze iz Prostornog plana Županije i Zakona o prostornom uređenju i građenju.

Usmjeravanje osnovne namjene i korištenja prostora kao dijela ukupne funkcionalne organizacije teritorija Grada temelji se na ocjeni prikladnosti prostora za pretežne ili karakteristične namjene uključujući pri tome i međusobna djelovanja urbanog sustava na šira područja, kako kroz gravitacijska područja pojedinih naselja i lokaciju sadržaja društvene infrastrukture, tako kroz ukupne prometne sustave.

Nova organizacija prostora usmjerava se u budućnosti prema najznačajnijim razvojnim resursima kao što su morski akvatorij (marikultura), poljoprivredno zemljište, mineralni resursi uključivo i područja naselja sa komunalno opremljenim lokalitetima za prihvat nove izgradnje.

Ukupna nova organizacija prostora vezana je uz postojeća naselja prema kojima se usmjerava sva planirana izgradnja, pa će se unutar istih ostvariti i neophodna gustoća društvenih (javnih) sadržaja, te gospodarskih djelatnosti (prvenstveno sa ugostiteljsko-turističkom namjenom). Zatečena područja izdvojene namjene izvan naselja zadržavaju se u današnjim okvirima.

Takav razvitak kao i potrebe za prostorom temeljem novih razvojnih procesa proizaći će i dijelom iz poboljšanog prometnog pristupa prema ovom području preko nove prometne infrastrukture najvišeg ranga (autocesta), čime će se osigurati visokostandardan pristup posjetitelja sa užeg i šireg područja na predmetni turistički prostor Grada Novalje.

U budućoj organizaciji prostora i dalje će najznačajniju ulogu imati središnje područje Grada Novalje, kao središte jedinice lokalne samouprave dok će na rubnim jugoistočnim i sjeverozapadnim dijelovima ulogu lokalnih središta preuzeti naselja Lun, Stara Novalja i Zubovići. Unutar priobalnog područja uz lokacije veće koncentracije (uglavnom privremenih) korisnika prostora, formirati će se pomoćna središnja naselja (Gajac-dio).

Uvažavajući razvojne mogućnosti pojedinih prostorno funkcionalnih cjelina uz primjenu mjera zaštite prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih vrijednosti, utvrđena je organizacija i namjena prostora temeljena na specifičnostima i lokalnim resursima svakog pojedinog područja.

Priobalni prostor svoj razvoj osniva na vrijednosti tog područja za turističku djelatnost, koja se pretežito odvija unutar postojećih urbanih područja, pa se u okviru namjene prostora predviđa proširenje građevinskog područja naselja upravo sa ciljem osiguranja potrebnog razvojnog prostora, uz zadržavanje postojećih zona izdvojene namjene izvan naselja u današnjim okvirima. Sjeverno rubno krško područje namjenski se zadržava kao pretežito prirodni prostor čija će namjena i korištenje biti usmjereni prema zadržavanju postojeće eksploatacije mineralnih sirovina (bez mogućnosti daljnjeg proširenja), prostorima prometne i komunalne infrastrukture, uključivo određene vrste stočarstva i mogućnostima razvoja lovnog turizma.

Prilikom određivanja namjene prostora i planske realizacije novih razvojnih područja vodilo se računa o određenim postavkama utvrđenim na razini Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, Prostornog plana Županije i Zakona o prostornom uređenju i građenju, vezano uz zaštitu i očuvanje obalnog pojasa, pa su kod razmatranja organizacije i namjene prostora uzete u obzir slijedeće postavke:

- usmjeravanje ukupne nove izgradnje na prostore u okvirima zatečenih naselja uz neophodna manja razvojna proširenja,
- ograničavanje nove izgradnje izdvojene namjene izvan građevinskih područja naselja te se u tom dijelu organizacije prostora zadržavaju samo postojeće zone,
- obzirom na ograničenja izgradnje u zonama izdvojene namjene izvan naselja treba unutar naselja, tijekom izrade planova užih područja (UPU) pojačati namjensku strukturu društvenih i gospodarskih sadržaja, a smanjiti udjel stanovanja,
- realizacija ograničenih gospodarskih aktivnosti i izvan naselja kroz omogućavanje izgradnje određenih namjena i izvan građevinskog područja (obiteljska poljoprivredna gospodarstva sa stanovanjem i seoskim turizmom, poljoprivredne građevine, građevine zdravstvenog turizma i dr.)
- zadržavanje slobodnih međuprostora između izgrađenih dijelova naselja kao zelenih i krajobraznih prostora te očuvanje obalnog ruba u prirodnom obliku.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

U budućem korištenju i namjeni prostora Grada Novalje razlikuju se slijedeći prostori:

- prostori za razvoj i uređenje površina naselja
- prostori za razvoj i uređenje površina izdvojene namjene izvan naselja

Razvoj i uređenje površina naselja obuhvaća cjelinu izgrađenog i neizgrađenog dijela naselja tj. prostore izgrađenih naseljskih struktura kao i površine namijenjene razvoju i širenju naselja. U okviru cjelina naselja sadržane su zone namijenjene razvoju određenih djelatnosti ili specifičnih namjena prostora (stambeno-poslovne namjene, stambeno-turističke namjene, povremeno stanovanje, urbane funkcije, radno-poslovne i ugostiteljsko-turističke zone, komunalna infrastruktura i urbano zelenilo), kako bi se na taj način prostor sačuvao od gradnje isključivo stambenih građevina i osigurao novi razvojni prostor usmjeren prema poslovnoj i turističkoj namjeni, čime se ujedno doprinosi unapređenju naseljskih struktura.

Kao građevinska područja zatečeni su u prostoru i izdvojeni graditeljski sklopovi (pojedinačni objekti ili manje grupe objekata). Ta područja nisu posebno istaknuta kao dijelovi prostora na kojima se predviđa razvoj i uređenje površina naselja, već se zadržavaju sa mogućim zahvatima orijentiranim prvenstveno prema obnovi i revitalizaciji u funkciji stanovanja (stalnog ili povremenog), poljoprivredne proizvodnje i turizma.

Također i nova afirmacija povijesnih i graditeljskih vrijednosti ovog područja - unutar i izvan naselja (u formi povijesnih urbanih prostora, spomeničke baštine i etno arhitekture te očuvanog prirodnog okoliša) predstavlja dio planiranog razvojnog procesa na području Grada.

Razvoj i uređenje površina izdvojene namjene izvan naselja zadržava se unutar postojećih okvira čime se osigurava očuvanje poljoprivrednih i šumskih površina, te drugog vrijednog prirodnog okoliša koji danas ima visoku kvalitetu i atraktivnost te predstavlja osnovni resurs za dalji razvitak turizma. Poljoprivredno tlo treba zadržati prvenstveno u osnovnoj namjeni, koja će predstavljati dio ukupnog razvitka ostvarenog dijelom i kroz revitalizaciju i unapređenje postojeće poljoprivredne proizvodnje. U tu svrhu omogućava se i gradnja građevina izvan građevinskih područja u funkciji osnivanja obiteljskih gospodarstava za potrebe poljoprivredne proizvodnje (uključivo i seoskog turizma).

Šumske površine obuhvaćaju šume gospodarske i posebne namjene (bez zaštitnih šuma), koje obzirom na postojeću kvalitetu većim dijelom spadaju u kategoriju šuma posebne namjene. Međutim, u okviru priobalnog pojasa, treba kroz kvalitetno unapređenje i očuvanje postojećih šumskog područja postići nove vrijednosti, kako bi ta šumska područja dosegla kategoriju šuma posebne namjene u sklopu ukupne zaštite priobalnog pojasa. Pri tome se Planom šumska i vegetacijski bogatija područja, u ukupnom rasponu od šuma, šikara, makije i drugih kategorija šumskog tla, štite od nove izgradnje (čak i u slučaju kada se nalaze unutar širih zona predviđenih za budući razvoj), te se zadržavaju kao kvalitetni krajobrazni prostor sa visokim stupnjem očuvanosti kvalitete okoliša.

U funkciji daljnjeg razvitka Grada Novalje nisu izvan postojećih naseljskih struktura planirani prostori gospodarske namjene (poslovne i ugostiteljsko turističke) na kojima treba ostvariti gotovo najznačajniji udio budućeg razvitka. Ovim se Planom samo zadržavaju postojeće zone izdvojene namjene, dok se izgradnja novih građevina gospodarske namjene usmjerava na strukturu naselja.

Područja većih sportsko-rekreacijskih zona planom se lociraju izvan užeg prostora naselja, kao izdvojena građevinska područja (Novalja-postojeća i Metajna-planirana) čime se omogućava njihov kvalitetan i nesmetani razvitak te osigurava mogućnost većeg strukturiranja različitih sadržaja. Takve zone smještene su na lokacijama u neposrednom kontaktu sa naseljem bez opterećivanja prostora užeg obalnog pojasa.

U namjeni mora i morske obale utvrđeno je njezino uređenje za potrebe pomorskog prometa i pomorske infrastrukture (luke i lučice s pripadajućim akvatorijem u skladu s njihovim rangom i namjenom), kao i korištenje dijela akvatorija za potrebe morskih luka posebne namjene (nautički turizam, ribarske i ostale luke).

Navedeno planiranje namjene priobalnog prostora za potrebe formiranja novih luka i lučica uvjetuje i uređenje obala, pa se u okviru ovog Plana na tim lokalitetima predviđa mogućnost intervencija na obali koje su uglavnom locirane u sklopu izgrađenih ili planiranih naseljskih struktura. Ostalo priobalno područje uređuje se samo za potrebe sporta-rekreacije i kupanja bez većih zahvata izgradnje u cilju očuvanja autohtonih vrijednosti krajobraza obalne linije.

Unutar morskog akvatorija Planom su utvrđena područja mogućeg razvoja marikulture (uzgoj bijele ribe i školjkaša) locirana izvan zaštićenog područja mora sa pojasom širine 300 m od obalne crte. Ove proizvodne aktivnosti predviđene su na pet potencijalnih lokacija za daljnje istraživanje (područje otoka Dolfin i Skrda, te potez sjeveroistočne obale Luna) kroz izradu studije utjecaja na okoliš. Područja marikulture smještavaju se minimalno 1 km udaljeno od zona izgradnje. Prostor predviđen za predmetnu namjenu u okviru jedne lokacije osigurava se Planom sa površinom od 6,0 ha.

U okviru ukupne strukture površina predviđenih za razvoj i uređenje prostora izvan naselja nalaze se:

A. Površine gospodarske namjene

- Postojeće ugostiteljsko-turističke zone bez proširenja: (T3) Kamp,
- Postojeće površine za iskorištavanje mineralnih sirovina bez proširenja – (eksploatacijsko polje za tehničko-građevinski kamen) - namjenska kategorija ostalo (E3),
- Planirane površine uzgajališta u moru -marikultura (H)
- Postojeći lokaliteti poslovne namjene: uslužne, trgovačke ili komunalno-servisne (K1,K2,K3), uključivo komunalne namjene - građevine za zbrinjavanje otpada (K4).

B. Sportsko-rekreacijska namjena obuhvaća sadržaje sportsko-rekreacijske namjene koji pretežito sadržavaju: igrališta nogometa (R1) sa mogućnosti izgradnje pratećih sadržaja ugostiteljstva, te ostale pomoćne objekte (spremišta, servisi, sanitarije i dr.)

C. Poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene u kategoriji:

- vrijedno obradivo tlo (P2)
- ostala obradiva tla (P3)

D. Šuma isključivo osnovne namjene

- gospodarske šume (Š1)
- šume posebne namjene (Š3)

E. Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ)

F. Površine infrastrukturnih sustava (IS) sa linijskim i površinskim oznakama – koridorima infrastrukturnih građevina državno, županijskog i lokalnog značaja – cesta, luka i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda glavnog naselja.

G. Groblja izvan naselja.

Veličina i učešće naprijed navedenih prostora predviđenih za razvoj i uređenje površina naselja uključivo razvoj i uređenje površina izdvojene namjene izvan naselja u ukupnoj strukturi korištenja i namjene površina Grada Novalje prikazano je u narednoj tablici:

Tablica br. 12

PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA NOVALJE

KVANTIFICIRANI POKAZATELJI: PLANIRANA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA 2015. GOD.

Red broj	GRAD NOVALJA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Grada	st./ha ⁽⁵⁾	m2/st.. ⁽⁵⁾
1.0	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1	Građ.područja - izgrađeni dio	GP	302,40			
	- Neizgrađeni dio		218,90			
	UKUPNO 1.1.		521,30	5,58	9,40	1063,88
1.2	Izdvojeno građevinsko područje	D ⁽¹⁾	0,38			
		E	15,19			
		H ⁽²⁾	(30,00)			
		K ⁽³⁾	35,32			
		T	50,30			
		R	4,83			
	UKUPNO 1.2.:		106,02	1,14		216,36
	GRAĐEVINSKO PODRUČJE SVEUKUPNO:		627,32	6,72		1280,24
1.3	Poljoprivredne površine - obradive	P	-			
		P1	-			
		P2	532,45			
		P3	867,11			
	UKUPNO 1.3:		1399,56	14,99		2856,24
1.4	Šumske površine	Š	-			
	- gospodarske	Š1	1444,08			
	- zaštitne	Š2	-			
	- posebne namjene	Š3 ⁽⁴⁾	47,89			
	UKUPNO 1.4.		1491,97	15,98		3044,84
1.5	Ostale poljoprivredne i šumske površine	PŠ	5735,43	61,43		11704,96
	UKUPNO 1.5.					
1.6	Vodene površine	V	0			
	UKUPNO:		0	-	-	-
1.7	Ostale površine	N	0			
		IS	81,20			
		G	0,52			
	UKUPNO:		81,72	0,88		166,78
GRAD NOVALJA			9336,0	100,00		19053,06

⁽¹⁾ Društvena (javna) namjena - planirani sakralni objekt izvan naselja Metajna; oznaka D8

⁽²⁾ Marikultura obuhvaća područje mora na 5 lokacija sa prosječnom površinom od 6,0 ha (nije uključeno u ukupnu površinu GP)

⁽³⁾ Površina uključuje i komunalnu namjenu - odlagalište otpada (građevina za zbrinjavanje otpada), oznaka K4

⁽⁴⁾ Šuma posebne namjene obuhvaća područja značajnog krajobraza (Straško-Š_{3.4} i Zrće Š_{3.3}) i planirane objekte - površine parkovne arhitekture (gradski perivoj, oznake Z_{1.1} i mediteranski vrt; oznake Z_{1.2})

⁽⁵⁾ Planirani broj stanovnika u Gradu Novalja za 2015. godinu iznosi 4900 osoba.

Analizom iskazanih prostornih pokazatelja za namjenu i korištenje prostora vezano uz plansku 2015. godinu može se konstatirati:

- da je učešće građevinskog područja naselja u ukupnom prostoru Grada Novalje zastupljeno sa 521,30 ha odnosno samo sa 5,58% njegove površine,
- da izdvojeno građevinsko područje tj. prostori predviđeni za razvoj i uređenje površine izvan naselja obuhvaćaju 90,83 ha ili 0,97%, a sa područjima eksploatacije mineralnih sirovina čini prostor veličine 106,02 ha ili 1,14% teritorija Grada,
- ukupno građevinsko područje (uključivo prostore eksploatacije mineralnih sirovina) koristi površinu od 627,32 ha ili samo 6,72% teritorija Grada,
- unutar područja Grada određenu površinu zauzimaju prostori koji se sastoje od postojećih i novih infrastrukturnih sustava smještenih u okviru ostalih površina, a zajedno sa prostorima groblja zauzimaju 81,72 ha ili 0,88% površine Grada.
- neizgrađeno područje sačuvano u prirodnom izgledu obuhvaća prirodne resurse - namjenske poljoprivredne i šumske površine uključivo i ostale poljoprivredne i šumske površine, koje predstavljaju prirodni okvir i krajobraznu kvalitetu prostora, a veličine 8.626,96 ha ili 92,4% površine Grada,

Pregledom naprijed navedenih pokazatelja može se konstatirati da je ukupno učešće čitavog građevinskog područja (prostori naselja i područja gospodarskog razvitka izvan naselja) uključivo i prostore predviđene za izgradnju infrastrukturnih sustava i groblja iznosi 709,04 ha, što predstavlja izuzetno racionalno i ograničeno korištenje prostora, budući se kreće ispod 10 (7,59) % ukupne površine Grada Novalje dok preostali prirodni prostori u gotovo potpuno neizmjenjenoj formi sa visokim stupnjem zadržavanja karakteristika izvornog prirodnog krajobraza učestvuju sa preko 92% ukupnog područja obuhvaćenog Planom. Ovi pokazatelji ujedno govore da je prostorno plansko rješenje vodilo posebno računa o očuvanju prirodnih vrijednosti sa ciljem njihove zaštite, obzirom da iste predstavljaju najznačajniji resurs budućeg razvitka ove jedinice lokalne samouprave.

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Razvoj gospodarskih i društvenih djelatnosti predstavlja međuovisni proces, budući se kroz ostvareni razvitak gospodarskih djelatnosti u segmentu intenzivne poljoprivrede i turizma, uključivo trgovinu i uslužne djelatnosti očekuje napredak u poboljšanju demografske strukture i povećanju broja stanovnika. Time se javljaju potrebe za proširenje strukture i povećanje površine sadržaja društvenih djelatnosti, kako radi naprijed navedenih povećanih gospodarskih aktivnosti i broja stanovnika, tako i radi nužnosti povišenja razine usluga u segmentu društvene infrastrukture i većeg broja korisnika širokog spektra (stanovnici, povremeni stanovnici, turisti u kućnoj radinosti i turističkim objektima, drugi posjetitelji područja).

Ovim prostorno-planskim dokumentom u sklopu organizacije i namjene površina utvrđen je okvir poželjnih gospodarskih djelatnosti koje se mogu odvijati u nekoj zoni obuhvata Plana. Radi toga je nužno da se kod prikaza gospodarskih djelatnosti utvrde područja isključive, prevladavajuće ili mješovite namjene obzirom na resurse, karakteristike prostora i zatečenu izgrađenost.

Isključiva namjena određuje se prvenstveno za područja gospodarskog razvitka (radne i gospodarske zone, ugostiteljsko-turističku i sportsko-rekreacijsku namjenu), koje se uglavnom lociraju kao izdvojena građevinska područja izvan naselja.

Prevladavajuća stambena i javna namjena prisutna je u okviru razvoja i uređenja površina naselja, unutar kojih se predviđa realizacija pojedinih prostora ovisno o pretežitosti namjene pa se prostori kategoriziraju kao područja urbanih funkcija, mješovite stambeno-poslovne namjene, te stambene ili prostore komunalne infrastrukture naselja. U okviru takve kategorizacije namjenske strukture prostora prevladavajuća namjena (javna, poslovna ili turistička namjena) proizlazi iz urbanih karakteristika pojedinog naselja.

Mješovita namjena predstavlja najfleksibilniji oblik uglavnom danas već prisutnih namjenskih struktura unutar postojećih naselja. Ona omogućava dopunu postojeće namjenske strukture i njezino usaglašavanje sa razvojnim potrebama pojedinog naselja. Radi toga se u okvirima svih izgrađenih dijelova građevinskog područja namjenski tretman prostora predviđa u formi mješovite namjene.

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

Razvitak gospodarskih djelatnosti predviđen ovim Planom bazira se na dosadašnjoj tradiciji takvih djelatnosti (prvenstveno u segmentu proizvodnih i poslovnih djelatnosti, te poljoprivredne proizvodnje) uvažavajući raspoložive resurse, nove značajno poboljšane prometne uvjete i kvalitetnu prometnu pristupačnost područja Grada.

U okviru planiranog prostornog uređenja Grada Novalje zadržavaju se postojeće zone bez planiranja novih područja - lokacija, a tretiraju se kao zone isključive namjene. Ove lokacije - zone predstavljaju izdvojeno građevinsko područje, a smještene su na

područjima predviđenim za razvoj i uređenje površina izvan naselja, te obuhvaćaju slijedeći spektar mogućih sadržaja i aktivnosti:

- gospodarska područja sa poslovnim, servisno-komunalnim i eksploatacijskim djelatnostima (kamenolom), te komunalne djelatnosti (zbrinjavanje otpada),
- prostori djelatnosti ugostiteljstva i turizma,
- lokaliteti sporta i rekreacije te pratećih sadržaja
- poljoprivredne površine za razvoj intenzivne poljoprivrede (maslinarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo i povrtlarstvo), uključivo seoski turizam
- pašnjaci za razvitak ovčarstva,
- područja marikulture,

Osim gospodarskih djelatnosti koje su locirane unutar postojećih poslovnih, komunalnih i ugostiteljsko-turističkih zona izdvojene namjene izvan građevinskog područja naselja, moguć je i smještaj u okvirima postojećih naselja (prostori razvoja i uređenja površina naselja), unutar kojih su predviđene gospodarske djelatnosti kao samostalne zone ograničene površine ili u zajednici sa stambenom namjenom prostora. Tako se u okviru naselja, unutar mješovite namjene prostora, predviđa razvitak ugostiteljstva, turizma, financijskih, poslovnih i drugih zanatskih usluga i servisa, trgovine, uključivo usluga u segmentu prometa i građevinarstva.

Pri tome unutar neizgrađenih dijelova građevinskog područja naselja, gospodarske djelatnosti uz namjenu stanovanja čine važan dio namjenske strukture (uz urbane funkcije i sadržaje javne namjene), pa se na tim novim prostorima razvitka pojedinih naselja omogućava osnivanje širokog spektra sadržaja poslovne i turističke namjene kompatibilnih sa stambenom funkcijom.

Gospodarske djelatnosti Grada Novalje, koji se razvijaju unutar izdvojenog građevinskog područja izvan naselja, smještene su u više postojećih gospodarskih zona (poslovnih, ugostiteljsko-turističkih i komunalnih) koje obuhvaćaju slijedeće lokalitete:

- Područje gospodarskih djelatnosti poslovne namjene na postojećoj lokaciji „Čiponjac“ ukupne površine 21,70 ha (izgrađeno 11,82 ha, neizgrađeno 9,88 ha) sa mogućom namjenom:
 - oznaka K1 = pretežito uslužna
 - oznaka K2 = pretežito trgovačka
 - oznaka K3 = komunalno servisna (uključivo prometne)
- Područje gospodarskih djelatnosti komunalne namjene oznake (K4) - postojeća građevina za zbrinjavanje otpada „Caska“ površine 13,62 ha
- Područje gospodarskih djelatnosti ugostiteljsko-turističke namjene u okviru postojećih lokacija ukupne površine 50,30 ha
 - oznake T3 = kamp (lokalitet Straško, površine 49,03 ha, lokalitet Dražica - Lun, površine 1,27 ha).
- Područje gospodarskih aktivnosti kroz iskorištenje mineralnih sirovina (kamenolom) sa tipom eksploatacije E3 = kamenolom na postojećim lokacijama „Široki Čelac“ i „Zaglava“ ukupne površine 15,19 ha.

- Postojeći lokaliteti eksploatacije tehničko-građevnog kamena:

- Široki Čelac (E3) površine 7,50 ha,
- Zaglava (E3) površine 7,69 ha.

Prostornim planom uređenja Grada Novalje ukupno osigurani prostor za razvoj gospodarskih aktivnosti iznosi 100,81 ha ili 1,08% površine Grada.

U daljnjem razvitku gospodarskih djelatnosti, očekuje se smanjenje zaposlenosti u okviru poljoprivrede i radno-proizvodnih djelatnosti, sa značajnijim naglaskom na tercijarne djelatnosti vezano uz turizam i ugostiteljstvo, trgovinu i različiti spektar zanatskih usluga. Pretpostavlja se da će u budućem razvojnom periodu doći do smanjenja aktivno angažiranog stanovništva u okviru primarnog sektora (poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo), kao i sekundarnog sektora koji obuhvaća stanovništvo zaposleno u industriji i građevinarstvu. Današnje aktivno stanovništvo koje djeluje u tim sektorima sa učešćem od 38% u okviru ukupnog aktivnog stanovništva smanjiti će se u budućem razvojnom periodu na oko 25% aktivnog stanovništva. U narednom razvojnom periodu značajniju ulogu preuzeti će tercijarno-kvartarni uslužni sektor (promet, veze, trgovina, turizam, obrazovanje, kultura, zdravstvena zaštita i uprava dr.) koji bi trebao učestvovati sa 75% aktivnog stanovništva Grada Novalje.

3.3.2. Društvene djelatnosti

Društvene djelatnosti sa svojim brojem i značajem predstavljaju jedan od glavnih pokazatelja o razvijenosti i ulozi pojedinog urbanog područja unutar prostora jedinice lokalne samouprave. Kako bi se u čitavom prostoru Grada Novalje osigurala ravnomjerna distribucija funkcija društvene infrastrukture potrebno je da pojedina naselja, ovisno o stupnju svoje razvijenosti, preuzmu ulogu lokalnog "distributera" tih funkcija i sadržaja na svom i okolnom gravitacijskom prostoru.

U okviru mreže središnjih naselja glavnu ulogu ima gradski centar - naselje Novalja. Navedeno urbano područje predstavlja tradicionalno središte sjeverozapadnog dijela otoka, te su radi toga na njegovu području već od ranije koncentrirane brojne funkcije i sadržaji društvenih djelatnosti. Temeljem iznesenog, može se konstatirati da je u odnosu na sva naselja unutar jedinice lokalne samouprave gotovo čitav spektar sadržaja društvene infrastrukture lociran je na području grada Novalje Unutar tog područja locirani su slijedeći sadržaji značajni za funkciju urbanog područja:

- sadržaji državne, županijske i lokalne (Gradske) uprave i samouprave,
- sadržaj školstva i kulture
- objekti zdravstva
- objekti socijalne skrbi
- objekti sporta i rekreacije.

Obzirom na dosadašnji i budući razvitak urbanog područja glavnog središnjeg naselja sa znatno povećanim (pretežito sezonski) brojem korisnika sadržaja društvene infrastrukture, očekuje se potreba njihovog proširenja (cjelogodišnja i sezonska funkcija). Preostala naselja će potrebe za „dnevnim“ sadržajima riješiti u svojim okvirima, dok će važnije sadržaje društvene infrastrukture realizirati na području grada Novalje ili manjih lokalnih središta.

Osnovne društvene djelatnosti koje obuhvaćaju upravne službe, sudstvo, društveno-političke i profesionalne organizacije i udruge te javna i komunalna poduzeća locirani su na području Grada Novalje te u potpunosti pokrivaju potrebe funkcije jedinice lokalne samouprave. Unutar pojedinih naselja djeluju mjesni odbori kao dio lokalne samouprave, te manji dio sadržaja pretežito vezanih uz dnevne potrebe stanovništva. Veliki značaj u okviru društvene infrastrukture imaju sadržaji prosvjete i kulture, znanosti, umjetničkog djelovanja i fizičke kulture. Veći dio tih sadržaja lociran je na području grada Novalje te ih obzirom na njihov relativno veliki gravitacijski radijus mogu koristiti i stanovnici preostalih naselja.

Posebna karakteristika središta jedinice lokalne samouprave jeste vrlo bogata struktura usluga sa vrlo širokim spektrom od trgovine, ugostiteljstva i turizma, financijskih, uslužnih i prometnih djelatnosti te obrta i raznih usluga. Osim trgovine i ugostiteljstva koji su dijelom distribuirani i po drugim manjim naseljima, sve ostala funkcije uglavnom su koncentrirane na području grada Novalje.

Vrlo kvalitetna postojeća struktura društvene infrastrukture kao i njihova relativno dobra dimenzioniranost neće zahtijevati značajniju novu izgradnju (osim kod dijela naselja u funkciji manjeg lokalnog središta) već prvenstveno dogradnju postojećih sadržaja u cilju podizanja njihove sadržajnosti i kvalitete. Ovim se Planom, osim dogradnje postojeće strukture građevina društvenih djelatnosti unutar naselja, predviđa i realizacija jedne takve nove građevine na području naselja Metajna u zoni izdvojene namjene izvan naselja - sakralna građevina na površini od 0,38 ha.

Posve je jasno da će ukupni spektar sadržaja u okviru društvene infrastrukture ovisiti o budućoj funkciji pojedinog naselja. Ovim planom je utvrđeno da će grad Novalja i dalje obavljati funkciju glavnog središta sa proširenim gravitacijskim područjem, dok će naselja Lun, Stara Novalja i Zubovići preuzeti ulogu manjeg lokalnog središta na svom području. U okviru priloženih tabela predlažu se poželjne funkcije i sadržaji koje bi središnja naselja, ovisno o svom rangu unutar mreže centralnih naselja, trebala osigurati za svoje stanovništvo. Također se i na području naselja Gajac-dio, radi nužnosti osiguranja određenog nivoa njegove autonomne funkcije (vezano uz potrebe povremenog stanovništva) predviđa ograničeni broj javnih funkcija i sadržaja javne namjene (sezonsko manje lokalno središte).

Prikaz budućih Planom programiranih i poželjnih javnih funkcija, sadržaja javne namjene i urbano-komunalnih prostora kao i njihove distribucije u naseljima centralnog značaja dat je u narednoj tablici.

Tablica br. 13

TABELARNI PRIKAZ RAZMJETAJA BUDUĆIH, PLANOM PROGRAMIRANIH I POŽELJNIH JAVNIH FUNKCIJA, SADRŽAJA JAVNE NAMJENE I URBANO-KOMUNALNIH POROSTORA U NASELJIMA CENTRALNOG ZNAČAJA

PROGRAMIRANA - POŽELJNA RAZINA RAZVIJENOSTI URBANIH FUNKCIJA			ZNAČAJ U MREŽI SREDIŠNJIH NASELJA		
	Red br.	Naziv	Važnije lokalno središte	Lokalno središte (sa sezonskim funkcijama)	Manje lokalno središte
			NOVALJA	GAJAC-DIO	STARA NOVALJA, LUN, ZUBOVIĆI
			1	2	3
A. UPRAVA, SUDSTVO, JAVNE SLUŽBE, DRUŠTVENO-POLITIČKE I PROFESIONALNE ORGANIZACIJE I UDRUGE, JAVNA PODUZEĆA I KOMUNALNE ORGANIZACIJE	1.	Gradsko poglavarstvo i vijeće	x		
	2.	Mjesni odbor	x	x	x
	3.	Crkva i župni ured	x	x	x
	4.	Sud	x		
	5.	Tužilaštvo i pravobranilaštvo	x		
	6.	Gospodarska komora (ispostava)	x		
	7.	Unutrašnji poslovi, policija i vatrogasna služba	x		
	8.	Društveno-političke organizacije	x		
	9.	Međuopćinske-županijske institucije	x		
	10.	Javna poduzeća -ispostave (HEP,HPT, HV, HC, HŽ)	x		
	11.	Komunalne organizacije	x		
	12.	Profesionalne usluge	x		
	13.	Dobrovoljno vatrogasno društvo	x	x	x
B-ŠKOLSTVO	1	Osnovna škola (centralna)	x		
	2	Osnovna škola (područna)			x

PROGRAMIRANA - POŽELJNA RAZINA RAZVIJENOSTI URBANIH FUNKCIJA			ZNAČAJ U MREŽI SREDIŠNJIH NASELJA		
	Red br.	Naziv	Važnije lokalno središte	Lokalno središte (sa sezonskim funkcijama)	Manje lokalno središte
			NOVALJA	GAJAC-DIO	STARA NOVALJA, LUN, ZUBOVIĆI
			1	2	3
C-PROSVJETA, KULTURA, ZNANOST, UMJETNOST, FIZIČKA KULTURA	1	Dom kulture	X	X	X
	2	Narodno sveučilište	X		
	3	Knjižnica i čitaonica	X	X	X
	4	Kinematograf	X		
	5	Muzej i galerija	X		
	6	Društva i klubovi za odrasle, udruženja	X		
	7	Društva i klubovi za mlade	X		
	8	Klub tehnike	X		
	9	Ustanova za kulturnu aktivnost djece	X		
	10	Ustanova za kulturno prosvjetnu djelatnost odraslih	X		
	11	Amatersko kazalište	X		
	12	Lokalni list (novine)	X		
	13	Lokalna radio stanica	X		
D. ZDRAVSTVENA, VETERINARSKA I SOCIJALNA ZAŠTITA	1	Dom zdravlja	X		
	2	Zdravstvena stanica	X		
	3	Ambulanta	X	X	X
	4	Ljekarna	X		
	5	Veterinarska stanica	X		
	6	Veterinarska ambulanta	X		
	7	Jaslice	X		
	8	Dječji vrtić	X		
	9	Dom umirovljenika	X		
	10	Fond mirovinskog i invalidskog osiguranja (ispostava)	X		
	11	Zavod za socijalno osiguranje (ispostava)	X		
	12	Zavod za zapošljavanje (ispostava)	X		
	13	Centar za socijalni rad	X		

PROGRAMIRANA - POŽELJNA RAZINA RAZVIJENOSTI URBANIH FUNKCIJA			ZNAČAJ U MREŽI SREDIŠNJIH NASELJA		
	Red br.	Naziv	Važnije lokalno središte	Lokalno središte (sa sezonskim funkcijama)	Manje lokalno središte
			NOVALJA	GAJAC-DIO	STARA NOVALJA, LUN, ZUBOVIĆI
			1	2	3
E - TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO, TURIZAM	1	Prodavaonica osnovne (mješovite) opskrbe	x	x	x
	2	Specijalizirana prodavaonica	x	x	
	3	Trgovačko poduzeće na malo i veliko	x		
	4	Robna kuća	x		
	5	Skladište -stovarište	x		
	6	Manja hladnjača	x		
	7	Javna tržnica	x		
	8	Hotel, motel, pansion	x	x	x
	9	Restaurant	x	x	x
	10	Ugostiteljska radnja (gostionica, buffet i dr)	x	x	x
	11	Turistički biro-agencija	x	x	x
F - FINANCJSKE, USLUŽNE I PROMETNE DJELATNOSTI	1	Banka, štedionica, mjenjačnica	x		
	2	ZAP -filijala	x		
	3	Zavod za osiguranje -filijala	x		
	4	Zanatsko-kreditna banka ili zadruga	x		
	5	Centar, Radio, TV i TT veza	x		
	6	Poštanski centar	x		
	7	PTT jedinica		x	x
	8	Krajnji sabirni telegraf	x		
	9	Krajnja Atg centrala	x		
	10	Pomoćni telegraf			
	11	Glavna Atf centrala			
	12	Mjesna Atf centrala	x		
	13	Krajnja Atf centrala		x	x
	14	Poduzeće za cestovni promet	x		
	15	Autobusni terminal	x		
	16	Autobusno stajalište	x	x	x
	17	Kamionski terminal	x		
	18	Stanica za tehnički pregled vozila sa servisom	x		
	19	Benzinska stanica	x	x	x

PROGRAMIRANA - POŽELJNA RAZINA RAZVIJENOSTI URBANIH FUNKCIJA			ZNAČAJ U MREŽI SREDIŠNJIH NASELJA		
	Red br.	Naziv	Važnije lokalno središte	Lokalno središte (sa sezonskim funkcijama)	Manje lokalno središte
			NOVALJA	GAJAC-DIO	STARA NOVALJA, LUN, ZUBOVIĆI
			1	2	3
G-OBRT I USLUGE	1	Specijalizirana zanatsko-servisna i uslužna poduzeća	x		
	2	Pojedinačne zanatsko-servisne obrtničke radionice	x	x	x
	3	Tehnički servis	x		
	4	Auto servis i saloni za prodaju automobila	x		
	5	Remontni centar za motorna vozila	x		
	6	Protupožarni centar	x		
	7	Tiskara i knjigovežnica, grafičke usluge	x		
H-SPORT I REKREACIJA	1	Objekti za neorganiziranu sportsku aktivnost	x		
	2	Centar za šport i rekreaciju	x		
	3	Objekti za odmor - zabavu	x		
I-JURBANO-KOMUNALNI PROSTORI	1	Sanitarna deponija	x		
	2	Groblje	x		x
	3	Parkovi i zelenilo uz prometnice (drvoredi)	x	x	x
	4	Pješački trgovi	x	x	x
	5	Uređeno priobalno područje	x		x
	6	Javna kanalizacija	x	x	x

Tabelarno prezentirani i navedeni sadržaji društvene infrastrukture predstavljaju planersku želju za postizanjem maksimalne razine u pogledu servisiranja ukupnih potreba stanovništva sa znatno smanjenim oslanjanjem na okolna središta. Posve je jasno da ovakva visoka razina usluge predstavlja poželjan cilj koji će se ostvariti samo u zajednici sa kvalitetnim gospodarskim i demografskim razvitkom, te uz pomoć državnih i županijskih institucija vezano uz značaj otočnog prostora u okvirima usmjerene državne skrbi o prostorima od posebnog interesa.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Prostorni plan uređenja Grada Novalje određuje uvjete korištenja i zaštite prostora kroz primjenu slijedećih režima:

Zaštićeni dijelovi prirode su utvrđeni ili predstavljaju prijedlog temeljem ovog Plana:

- posebni rezervat (botanički),
- značajni krajobraz

Graditeljsku baštinu čine:

- povijesno urbane cjeline (povijesna jezgra grada Novalje),
- povijesno-ruralni sklopovi građevina i dijelovi naselja ,
- fortifikacijske građevine,
- civilne građevine,
- sakralne građevine
- arheološki lokaliteti.

Površine s posebnim ograničenjima čine:

- vrijedan prirodni krajobraz,
- kultivirani krajobraz poljoprivrednih površina,
- značajne panoramske točke i
- oblikovno vrijedni pojedini dijelovi urbanih i seoskih cjelina.
- more sa zaštićenim podmorjem i zaštićenim obalnim područjem mora.

Uređenje zemljišta izvan područja naselja postiže se pošumljavanjem ili ozelenjavanjem (uz uvjet zadržavanja izvornih - autohtonih obilježja krajobraza, posebno stjenovite sjeverne obale), te oblikovanjem zemljišta uz infrastrukturne koridore i objekte. Unapređenje zaštite prostora planira se saniranjem područja ugroženog okoliša sanitarnog odlagališta otpada, te eksploatacijskog polja kamenoloma.

Planske mjere zaštite predviđaju se i kroz uvjet obvezne izrade prostorno-planske dokumentacije niže razine: Urbanističkog plana uređenja za pojedina naselja.

3.4.1. ISKAZ POVRŠINA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I PROSTORNE CJELINE

Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline Prostorni Plan uređenja Grada Novalje određuje uvjete korištenja i zaštite prostora slijedećim režimima:

A) *Zaštićeni dijelovi prirode*

Zaštićeni dijelovi prirode su utvrđeni su temeljem Zakona o zaštiti prirode, ili se ovim Prostornim planom predlažu za donošenje i to kako slijedi:

- Poluotok Lun, nalazište divlje masline, zaštićen u kategoriji posebnog rezervata (botanički), površine 23,6 ha,
- Predio Zrće kod Novalje (Uvala Zrće), zaštićen u kategoriji značajnog krajobraza, površine 150 ha,
- Predio Kolanjsko Blato - dio, zaštićen u kategoriji posebnog rezervata (ornitološki) površine 2,19 ha,
- Poluotok Lun (K.O. Lun), planski prijedlog zaštite u kategoriji značajnog krajobraza, površine 1300 ha,
- Šuma "Straško" kod Novalje, planski prijedlog zaštite u kategoriji posebnog rezervata šumske vegetacije, površine 12,0 ha,
- Poluotok Zaglava - Uvala Slana - poluotok Furnaža, planski prijedlog zaštite u kategoriji značajnog krajobraza, površine 825 ha,
- Paške stijene Velebitskog kanala (uključivo uvale Svetojanj), planski prijedlog zaštite u kategoriji značajnog krajobraza površine 4200 ha,
- otoci Skrda i Dolfin, planski prijedlog zaštite u kategoriji značajnog krajobraza, površine 245 ha,

Prostornim Planom Uređenja Grada Novalje predlaže se sukladno Zakonu, zaštita dodatne površine od 6.582 ha, čime bi ukupno područje pod zaštitom iznosilo oko 6757,79 ha ili 72,4% % ukupne površine Grada Novalje.

B) *Staništa*

Predmetno područje obuhvaća veći broj staništa. Obzirom na njihov značaj u okvirima ekološkog sustava, to se ovim PPlanom u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode (NN br. 70/05), Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima, te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN br. 7/06) provode se mjere njihovog očuvanja koje generalno obuhvaćaju:

- očuvanje ili povećanje područja rasprostranjenosti i površina ugroženih i rijetkih staništa,
- očuvanje specifične strukture ugroženih i rijetkih staništa kao i prirodnih funkcija neophodnih za njihovo dugoročno očuvanje,
- očuvanje povoljnog stanja divljih svojti značajnih za ugrožene i rijetke stanišne tipove.

U odnosu na pojedine dijelove prostora, a vezano uz njihove prirodne karakteristike prisutne na razmatranom području Grada Novalje, treba primjenom mjera očuvanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova ostvariti slijedeće ciljeve:

Površinske kopnene vode i močvarna staništa

- očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju;
- osigurati povoljnu količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa;
- očuvati povoljni sastav mineralnih i hranjivih tvari u vodi i tlu močvarnih staništa;
- očuvati raznolikost staništa na vodotocima (neutvrđene obale, sprudovi, brzaci, slapovi i dr.) i povoljnu dinamiku voda (meandriranje, prenošenje i odlaganje nanosa, povremeno prirodno poplavljanje rukavaca i dr.);
- očuvati povezanost vodnoga toka;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- sprječavati zaraštavanje preostalih malih močvarnih staništa u priobalju;
- izbjegavati regulaciju vodotoka i promjene vodnog režima vodenih i močvarnih staništa ukoliko to nije neophodno za zaštitu života ljudi i naselja.

Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine

- očuvati povoljnu strukturu i konfiguraciju te dopustiti prirodne procese, uključujući eroziju;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme.

Travnjaci, cretovi, visoke zeleni i šikare

- gospodariti travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim stanišnom tipu, uz prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- spriječiti zaraštavanja travnjaka;
- očuvati povoljnu nisku razinu vrijednosti mineralnih tvari u tlima;
- poticati oživljavanje ekstenzivnog stočarstva u brdskim, planinskim, otočnim i primorskim travnjačkim područjima.

Šume

- gospodarenje šumama provoditi sukladno načelima certifikacije šuma;
- prilikom dovršnoga sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposječene površine;
- u gospodarenju šumama očuvati u najvećoj mjeri šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumske rubove;

- u gospodarenju šumama osigurati produljenje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća s obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste i zdravstveno stanje šumske zajednice;
- u gospodarenju šumama izbjegavati uporabu kemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava ('control agents'); ne koristiti genetski modificirane organizme;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- u svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama;
- u gospodarenju šumama osigurati prikladnu brigu za očuvanje ugroženih i rijetkih divljih svojti te sustavno praćenje njihova stanja (monitoring);
- pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavljati autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodni bliske metode; pošumljavanje nešumskih površina obavljati samo gdje je opravdano uz uvjet da se ne ugrožavaju ugroženi i rijetki nešumski stanišni tipovi.

More i morska obala

- očuvati povoljna fizikalna i kemijska svojstva morske vode ili ih poboljšati tamo gdje su pogoršana;
- osigurati najmanje prvi stupanj pročišćavanja gradskih i industrijskih voda koje se ulijevaju u more;
- očuvati povoljnu građu i strukturu morskoga dna, obale i priobalnih područja;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- provoditi prikladni sustav upravljanja i nadzora nad balastnim vodama brodova, radi sprječavanja širenja invazivnih stranih vrsta putem balastnih voda;
- spriječiti nepropisnu gradnju na morskoj obali i sanirati nepovoljno stanje gdje god je moguće;
- ne iskorištavati sedimente iz sprudova u priobalju.

C) *Nepokretna kulturna dobra*

Nepokretna kulturna dobra Grada Novalje čine slijedeći registrirani spomenici kulture:

- HIDROARHEOLOŠKI LOKALITET Uvala Caska, registracija: RRI-N-381, godina 1975.
- URBANISTIČKA CJELINA NASELJA NOVALJA, Registracija RRI-N-251, godina 1966,
- ARHEOLOŠKI LOKALITET UVALE CASKA, Registracija RRI-N-250, godina 1970,
- KULA - KAŠTEL u Staroj Novalji, registracija: RRI-N-406, godina 1976.
- OSTACI CENTRALNE APSIDE BAZILIKE u Novalji, registracija: RRI-N-358, godina 1975.
- ANTIČKI KAMENOLOM, Naselje Novalja (k.č. 978 k.o. Novalja) broj registra Z - 1776,
- CRKVA SV. KRISTOFORA, naselje Stara Novalja (2177 k.o. Novalja), broj registra Z - 2485
- ETNOGRAFSKA ZONA LUN, Registracija: RRI-N-382, godina 1975.
- MEMORIJALNI SPOMENIK - područje konc. logora II. svjetskog rata "Slana", registracija: RRI-N-434, godina 1983.

Površina registriranih spomenika kulture na području Grada Novalje ocijenjena je sa ukupno cca 525 hektara.

Osim registriranih i zaštićenih lokaliteta i ovim Planom je dat opis i potencijalnih arheoloških zona koje nisu istražene, a čija se površina procjenjuje sa oko 720 ha čime bi ukupno zaštićeno područje obuhvatilo prostor kopna i mora sa površinom od oko 1245 ha.

Uređenje prostora zaštićenih spomenika kulture i spomenika prirode utvrđeni su Prostornim planom i provodit će se u skladu s odredbama za provođenje odnosno prema posebnim propisima.

Prostorni plan određuje zaštitu, očuvanje i unapređenje prirodne i kulturne baštine, njihovog okoliša i tradicionalnih vrijednosti. Na tim postavkama utvrđuje se namjena prostora, ustroj građevinskih područja, režimi korištenja i uvjeti uređenja prostora. Zaštićene površine prirodne baštine i zaštićene građevine kulturne baštine Grada Novalje zaslužuju učinkovitiju zaštitu i skrb, ali i aktivnije uključivanje u turističku ponudu.

Prikaz kvantificiranih pokazatelja – iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline daje se u narednoj tablici.

Tablica br. 14

A.	ZAŠTIĆENE CJELINE	Oznaka	Površina ha	%
1.	Zaštićena prirodna baština ukupno - nacionalni park - park prirode	NP	-	-
		PP	-	-
	Ostali zaštićeni dijelovi prirode	ZK,PR		
	- Postojeća zaštita		175,79	
	- Planirani planski prijedlog		6.582,00	
	UKUPNO 1:		6.757,79	72,38
2.	Zaštićena graditeljska baština -Etnološke zone - Arheološka i hidroarheološka područja - Memorijalni spomenici - Povijesne graditeljske cjeline		25,00	
			1070,00	
			100,00	
			50,00	
			1245,00	13,34
			UKUPNO 2:	
	SVEUKUPNO 1 + 2		8.002,79	85,72

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. Prometni sustav

Grad Novalja zauzima W-N dio otoka Paga. Sa svih strana prostor grada Novalje oplakuje more osim u smjeru S-E gdje kopnenim dijelom graniči sa prostorom grada Paga. Ovakav položaj i oblik prostora Grada Novalje jedan je od bitnih utjecajnih faktora na postojeći prometni sustav prostora Grada Novalje.

Danas su na prostoru Grada Novalje prisutni:

- Cestovni promet
- Pomorski promet

3.5.1.1. Postojeće stanje

▪ Cestovni promet

Odlukom o razvrstavanju javnih cesta prometnica od trajektnog pristaništa Žigljan - Novalja - Pag - Ražanac - Posedarje (priključak na A-1) uvrštena je u državne ceste, identifikacijski broj D-106 u ukupnoj dužini 73,4 km, od toga na prostoru grada Novalja u dužini cca 9,0 km.

Istom odlukom u kategoriju državnih cesta uključen je priključak na potezu D-106 - Stara Novalja čiji je identifikacijski broj D-107 u ukupnoj dužini 1,6 km.

Kategoriju županijske ceste dobila je cesta Lun - Novalja D-106 čiji je identifikacijski broj 5151 u ukupnoj dužini 20,1 km.

Osim državnih cesta na prostoru Grada Novalje, ostale su prometnice koje su nastale kao rezultat trenutnih potreba okolnih naselja i zona izgradnje, bez planskih podloga. Ove ceste glede kvalitete su u lošem građevinskom stanju. Isto se odnosi i na prometno-tehničke elemente, koji ne zadovoljavaju potrebe suvremenog cestovnog prometa. Ova primjedba se posebno odnosi na županijsku cestu Lun - Novalja br. 5150.

Područje na potezu Caska - Metajna uključeno je u prometni sustav Grada putem lokalne ceste L 59077 vrlo loših prometno-tehničkih karakteristika i nedovoljnog profila za promet koji se ostvaruje tijekom turističke sezone.

▪ **Pomorski promet**

Pomorski promet odvija se preko luka otvorenih za javni promet županijskog značaja (Novalja, Žigljen i Drljanda), te luka otvorenih za javni promet lokalnog značaja (Stara Novalja, Tovarnele, Zubovići, Jakišnica i Metajna)

Postojeći cestovni most otok Pag - kopno nije dovoljan prostorno-funkcionalni sadržaj kojim bi otoku Pagu isključili atribut otok, a posebno ne prostoru Grada Novalje, koji svoju prometnu infrastrukturu zasniva prvenstveno na pomorskim trajektnim vezama sa kopnom, što ne isključuje cestovnu povezanost sa prostorom grada Novalje državnom cestom 106 i vezom prema autocesti A1.

Na prostoru grada Novalje danas od pomorskog prometa djeluje trajektni putnički promet, dok su ostali oblici pomorskog prometa: teretni, nautički, izletnički itd. prisutni u manjoj mjeri.

Trajektni promet Prizna - Žigljen alternativno Prizna - Stara Novalja izuzetno je intenzivan te prilagodljiv prema trenutnim potrebama. Kapacitet linije isključivo je prilagođen intenzitetu kolnog prometa, a obavlja se više od 10 puta / dan u ljetnim mjesecima svakih sat vremena. Međusobna udaljenost pristaništa trajekta Prizna - Žigljen cca 3 km dok u pravcu Prizna - Stara Novalja iznosi cca 10 km. Alternativna linija Prizna - Stara Novalja u funkciji je samo u vremenu loših vremenskih uvjeta. U izuzetno lošim vremenskim uvjetima kada bura (u ovom prostoru dominantni vjetar po snazi) dosegne orkansku snagu (do 10 i više bofora) u zimskim mjesecima, tada ne funkcionira ni alternativna veza Prizna - Stara Novalja. U tom slučaju prostor grada Novalje prometno je isključivo orijentiran na državnu cestu 106 i Paški most.

Putnički promet ostvaruje se katamaranskom linijom Novalja - Rijeka i Novalja-Rab-Rijeka, odnosno Mali Lošinj-Novalja-Rab-Rijeka. Osim navedene putničke veze u funkciji je i brodska linija Lun-Rab.

Dobra trajektna i cestovna povezanost prostora Grada Novalje djelomično je razlogom manje frekvencije brodskih linija. Ostale sudionike i nedostatke u pomorskoj povezanosti prostora Grada Novalje treba tražiti u nedostatku zaštićenog lučkog prostora, opremljenog za traženu odgovarajuću pomorsku djelatnost.

3.5.1.2. Planirani prometni sustav

Prometni sustav na prostoru razmatranom području zauzima potrebni prostor a planiran je kao prostorna i funkcionalna cjelina. Prostornim planom prostora Grada Novalje obuhvaćeni su slijedeći oblici prometa:

- Cestovni promet
- Pomorski promet
- Zračni promet

▪ Cestovni promet

Kolni cestovni promet obuhvaćen je planskim zahvatima na prostoru Grada Novalje na temelju postojećeg prometnog fonda (opisan u uvodu) te programskih potreba prostora Grada Novalje.

Odlukom o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste iste zadržavaju karakter i namjenu uz napomenu kojom su utvrđeni zahvati na državnim cestama, a u svrhu poboljšanja građevinskog stanja pojedinih dionica kao i prometno-tehničkih intervencija (rješenja priključaka i raskrižja sa drugim cestama županijskog značaja). Za razvoj cestovnog povezivanja i integriteta Grada Novalje postojeću prometnicu Lun - Tovarnele - Novalja, koja je prema odluci o razvrstavanju cesta uvrštena u kategoriju županijskih cesta, treba kategorizirati odnosno prići interventnim zahvatima na poboljšanju građevinskih te prometno-tehničkih elemenata. Primarna prometna mreža (osim državne i županijske) Grada Novalje obuhvaća "obilaznicu" Novalje koju treba realizirati kao produženje postojeće županijske ceste do spoja na glavni prometni pravac - državnu cestu D-106. Ovakvom planskom dispozicijom primarni cestovni promet na prostoru Grada Novalje čine državne ceste (kopno) Žigljani - Novalja (Gajac) - Grad Pag (Zadar) te županijska cesta Lun - Tovarnele - Novalja te lokalna cesta Caska-Metajna sa odvojkom od državne ceste D-106. Vođenjem i kategorizacijom planiranog kolnog prometa formirano je raskrižje u čijem se težištu nalazi Novalja. Ostale priključne prometnice čine sekundarnu mrežu na razini Grada Novalje, čije prometno-tehničke elemente treba usaglasiti sa elementima iz detaljnih prostornih planova naselja te na taj način definirati njihovu funkcionalnu vezu sa primarnim prometnim sustavom.

Obzirom na postojeće loše uvjete na lokalnoj cesti L - 59077 (D 106 - Caska - Metajna) Planom se predviđa njezina djelomična dislokacija na trasu izvan naselja (zaobilaznica naselja Caska, Kustići, Zubovići i Metajna), te izvedbom novog spoja - križanja sa državnom cestom D-106. Širina kolnika ove ceste iznosi najmanje 5,5 m, a izvodi se unutar minimalnog koridora širine 7,50 m (bez nasipa i usjeka).

Zaštitni pojas za izdavanje lokacijskih dozvola planiranih cesta kao i rekonstrukciju postojećih u skladu sa Zakonom o javnim cestama (N.N. br. 100 od 28. studenog 1998. god.) iznosi:

- ostale državne ceste 25,0 m
- županijske ceste 15,0 m
- lokalne ceste 10,0 m

Zaštitni pojas mjeri se od vanjskog ruba zemljišnog pojasa (cesta i njeni prateći sadržaji) sa svake strane ceste.

Promet u mirovanju i servis vozila uključivo autobusni i kamionski terminal na prostoru grada Novalje treba rješavati na razini planova uređenja užeg područja (UPU). Minimalna širina prometnica za dvosmjerni promet u neizgrađenim dijelovima naselja iznosi 9,0 m, dok se u izgrađenim dijelovima može primjeniti i uži profil uz ograničenje prometa (jednosmjerno odvijanje i dr.).

Za opskrbu gorivom nove crpne stanice mogu se graditi uz sve cestovne pravce, unutar i izvan građevinskih područja uz posebne uvjete mjerodavnih institucija i zadovoljenje drugih uvjeta unutar građevinskih područja koji se utvrđuju temeljem plana užeg područja (UPU).

▪ Pomorski promet

Otok Pag kao i Grad Novalja je do izgradnje mosta otok Pag - kopno bio povezan sa kopnom i ostalim otocima isključivo brodovima-trajektima i pomorskim putevima. Broj stanovnika i razvoj gospodarstva (posebno ugostiteljsko-turističke djelatnosti) uvjetovali su razinu i opremljenost luka.

Pomorski promet odvijati će se preko slijedećih luka otvorenih za javni promet:

Luke županijskog značaja: Žigljen, Novalja i Drljanda

Luke lokalnog značaja: Stara Novalja, Tovarnele, Gajac - dio, Zubovići, Jakišnica i Metajna.

Prostornim planom Grada Novalje naprijed navedene lokacije tretiraju se i opremaju kao dio pomorskog prometnog sustava, pri čemu se kroz luke lokalnog značaja treba ostvariti i pojačani lokalni pomorski promet te time povezati naselja Grada Novalje ali i ukupno područje otoka Paga te okolnih otoka i kopna.

U dosadašnjim planovima nautički turizam - svojevrsni oblik pomorskog prometa nije zastupljen. Otok Pag kao i Grad Novalja nalaze se na nautičkoj ruti - putu između nautičkih središta gornjojadranskih, istarskih i primorskih, te srednjodalmatinskih nautičkih središta, tako da danas često u luke Grada Novalje svraćaju nautičari. Za prihvata gostiju nautičara planirane su luke nautičkog turizma na lokacijama Tovarnele i Stara Novalja kapaciteta sa po 50 vezova u moru, te suha marina kapaciteta 400 vezova u Novalji. Privezi plovila pomorske privrede - ribarskih brodova planirani su u Novalji, Staroj Novalji i Metajni. Komunalni vezovi - vezovi plovila - čamaca domaćeg stanovništva, koji se koriste za šport i rekreaciju planirana su u priobalnim mjestima sa ugostiteljskim sadržajima te objektima čiji će se kapaciteti, kao i razina zaštite utvrditi na razini urbanističkih planova uređenja svake lokacije posebno, a u skladu sa važećim zakonima, te prostornim planovima višeg nivoa.

Održavanje, servis i opskrba gorivom čamaca i plovila stalno smještenih na prostoru Grada Novalje planirani su za potrebe plovila domaćeg stanovništva u domicilnim lučicama - za potrebe nautičara u matičnim marinama. Servis većih čamaca i plovila čije dimenzije te složenost servisa zahtijevaju veće zahvate treba usmjeriti na brodogradilišta izvan prostora Grada Novalje. Unutar Planom obuhvaćenog prostora opskrba gorivom čamaca i plovila stalnog ili povremenog karaktera planirana je u luci Novalja. Opskrba gorivom i servisi trajekata i sličnih plovila vršit će se neovisno prema vlastitom programu.

▪ Zračni promet

Na prostoru grada Novalje danas nema organiziranog zračnog prometa, što ne isključuje mogućnost pristajanja helikoptera na prostorima koji imaju za to mogućnosti (nogometna igrališta - prostrani ravni platoi - livade i sl.).

Buduća zračna luka Pag planira se na području Grada Paga (alternativno Općina Kolan). Zračna luka oznake 1B bit će namijenjena prihvat zrakoplova najveće dopuštene težine 5.700 kg odnosno za prihvat zrakoplova kapaciteta do 20 putnika. Dužina poletno-slijetne staze do 900 m. Namjena aerodroma je za: unutarne potrebe, vlastite potrebe i športsko zrakoplovstvo. Grad Novalja koristio bi se u granicama navedenih mogućnosti zračnom lukom Pag. Za potrebe prijevoza na dugim zračnim linijama stanovništvo te gospodarstvo grada Novalje usmjereni su na postojeće zračne luke: Zadar, Rijeku (Zagreb).

Za interventne, gospodarske te potrebe stanovništva kao i turista planira se gradnja ili korištenje već postojećih prikladnih površina za helidrome, koje mogu biti trajnog ili povremenog karaktera. Lokacija helidroma smještava se uz najveće naselje ili na području sa većom koncentracijom turista, tj. na području Grada Novalja uz gospodarsku zonu Čiponjac u blizini glavnih prometnica državnih cesta D-106 i D-107. Detaljna lokacija helidroma kao i njezine karakteristike utvrdit će se posebnom studijom. Planirane zračne luke odnosno helidrome treba opskrbiti potrebnom infrastrukturom i prometnicama uključenim u prometni sustav šireg područja.

Osim navedenih oblika zračnog prometa moguće je uvođenje i hidroaviona u prometni sustav Grada Novalje. Potencijalna lokacija predlaže se u uvali Stara Novalja, a poletno-sletnu stazu za hidroavione treba utvrditi posebnom studijom, kojom bi se također utvrdilo mjesto pristana, kao i potrebni prateći sadržaji za takvu vrstu prometa.

3.5.2. Pošta i telekomunikacije

Pošta

Glavni poštanski centar za Ličko-senjsku županiju nalazi na području grada Gospića. Poštanski centar za područje Grada Novalje nalazi se u njegovom središtu. Jedinice poštanske mreže, kao objekti za pružanje lokalnih poštanskih usluga, prostorno su raspoređene i planirane po naseljima Zubovići i Lun u stalnoj funkciji, te na području Stare Novalje i Gajca sa radom tijekom turističke sezone.

Javne telekomunikacije

Razvitak telekomunikacijskog sustava razmatranog područja, koji je već danas na vrlo visokom stupnju razvoja, omogućuje uključivanje Grada Novalje u opće nacionalne, europske i svjetske razvojne tokove. Razvijena i kvalitetna telekomunikacijska mreža i sustav Grada Novalje osnovana je na digitalnoj komutaciji uz primjenu udaljenih pretplatničkih stupnjeva (UPS) kao dijelova digitalne centrale AXE 10 instalirane u gradu Novalji s vrlo visokim postotkom broja instaliranih telefona (70/100 stanovnika).

Izgradnjom nove digitalne AXE mjesne centrale u gradu Novalji, uključivo i udaljene pretplatničke stupnjeve, te polaganjem svjetlovodnog kablenskog sustava prijenosa duž cijelog otoka - koji je u međuvremenu položen na trasi Punta Deda-Stara Novalja-Novalja-(odvojak Lun, Gajac)-Bošana-Pag-(odvojak:Kolan, Mandre, Šimuni)-(odvojak Košljun)-Gorica-Vrčići-Stara Vas-(odvojak Dinjiška, Miškovići)-(odvojak Vlašići)-Povljana-poluotok Prutna/uvala Babe; kvalitetno se poboljšava transmisijska podloga otoka i Grada Novalje. Time je stvorena bitno povećana informacijska propusnost telekomunikacijske mreže na razmatranom području Grada Novalja.

Telekomunikacijski kapacitet Grada Novalje kontinuirano je povećavan te sada iznosi 73 instalirana modula, ukupnog kapaciteta od 9.404 pojedinačnih veza a danas korištenih samo 1.500 spojnih veza.

Za područje digitalne AXE centrale u gradu Novalji pregled planiranih kapaciteta i udaljenih pretplatničkih stupnjeva izgleda kako slijedi:

Tablica 15.

Naziv UPS-a	Broj modula	Kapacitet	Broj spojnih veza
UPS Lun	(4)	512	90
UPS Jakišnica	(3)	384	60
UPS Potočnica	(2)	256	60
RSM _{x2} ŠANKOVI STAN.		60	60
UPS Novalja (plan)	(16)	2.048	360
UPS Stara Novalja	(6)	768	120
UPS Gajac	(13)	1.664	180
UPS Kustići	(2)	256	60
UPS Zubovići	(4)	512	90
UPS Metajna	(3)	84	
(UPS Kolan)	(4)	512	90
(UPS Mandre)	(10)	1.280	150
(UPS Šimuni)	(6)	768	120
AXE Novalja/ukupno	(73)	9.404	1.440

Kapaciteti Grada Novalje povećali su se, kao što se vidi iz navedene tabele. Procjenjuje se da instalirani kapaciteti zadovoljavaju potrebe današnjih i budućih stanovnika, uključivo povremene korisnike i turiste na razmatranom području.

Radio difuzni sustav veza

Na području otoka Paga instalirani su objekti radio-difuznog sustava veza Hrvatske radio televizije sa dijelom lokacija i na području Grada Novalje. Postojeća radio relejna veza na pravcu: Učka – Rab – Pag – Ugljan – Labištica (ZG 1P, ZG 2P, 1R) sa instaliranim UKV radijskim odašiljačem te televizijskim pretvaračima na otoku, pri čemu pretvarač na području Novalje ima slijedeće karakteristike:

Ime pretvarača:PTV NOVALJA

Lokacija:Krov hotela “Liburnija” – nadmorska visina 5 m.n.m.

Kota:44°33'06''N – 14°53'10''E
 Visina stupa:nema / instalirano na ravnom krovu
 Uređaji:TV1, TV2, TV3,

Mobilna telefonija brzo se razvija i širi pokrivenost slušnosti područja. U cilju što veće pokrivenosti područja Grada Novalje predviđa se i u budućnosti značajniji razvitak mobilnih telefonskih mreža. Ovim Planom predviđene su lokacije krovnih - potkrovnih antena ili stupova baznih stanica na čitavom području Grada (lokacije: Lun, Škuncini Stani - Lun, Novalja, Novalja - Komorovac, Stara Novalja, Zubovići, Škuncini Stani - Gajac i naselje Gajac.

3.5.3. Energetski sustav

Područje otoka i Grada Novalje napaja se električnom energijom iz dva pravca, odnosno sastavni je dio šireg sistema prijenosne mreže Republike Hrvatske. Primarna republička prijenosna mreža dalekovoda 400 kV CHE Obrovac – Melina opskrbljuje sekundarni pravac, dalekovod 110 kV na trasi: Obrovac – Nin – Pag – Novalja – Rab – Krk – Omišalj – Melina sa poprečnom vezom: Novalja – Karlobag – Lički Osik. Na opisani način područje otoka i Grada Novalje postaje i tranzitno elektroenergetsko područje koje povezuje Južno Hrvatsko primorje (Dalmaciju) sa Sjevernim Hrvatskim primorjem i kontinentalnim područjem Hrvatske, tako zvanom “otočkom vezom” koja konačno osigurava sigurnu elektroopskrbu kao nužnu osnovicu za razvoj otočkog područja, a time i razmatranog prostora Grada Novalje.

Dalekovod 110 kV koji prolazi područjem otoka Paga izgrađen je u potpunosti i to od kabeleske kućice na lokaciji Punta Deda (Grad Novalja) do kabeleske kućice na lokaciji Seline/poluotok Prutna (općina Poveljana), te podmorskim kabelom na kopneni dio Hrvatske na lokaciji Rt Kulina (grad Nin).

Transformatorska stanica TS NOVALJA 110/10(20) (lokacija Gajac)

Transformatorska stanica Novalja karakteristika TS NOVALJA 110/10 (20) izgrađena je i nalazi se u funkciji, locirana u pozadini turističko-stambenog naselja Gajac.

Povezana je na transformatorsku stanicu TS RAB 110/20 kV, preko 110 kV dalekovoda i podmorskog kabela preko kabeleske kućice na lokaciji Punta Deda.

Poprečna veza dalekovoda 110 kV Novalja – Karlobag izvedena je podmorskim kabelom do kabeleske kućice u Uvali Toreta, te dalekovodom do TS NOVALJA 110/35 kV. Predviđa se također polaganje podmorskog kabela iz TS NOVALJA u smjeru otoka Oliba i Silbe.

Elektroenergetska mreža lokalne distribucije

Cijela lokalna distribucijska mreža otoka i Grada Novalje u pogonu je pod naponom 10(20) kV. Postojeće transformatorske stanice TS10(20)/0,4 kV uglavnom su izgrađene kao slobodnostojeći objekti (tipske betonske ili rešetkaste - stupne), a iznimno su ugrađene u sklopu drugog namjenskog objekta. One uglavnom zadovoljavaju opskrbu svog područja napajanja a imaju i izvjesne rezerve u instaliranoj snazi. Mreža 10(20) kV gradskog područja Novalja uglavnom je kabeleska, dok je mreža vanjskih područja i ostalih naselja uglavnom nadzemnog karaktera. Izgradnjom novih građevinskih područja neophodno je proširenje i mreže lokalne distribucije (zračnim i kabeleskim putem).

Planovima uređenja užeg obuhvata (UPU) treba u naseljima osigurati građevne čestice za izgradnju trafostanica TS 10 (20)/0,4 kV te se iste određuju sa veličinom od 7,0 x 7,0 m sa lokacijom uz javnu prometnu površinu.

Postojeći lokalni meteorološki uvjeti (česte orkanske bure s poledicom i prateća posolica) energetske sustav dovode u pitanje, kako sigurnost tako i stalnost i stabilnost elektroopskrbe. Iz navedenih razloga postavlja se nužnost izvedbe kabelaške veze između transformatorskih stanica, čime bi se osigurao kvalitetan i stabilan energetske sustav.

Posebni uvjeti za izgradnju mreže lokalne distribucije (razine 10 kV i 0,4 kV) odnose se na područje urbane jezgre Novalje i druga urbana-ruralna zaštićena područja. Unutar takvih urbanih struktura energetska mreža (uključivo i mreža za napajanje javne rasvjete) može se voditi samo i isključivo podzemno.

Plinoenergija

Opskrba plinom, programski ni planski još nije razriješena za veći dio jadranskog područja Hrvatske. Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske najbliži planirani terminali za plin bit će u Rijeci (otok Krk), Gospiću i Zadru . Različite i moguće varijante pronalaženja dovoljnih količina zemnog plina u našem podmorju, do izgradnje internacionalnih i interkontinentalnih plinovoda, u stanju su razmatranja.

Za područje Grada Novalja u sagledivoj budućnosti ne predviđa se opskrba zemnim plinom povezivanjem na planirane kopnene sustave u Ličko-senjskoj županiji. Obzirom na odvojenost otočnog prostora od kopnenih sustava magistralnih plinovoda kao najrealnije rješenje za buduću plinifikaciju se može zasnivati na LPG / LNG na tzv. "satelitskoj plinskoj opskrbi" za veća konzumna područja. Otočno područje moglo bi se opredijeliti za uvozni ukapljeni naftni plin kao I.etapi plinifikacije do vremena gradnje magistralnih plinovoda.

Sada je moguća samo opskrba butan plinom u čeličnim bocama različitog pakovanja i punjenja, kao sekundarna i parcijalna energija, prvenstveno u domaćinstvu, turizmu, maloj industriji i sličnim sadržajima. Objekte za punjenje plinskih boca (butan plinom) s prodajom treba približiti potrošačima, izgradnjom mreže u naseljima i drugim mjestima potrošnje, uz poštivanje propisanih sigurnosnih mjera.

Alternativne vrste energije

Elektroenergetski potencijali Republike Hrvatske relativno su ograničeni. Potrebno je planirati i korištenje drugih vrsta i izvora energije, usprkos za sada nerazvijenoj tehnologiji u korištenju nekih od njih. Hrvatska apsolutno zaostaje za Europom u pogledu istraživanja mogućnosti korištenja alternativnih energetske izvora. Prvenstveno se to odnosi na prirodne izvore, koji su prisutni u mediteranskom podneblju, kao što su sunce, vjetar i more. Istraživanjima i transferu nove tehnologije na tom području treba posvetiti posebnu pažnju.

Posebnu mogućnost za korištenje prirodnih izvora predstavlja vjetar, karakterističan za ovo područje. Međutim, temeljem uvjeta Uredbe o ZOP-u na otocima nije dozvoljena izgradnja vjetroelektrana.

Drugu mogućnost korištenja alternativnih vrsta energije predstavlja solarna energija. Korištenje ovog "energenta" (u povoljnim klimatskim uvjetima relativno dobre insolacije) može značajno smanjiti energetske potrošnje konvencionalnih energetskih izvora i racionalizirati troškove pogona turističkih i stambenih objekata. Postavljanje većih polja solarnih kolektora moguće je uz turističke i gospodarske zone izvan naselja dok u naseljima treba za njihovu lokaciju koristiti krovne površine uz mogućnost postavljanja iznad parkirališta, terasa i sl., ali samo izvan područja povijesne jezgre naselja odnosno izvan kontakta sa građevinama zaštićenim kao kulturna dobra

3.5.4. Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba otoka Paga ranije je predstavljala jedan od najvećih problema za njegove stanovnike i za ukupan život na otoku. Na samom otoku Pagu nema značajnih vodotokova niti većih prirodnih ili umjetnih akumulacija slatke vode, a zbog njegovog geomorfološkog karaktera, nema za sada pronađenih većih podzemnih vodotokova, akumulacija ili vodonosnih slojeva.

- **Postojeći lokalni resursi**

Na području Novalje nalaze se dva (2) izvora pitke vode koji su izvan eksploatacije i obuhvaćaju:

- Kaptaza "Škopalj" u novaljskom polju s kapacitetom od cca 5,0 l/sec.
- Kaptaza u naselju Metajna, vrlo malog kapaciteta

Ovi izvori nisu u funkciji vodoopskrbe, a njihovo aktiviranje zahtijevalo bi značajna financijska sredstva. Radi toga se isti ovim Planom štite samo kao potencijalni (rezervni) vodoopskrbni resursi.

Postojeća mreža vodotoka vrlo je ograničena i prvenstveno obuhvaća bujične potoke koji prolaze unutar razvedene konfiguracije terena (udoline), te su uglavnom suhi. Značajniji bujični vodotok predstavlja bujica Vandikandija (područje Luna), dok jedan od aktivnih vodotoka čini potok kroz Novaljsko Polje vezan uz izvorište Škopalj odnosno močvarni dio polja. Navedeni vodotoci nemaju utjecaja na korištenje prostora.

- **Integralni vodoopskrbni sustav otoka Paga**

Rješenje vodoopskrbe Hrvatskog primorja i obližnjih otoka provedena je u sklopu regionalnog vodoopskrbnog sustava sa nazivom: VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE – JUŽNI OGRANAK. Ovaj vodovod ima široko područje opskrbe vodom i to: Grad Senj, podvelebitsko područje od Senja do Karlobaga, te otoci Rab i Pag. Ogrankom sa regionalnog vodovoda i razvodom na prostoru otoka uspostavljen je cjeloviti vodoopskrbni otočni sustav.

Voda se uzima iz tlačnog tunela hidroelektrane "Senj" iznad Sv. Jurja, gdje je na području Hrmatina (400 m.n.m.) izrađen uređaj za kondicioniranje vode, kapaciteta od 660 l/sec.

Radi osiguranja svih potrebnih količina vode koje trebaju iz Hrmotina, oteći na otok Pag u glavnu vodospremu "Komorovac"(grad Novalja) neophodno je povećati kapacitet glavnog transportnog cjevovoda na kopnu, na dionici od uređaja za kondicioniranje vode "Hrmotine" do prekidne komore "Koromačna", sa tri (3) crpne stanice. Time bi se dugoročno otklonila "uska grla" na glavnom transportnom cjevovodu. Bez izgradnje navedenih crpnih stanica bit će vrlo teško osigurati dovoljne količine pitke vode u ljetnoj "špici" potrošnje (od 25.srpnja do 15. kolovoza). Preostali objekti vodoopskrbnog sustava (uređaj za kondicioniranje vode, podmorski cjevovod kopno-otok Pag) u potpunosti dugoročno zadovoljavaju potrebe traženog kapaciteta.

Regionalni sustav je u I .fazi bio dimenzioniran na 417 l/sec. Dogovorom vlasnika i korisnika, u prvoj etapi osigurano je bilo Paškom vodovodu oko 190 l/sec. pitke vode. Ograničavajući faktor za distribuciju dogovorene količine pitke vode na otok Pag bila je premala dimenzija postojećeg podmorskog cjevovoda od Ø 202 mm, kapaciteta tek 70-80 l/sec. postavljenog na trasi Uvala Vlaška Vela – Koromačna (duljine cca 2.400 m). U II. fazi položen je još jedan podmorski cjevovod od Ø 350 mm, kapaciteta 170 l/sec. na istoj trasi u duljini od 2.800 m. Spomenutim dogovorom vlasnika regionalnog vodovoda otok Pag će dobiti ukupnu količinu od 304 l/sec. za Gradove Novalja i Pag te za općinu Poveljana.

U planskim dokumentima koji obrađuju problematiku vodoopskrbe otoka Paga, razmatra se dovođenje pitke vode uključivanjem na regionalni vodovod Sjeverne Dalmacije, i to povezivanjem prema Zadru magistralnim obalnim cjevovodom: Visovac-Biograd-Zadar-Nin-Poveljana-Pag-Karlobag. Posebno dobra strana te "veze" je spajanje Vodovoda Hrvatskog primorja i Vodovoda Sjeverne Dalmacije u jedinstven vodoopskrbni sustav.

- **Vodoopskrbna mreža na području Grada Novalja**

Nakon podmorskog cjevovoda i njegove veze sa prekidnom komorom PK Komorovac locirane na uzvisini iznad Novaljskog polja, počinje vodoopskrbni sustav Grada Novalje.

Unutar prostora Grada Novalje razvijen je vodoopskrbni sustav koji se sastoji od magistralnog cjevovoda (u tranzitu prema Općini Kolan, Gradu Pagu i općini Poveljana), ostalih lokalnih cjevovoda kao ogranaka sa magistralnog pravca prema pojedinim područjima potrošnje, te distributivna mreža unutar pojedinih naselja.

Glavni magistralni cjevovod sa dimenzijama Ø 450 dolazi do prekidnih komora Komorovac veličine 5 m³ i Barbati (50 m³) nakon koje se odvajaju lokalni ogranci Ø 160 za područje Stare Novalje i poteza Caska - Metajna. Nastavno od prekidne komore Barbati magistralni vod dolazi do glavnog rezervoarskog područja Šegovica za naselje Novalja kapaciteta 2000 m³, sa dodatnim rezervoarskim prostorom od 5000 m³, uz postojeću vodospremu Močišnjak veličine 400 m³.

Na području Novalje (Šegovica) odvaja se ogranak za prostor Luna sa dimenzijama Ø 200 (Ø150) kao i nastavak trase magistralnog cjevovoda u pravcu istoka prema Gradu Pagu i općini Poveljana. U dijelu trase unutar područja Grada Novalje izgrađen je odvojak sa magistralnog cjevovoda za potrebe vodoopskrbe naselja Gajac- dio.

Čitav sustav izgrađen je sa potrebnim rezervoarskim prostorima uz gotovo sva veća područja potrošnje čime se uvelike ublažavaju ljetne špice potrošnje i osigurava njegova stabilnost.

Zbog prethodno navedenog vodovod se stalno mora proširivati i nadograđivati izgradnjom lokalne vodoopskrbne mreže i objekata i to tamo gdje su oni nedostadni ili ih uopće nema. Isto se tako moraju vršiti rekonstrukcije postojećeg sistema vodoopskrbe s ciljem povećanja potrebnih kapaciteta i smanjenja gubitaka vode u vodoopskrbnom sistemu.

Vodoopskrbna mreža na području Grada Novalje planira se kao sustav koji se sastoji od magistralnih cjevovoda (različitih profila), vodosprema (različitog kapaciteta), prekidnih komora i vodomjernih okana i to kako slijedi:

- Prekidna komora Komorovac.....5 m³
- Vodosprema Šegovica.....2000+5000 m³
- Vodosprema Moćišnjak.....400 m³
- Vodosprema Kustići.....200 m³
- Vodosprema Zubovići.....200 m³
- Vodosprema Metajna.....200 m³
- Vodosprema Potočnica.....400 m³
- Vodosprema Gajac-dio.....2000 m³
- Vodosprema Gager.....200 m³
- Vodosprema Guriel.....200 m³
- Prekidna komora Barbatu.....50 m³
- Prekidna komora Lun.....15 m³

- **Potrošnja pitke vode**

Potrošnja pitke vode aproksimativno je proračunata na osnovi broja i kategorije potrošača koji će se nalaziti na području Grada Novalja u "špici" potrošnje. Potreba Grada Novalja pripadajućih naselja već danas prelazi 100 l/sec. u "špici" potrošnje. Uz planirani godišnji rast potrošnje vode, te će potrebe u idućih 5-6 godina narasti na cca 150 l/sec. bez potrošnje vezano uz proširenje naselja i nove turističke zone.

Potrebe vode u narednom razvojnom periodu do 2015. godine ocijenjene su temeljem prognozirano maksimalnog broja korisnika i standarda potrošnje vode, te iste iznose:

1. Stalno stanovništvo/procjena:
2015godine.....4.900
2. Povremeno stanovništvo..... 7.125
3. Turisti u kućnoj radinosti.....11.500
4. Turisti u komercijalnom smještaju.....6.200-11.600

Ukupno planiranih korisnika u 2015. godini.....29.700 - 35.125

U navedenoj godini prosječni planski normativ potrošnje vode po korisniku iznositi će minimalno 150 l/d za lokalno stanovništvo, 200 l/d za povremeno (vikend) stanovništvo, 200 l/d za turiste u kućnoj radinosti te 300 l/d za turiste u komercijalnom smještaju (200 l/d za kampove). Planirana ukupna potrošnja vode po korisniku uključuje, osim potrošnje u domaćinstvu i turizmu, i ostalu prosječnu komunalnu potrošnju pitke vode. Poljoprivreda, u narednom periodu neće moći koristiti pitku vodu iz paškog otočkog vodoopskrbnog sustava. Također i Prostornim planom uređenja Grada Novalje ne planira se osnivanje novih industrijskih pogona koji u svom tehnološkom procesu traže veće količine pitke vode.

Prema planskim pokazateljima kapacitiranja prostora vezano uz potrebe svih korisnika, u vršnom opterećenju potreba količina pitke vode iznosi:

1. Stalni stanovnici 4900 x 150 l/dan = 735.000 l / dan
2. Povremeni stanovnici 7125 x 200 l/dan = 1.425.000 l/dan
3. Kućna radinost 11.500 x 200 l/dn = 2.300.000 l/dn
4. Turisti
 - a) 6200 x 300 l/dn = 1.860.000 l/dn
 - b) 3600 x 300 l/dn = 1.080.000
 - 8000 x 200 l/dn = 1.600.000

$Q_{\max \text{ dn}} = 6.320.000 - 7.140.000 \text{ l/dn}$
 $Q_{\max \text{ sat}} = 632.000 - 714.000 = 632 - 714 \text{ m}^3/\text{sat}$
 $Q_{\max/\text{sec.}} = 175,5 - 198,3 \text{ l/sec.}$

Može se zaključiti da će potreba za pitkom vodom na cjelokupnom području Grada Novalja iznositi oko 200 l/sec. što je u okvirima raspoloživih kapaciteta Vodovoda Hrvatsko Primorje-Južni ogranak 304 l/sec. nakon proširenja uređaja na lokaciji Hrnotine. Međutim, ta iskazana potreba i mogućnosti opskrbe pitke vode ukazuje da ne postoje veće rezerve. Prema tome potrebno je ozbiljno poduzimati sve neophodne radove na pronalaženju drugih izvora pitke vode, za stanovništvo i korisnike prostora Paga, posebno u sklopu Zadarske županije i povezivanja na taj vodoopskrbni sustav.

3.5.5. Odvodnja

Organiziranu odvodnju otpadnih voda, što podrazumijeva sakupljanje (mreža), kondicioniranje (uređaj), deponiranje efluenata (podmorski ispust) i zbrinjavanje mulja, na području Grada Novalja djelomično imaju riješeno samo naselja Novalja i Gajac-dio. Kod drugih naselja upuštaju se vode direktno u more ili u podzemlje, što onda s više ili manje autopurifikacije opet ulazi u more.

Ako je okosnica budućeg gospodarstva ovog područja turizam, praćen potrebnom poljoprivredom (stočarstvo, vinogradarstvo) i marikulturom uključivo određene kompatibilne i ekološki prihvatljive gospodarske djelatnosti, onda je zaštita mora i priobalnog područja te očuvanje njihove kvalitete prioritetni zadatak.

Treba naglasiti da su u skladu s prethodno izrađenim Dokumentima prostornog uređenja neki morski zaljevi čak predviđeni u I. kategoriji odnosno II. kategorije kvalitete voda (Paški zaljev), što znači da se u njih ne smiju upuštati nikakve otpadne vode, posebno ne fekalne kao ni industrijske; čak ni uz visok stupanj prethodnog pročišćavanja. To se odnosi i na oborinske vode koje se danas slobodno upuštaju u teren i more.

Problem rješavanja otpadnih voda za naselja na otocima svodi se na izgradnju obalnih kolektora, uređaja s mehaničkim čišćenjem otpadnih voda i pripadajućeg podmorskog cjevovoda s difuzorskim sustavom. Treba konstatirati da odvodnja nažalost ne prati izgradnju vodoopskrbe, što već danas daje svoje neželjene posljedice na kvalitetu obalnog mora, posebno u zatvorenim zaljevima sa sporom izmjenom vodene mase (Paški zaljev, Uvala Stara Novalja i dr.).

Temelj budućeg rješenja je izgradnja razdjelnog sustava kanalizacije (uz modifikacije ovisno o lokalnim uvjetima) za sva naselja na području Grada. To podrazumijeva izgradnju posebnog sustava za prihvaćanje otpadnih voda sa potrebnim uređajima kondicioniranja i podmorskim (difuzorskim) ispustom. Pojedina naselja izgradit će posebne odvojene mreže oborinskih otpadnih voda prilagođene slivnim područjima, u pravilu uvijek gravitacione s vlastitim uređajima za separaciju ulja i masti i kraćim podmorskim ispustom ili upojnim bunarom.

Radi postizanja ekonomičnosti i financijskih ušteda, kada je to neophodno, primjeniti će se djelomično razdjelni sistemi odvodnje. Postojeće septičke jame moraju se u međuvremenu kvalitetno sanirati kako bi postale sasvim nepropusne. Izgradnjom kanalizacijskog sustava sve septičke jame potrebno je eliminirati, odnosno isključiti iz upotrebe.

Prikupljanje otpadnih voda sa područja naselja Gajac riješeno je u potpunosti, a iz gradske jezgre Novalje izvedeno je velikim dijelom, te je izvedena mreža priključena na uređaj za kondicioniranje izgrađen na lokalitetu Vrčić. Također je potrebno uskoro realizirati priključak okolnih područja koja gravitiraju prema kanalizacijskom sustavu Novalje, te na taj način za što veće područje najrazvijenijeg dijela Grada osigurati nužni komunalni standard.

Rješenje budućeg kanalizacijskog sustava Grada Novalje razmatrano je u okviru elaborata „Idejno rješenje kanalizacijskih sustava naselja na području Grada Novalje“ (Hydroconsult, d.o. Rliječka, 2004.god.), temeljem kojeg će se odvodnja Grada Novalje razvijati u okvirima više sustava koji pokrivaju razvojno-prostorno cjelovita područja. Prostornim planom se temeljem izrađenih studija odvodnje otpadnih voda predviđa realizacija javne kanalizacije kao više odvojenih prostornih cjelina, ovisno o broju i veličini naselja te njihovog mogućeg povezivanja u cjeloviti sustav, pa se formiraju zasebni sustavi za slijedeća naselja i područja:

- cjeloviti sustav za naselja i dijelove naselja: Zubovići, Kustići, Vidalići, Caska, Gajac-dio, Novalja, Škuncini Stani, Šankovi Stani, Dabovi Stani, Stara Novalja.
- lokalni sustav: naselje Metajna
- lokalni - pojedinačni sustavi za naselja ili dijelove naselja na području Luna: Dubac -Potočnica; Vidasovi Stani - Bonaparte - Borovići jug - Borovići sjever; Jakišnica - Gager - Stanišće; Mulobedan - Dudići - Guriel; Lun - Tovarnele.

Postojeći uređaj na lokaciji Vrtić-Novalja obzirom na veliko gravitacijsko područje i veći kapacitet (35.250 ES - ljeti, prognoza 2030.god.) treba dograditi i izvesti sa mehaničkim i (alternativno) biološkim dijelom koji po svojem kapacitetu moraju prihvatiti planirana gravitirajuća područja, dok za područja preostalih naselja treba predvidjeti nove manje uređaje kapaciteta do 10. 000 ES, a iste treba dimenzionirati temeljem gravitirajućeg broja stanovnika i turista te izvesti kao mehaničke sa prvim stupnjem pročišćavanja.

Kanalizacijska mreža otpadnih voda usmjeravati će se prema uređaju putem tlačnih i gravitacijskih vodova te pumpnih postrojenja. Podmorski ispust sa difuzorom na području Novalje treba produžiti na minimalnu udaljenost 1500 m, do dubine veće od 20 m.

Izgradnja javne kanalizacijske mreže je financijski zahtjevan zahvat koji će se odvijati kroz duži vremenski period. Radi toga se iznimno za novu izgradnju unutar izgrađenih dijelova naselja dozvoljavaju privremena rješenja. Naime, iznimno, u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja, do izgradnje javne mreže odvodnje, stambene, stambeno-poslovne i poslovno-stambene građevine mogu se spojiti na individualne uređaje do veličine 10 ES, na način prihvatljiv sa aspekta zaštite okoliša, osim za područja naselja Novalja i Gajac - dio, gdje se koristi postojeća kanalizacija. U periodu do izgradnje javne mreže odvodnje građevine kapaciteta preko 10 ES izvode se sa vlastitim uređajem za pročišćavanje.

Otpadne vode radno-gospodarskih zona te područja eksploatacije mineralnih sirovina prije ulijevanja u mrežu s ostalim komunalnim vodama (fekalnim) treba vlastitim uređajem svesti na kvalitetu ovih prethodnih. To se posebno odnosi na pogone čije otpadne vode sadrže štetne elemente u količinama iznad razine dopuštene u komunalnim (fekalnim) vodama.

Na planu rješavanja oborinske kanalizacije predstoje dugoročni neprekidni zahvati na čitavom urbanom području Novalje. Pri tome treba pažljivo odabrati pojedine etape zahvata kako bi se određenim redoslijedom rješavali postojeći problemi. Kako takvi zahvati traže velika ulaganja, bit će prihvatljivije prvo rješavati problematiku odvodnje u najnižim pojasevima (zonama) i tako stvarati preduvjete da se oborinska kanalizacija dograđuje prema višim zonama grada. Kod pripreme tehničke dokumentacije za svaku etapu potrebno je detaljno razmotriti pripadajuće slivne površine sa svim karakteristikama, potrebu tretiranja (pročišćavanja) oborinskih voda i odabrati najpovoljnije lokacije ispuštanja u more.

Obzirom na predložene veličine građevinskih područja i mora kao konačnog recipijenta na Planom razmatranom području Ličko-senjske županije moraju se primjeniti slijedeći potrebni stupnjevi pročišćavanja otpadnih voda za manje osjetljiva područja (područja s dobrom izmjenom vodene mase, koja nisu podložna eutrofikaciji ili smanjenju kisika ili koja imaju malu vjerojatnost da to postanu radi ispuštanja otpadnih voda, iz sustava javne odvodnje).

Tablica br. 16

VELIČINA UREĐAJA	STUPANJ PROČIŠĆAVANJA
do 10.000 ES	odgovarajući
10.000 ES do 50.000	prvi (I) - uređaj Novalja alternativno i drugi (II)
više od 50.000 ES	prvi (I) + drugi (II)

Obalno more je dio općeg krajobraza, pa je iz estetskih i zdravstvenih razloga potrebno očuvati njegovu prirodnu kakvoću. Također, i zbog gospodarske orijentacije u kojoj turizam zauzima primarno mjesto, nužno je u cijelom prostoru županije održati more u stanju visoke kvalitete (u skladu sa zakonskim propisima), provodeći stalnu zaštitu morske vode od onečišćenja otpadnim tvarima.

Općenite smjernice za efikasno rješavanje zaštite voda od zagađivanja na teritoriju Grada Novalje su:

- odabir primjerene tehnologije pročišćavanja svih otpadnih voda kojom će se iste pročititi potpuno ili samo djelomično, ovisno o karakteristikama i zahtjevima recipijenta u kojeg se ispuštaju,
- izbor mjesta ispusta, mora se odabrati ovisno o ekološkoj vrijednosti sredine i hidrografskim karakteristikama recipijenta,
- odabrani sustav pročišćenja mora omogućavati nadogradnju pojedinih etapa pročišćavanja,
- izrada primjerenih cjelovitih koncepcijskih rješenja odvodnje i dispozicije otpadnih voda,
- etapna realizacija projekta budućeg sustava odvodnje prema planiranom razvoju naselja, odnosno prema financijskim mogućnostima investitora,
- odvodnju, pročišćavanje i dispoziciju otpadnih voda obvezatno riješiti u skladu sa smjernicama i preporukama EU,
- prilikom projektiranja i izbora kanalizacijskog sustava treba voditi računa o sezonskim (ljetnim) "udarima" radi velikog povećanja broja korisnika prostora (zimi 4000, ljeti 35.000), pa taj iznos 1:9 treba svakako uzeti u obzir,
- odlaganje mulja detaljno analizirati a konačnu odluku o rješenju donijeti nakon svestranog ispitivanja kvalitete efluenta i učinka dispozicije na okoliš, odnosno na priobalno more. Predmetno odlagalište treba biti udaljeno od naselja i turističkih zona, a potencijalna lokacija može biti u sklopu sanitarnog odlagališta.

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske posebna pažnja posvećuje se razvoju i uređenju priobalnih prostora i jadranskih otoka, vezano uz zaštitu i maksimalno očuvanje prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti. Kod toga posebnu pažnju treba posvetiti zbrinjavanju otpada. Odlagališta otpada trebalo bi u pravilu izbjegavati kao pojedinačna rješenja za manje jedinice lokalne samouprave te treba težiti prema organizaciji županijskih ili područnih odlagališta komunalnog otpada i posebno treba izbjegavati osnivanje odlagališta na otocima i u zaštitnom obalnom području.

Temeljem Zakona o otpadu (NN 178/04) jedinice lokalne samouprave trebaju svojim dokumentom prostornog uređenja predložiti lokacije za gradnju građevina za zbrinjavanje otpada. Više jedinica lokalne samouprave i uprave mogu sporazumno osigurati provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom, jer je komunalni otpad, u pravilu inertni otpad, koji sadrži malo tvari koje podliježu fizikalnoj, kemijskoj i biološkoj razgradnji pa ne ugrožava okoliš.

Kada je u pitanju tehnološki otpad, utvrđivanje lokacije u nadležnosti je županijske uprave, kroz izradu i usvajanje Prostornog plana županije. Kada je u pitanju "opasni otpad" isti je u nadležnosti Vlade Republike Hrvatske, a utvrđuje se Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, kroz definiranje kriterija i smjernica za određivanje građevina za skladištenje, obrađivanje ili odlaganje opasnog odnosno posebnog otpada. Lokacija za zbrinjavanje opasnog otpada nije predviđena na području Grada Novalja.

Zbrinjavanje kućnog, komunalnog i drugog otpada na području Grada Novalja rješava se putem odlagališta smještenog na lokalitetu „Caska“. Postojeće komunalno odlagalište je neuređeno te nema karakter sanitarnog odlagališta. Naime, isto ne ispunjava čitav niz uvjeta utvrđenih važećim propisima koje građevina za zbrinjavanje otpada treba ispunjavati. Obzirom na svoj privremeni karakter i nivo uređenja prostora postojeće odlagalište predstavlja stalnu opasnost za okolno područje i nalazi se u fazi izrade dokumentacije za sanaciju kao odlagalište građevinskog otpada.

To znači da postojeće odlagalište površine oko 13,62 ha treba urediti tako da zadovoljava sve uvjete važećih zakona i pravilnika. Obzirom na kontakt sa pojedinim dijelovima prostora na području naselja Caska smatra se nužnim provesti zaštitno ozelenjavanje rubnog područja odlagališta, što će se utvrditi dokumentacijom za njegovu sanaciju.

Upravo iz razloga da veći broj novih jedinica lokalne samouprave danas koristi vlastito-zasebno odlagalište za kućni i komunalni otpad, čime se na čitavom području javlja niz neuređenih i ekološki opasnih prostora, analizirana je mogućnost izgradnje centra za gospodarenje otpadom s odlagalištem otpada na jednoj centralnoj lokaciji za čitavu Ličko-senjsku županiju. U međuvremenu, do realizacije županijskog centra, predložena je u okvirima PPLSŽ mogućnost izgradnje uređenih deponija na području Županije, koje će po završetku izgradnje centra za gospodarenje otpadom služiti kao reciklažna dvorišta i transfer stanice.

Međutim, budući da do konačnog početka korištenja novog županijskog odlagališta treba provesti još čitav niz radova i usaglašavanja, nužno je da se u tom prijelaznom periodu osigura zbrinjavanje krutog otpada na području svake pojedine jedinice lokalne samouprave, uključivo i Grad Novalja. To znači da će se u narednom periodu od najmanje 5 godina i nadalje koristiti područje postojećeg odlagališta za zbrinjavanje otpada. Da bi to bilo moguće treba provesti radove na uređenju i sanaciji postojeće lokacije «Caska», čime će se omogućiti njezino daljnje korištenje kao stvarnog sanitarnog odlagališta komunalnog otpada, do prijelaza na zajedničko županijsko odlagalište nakon čega se predmetni prostor transformira u odlagalište građevinskog otpada. Pri tome paralelno sa daljnjim korištenjem ovog odlagališta treba provesti i navedene zahvate sanacije na dijelovima prostora koji su već iskorišteni.

Obzirom na nedefiniranost početka rada Centra za gospodarenje otpadom na području Ličko-senjske županije i obveze prema Zakonu o otpadu neophodno je da se postojeća lokacija planski razmatra kao odlagalište koje će biti u funkciji kroz naredni planski period pa ju u tom smislu treba urediti sukladno važećoj zakonskoj regulativi (zakon, pravilnici). Pri tome temeljem zakona proizlaze obveze izrade gradskog plana gospodarenja otpadom kojim će se utvrditi kratkoročne mjere za upravljanje, nadzor i sanaciju na postojećem odlagalištu.

3.7. SPREČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Pretpostavka svakog zahvata u prostoru jeste da se isti odvija u okvirima održivog korištenja resursa uz omogućavanje njihovog stalnog obnavljanja bez ugrožavanja temeljnih vrijednosti prostora. Očuvanje i zaštita okoliša proizlazi zato iz nužnosti da se isti očuva u takvu stanju koje omogućava visoki stupanj proizvodnosti i osigurava kvalitetno i zdravo okruženje za rad i život lokalnog stanovništva. Prema tome, svaku transformaciju prirodnog okoliša u neku drugu namjenu, odnosno njegova potencijalna ugroženost postojećim ili planiranim aktivnostima u prostoru, treba biti sagledana sa svih mogućih aspekata u cilju sprečavanja eventualnog (potencijalnog) negativnog utjecaja. Znači da je sustavna skrb o okolišu nužna kao kontinuirani proces u okviru kojega se preko prostorno-planskog dokumenta temeljenog na posebnim propisima i analizama opterećenosti i ugroženosti prostora definira optimalan razmještaj namjena i djelatnosti. Prema tome, zaštita okoliša predviđa očuvanje njegovih izvornih vrijednosti, ostvareno kroz posebnu skrb o prirodnim zajednicama na predmetnom području i uz obaveznu primjenu racionalnog korištenja prirodnih izvora na način prihvatljiv za okoliš.

Osnovni ciljevi zaštite okoliša su:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti
- očuvanje kvaliteta žive i nežive prirode uz racionalno korištenje prirode i njenih dobara
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza, unaprjeđenje stanja okoliša i osiguranje boljih uvjeta života.

Zaštita okoliša postiže se praćenjem, sprečavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, te poticanjem upotrebe proizvoda i korištenjem proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš. Potrebno je imati uravnotežen odnos zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i provoditi sanaciju već ugroženih dijelova okoliša.

Planiranje gospodarenja okolišem dio je ukupnog upravljanja prostorom utvrđenog kroz prostorno-planski dokument kao temeljni akt odnosa prema okolišu, kojim se iznalaze najefikasniji načini održivog korištenja prirodnih izvora i mogućnosti sagledavanja svih čimbenika koji utječu na stanje u prostoru.

Ovaj Prostorni plan utvrđuje ciljeve i interese koji se na području obuhvata trebaju ostvariti, vodeći računa da se korištenjem prostora osigura i neophodna sanacija, zaštita i unaprjeđenje stanja okoliša.

Ključnim područjima djelovanja smatraju se područja koncentracije stanovništva (zone naselja), gospodarska područja, veliki prometno-infrastrukturni i komunalni objekti

(ceste, dalekovodi, uređaji za pročišćavanje otpadnih voda, ispusti otpadnih voda, odlagališta otpada i dr.) i prostori značajnijeg korištenja prirodnih izvora (eksploatacija mineralnih sirovina i dr.) gdje se javljaju sukobi interesa u korištenju prostora sa potrebama osiguranja njegove zaštite kroz:

- izbor i ocjenu lokacija gospodarske namjene uz uvjetovanje tehnologije i potrebnih mjera zaštite okoliša kroz procjenu utjecaja na okoliš čime se može osigurati pravilno lociranje i funkcija bez šteta po okoliš
- modernizaciju i uvođenje sigurnosnih tehnologija na prostorima gospodarske namjene, čime će se smanjiti i eliminirati štetni utjecaji
- modernizaciju infrastrukturnih sustava i komunalnih djelatnosti prvenstveno u dijelu prometa (zagađivanje zraka, buka) i odvodnje otpadnih voda te sustavno zbrinjavanje otpada
- provođenje mjera zaštite prirodne i kulturne baštine te očuvanje izvorne fizionomije kulturnog i prirodnog krajobraza u cjelini
- smanjenje upotrebe štetnih kemijskih sredstava u poljoprivredi, te očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta
- potrebu mjera zaštite voda, obzirom na njihov značaj za vodoopskrbu šireg područja
- osiguranje sanacije i rekultivacije eksploatacijskih polja mineralnih sirovina
- organizaciju, uređenje i korištenje odlagališta otpada na za okoliš prihvatljiv način uz saniranje iskorištenih dijelova.

Temeljem naprijed iznesenih osnovnih postavki i smjernica, koje se realiziraju u okviru prostorno-planskog dokumenta, vezano uz problematiku zaštite okoliša, istim se utvrđuje ukupni opseg aktivnosti, uvjeta i ograničenja u korištenju prostora sa ciljem sprečavanja negativnog utjecaja na okoliš odnosno njegovo očuvanje ili sanacija radi ostvarenja izvornog stanja i najviše razine kvalitete.

Ovim se Prostornim planom uređenja Grada Novalja, u okviru ukupnog gospodarenja i upravljanja prostorom - dijelovima okoliša – prirodnim resursima, uspostavljaju mjere sprečavanja nepovoljnog utjecaja prvenstveno kroz primjenu Zakona o zaštiti okoliša (NN br. 82/94, 128/99) i drugih pratećih propisa (Pravilnika).

Isto tako, djelotvorna zaštita okoliša i sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš postići će se i kroz provedbu drugih mjera propisanih u zakonskoj regulativi, kojom se utvrđuju odnosi prema određenim dijelovima okoliša, i to:

- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99 i 151/03),
- Zakon o zaštiti prirode (NN br. 70/05),
- Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN br. 07/06),
- Pravilnik o proglašenju divljih svojti zaštićenih i strogo zaštićenih (NN br. 07/06),
- Zakon o šumama (NN br. 140/05)
- Zakon o vodama (NN br. 107/95 i 150/05),
- Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN br. 55/02),
- Zakon o poljoprivredi (NN br. 66/01, 83/02),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN br. 66/01, 87/02),
- Zakon o rudarstvu (NN br. 190/03)
- Pravilnik o eksploataciji mineralnih sirovina (NN br. 125/98),
- Zakon o otpadu (NN br. 178/04),

- Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN br. 123/97),
- Zakon o lovu (NN br. 10/94, 25/96),
- Zakon o zaštiti zraka (NN br. 178/04),
- Zakon o zaštiti od buke (NN br. 20/03),
- Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi borave i rade (NN br. 145/04),
- Zakon o zaštiti od požara (NN br. 58/93 i 33/05),
- Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda (NN br. 73/97)

Prostorni plan daje prednost onim rješenjima uređenja prostora koja uvažavaju i štite okoliš. Uvjeti zaštite okoliša trebaju biti jedan od temeljnih kriterija prihvaćanja novih sadržaja, funkcija i tehnologija.

Značajna uloga Prostornog plana uređenja Grada Novalja sastoji se i u sprječavanju nepovoljnih utjecaja na okoliš prvenstveno kroz neadekvatno i nekontrolirano korištenje prostora, ugrožavanje resursa i dr. Radi toga je već i u okviru Plana posvećena značajna pažnja zaštiti okoliša kako kroz direktne mjere zaštite (uvjetovanjem režima zaštite posebno vrijednih prirodnih i kulturno-povijesnih područja) tako i kroz usmjeravanje izgradnje prema lokacijama na kojima takva izgradnja (po svojoj namjeni, načinu izgradnje, visini, korištenju određenih resursa i dr.) neće predstavljati opasnost za okoliš.

Naime, prostor je najvredniji resurs, istovremeno vrlo ograničen i osjetljiv, pa je nužno prioritetno djelovanje na njegovoj zaštiti, sanaciji i unapređenju. Već se Strategijom prostornog uređenja Hrvatske uređivanje prostora definira kao aktivnost kojom se osiguravaju preduvjeti za učinkovito korištenje, ali i zaštitu prostora kroz ostvarivanje održivog razvoja i očuvanja prostornih resursa.

Iz naprijed navedenog proizlazi da zaštita okoliša i sprječavanje nepovoljnih utjecaja na njega ne obuhvaća samo i isključivo očuvanje okoliša već se isto ostvaruje i kroz pažljivo – adekvatno korištenje, gospodarenje i upravljanje pojedinim dijelovima okoliša ili prirodnim resursima. Prema tome, sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš postiže se djelotvorno kroz izradu, praćenje i provedbu dokumenata prostornog uređenja, pri čemu se korištenje i uređivanje prostora provodi i usmjerava na način da se (prvenstveno u građevinskim područjima naselja i izdvojenim zonama izvan naselja) omogućavaju takve djelatnosti koje ne ugrožavaju okoliš, a prihvatljive su u suživotu sa prirodnim i povijesnom baštinom.

Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš sagledavano je u okvirima ovog Plana kako s aspekta osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla) tako i eventualnog utjecaja ljudske djelatnosti u prostoru iz koje može proizaći ugroženost okoliša u okviru prirodnih resursa vezano uz poljoprivredno i šumsko zemljište, ugroženost od buke i dr.

▪ **Zaštita tla (poljoprivrednog i šumskog zemljišta)**

Racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, unapređenjem nižih kategorija tla, privođenjem zapuštenih površina poljoprivrednoj namjeni i proizvodnji prirodne hrane uz strogu zaštitu kvalitetnog i uređenog (melioriranog) poljoprivrednog zemljišta od svih mogućih građevina najdjelotvornija je zaštita tla.

Vrednovanjem zemljišta, uz uvažavanje osobitosti sistemskih jedinica tla, zemljišta se vrednuju na II. do IV. kategoriju zaštite, gdje:

- zemljišta II. kategorije povoljnog boniteta, ali nepotpune uređenosti (P2), odgovarajućim mjerama treba zaštititi od izgradnje, uz iznimno proširenje postojećih naselja uklopljenih u poljoprivredno zemljište, i to samo u slučaju kada nema nižih bonitetnih klasa zemljišta. Na tom zemljištu nije dozvoljeno planiranje potpuno novih građevinskih područja naselja ili zona izdvojene namjene izvan naselja, a može se planirati izgradnja staklenika i plastenika s pratećim objektima, farme za uzgoj stoke i ostalih objekata za uzgoj na minimalnoj površini od 3,0 ha.
- zemljišta III. i IV. kategorije čine zemljišta niskog boniteta, neuređena sa nižom razinom proizvodnosti (P3 i PŠ) koja su djelomice prekrivena niskom ili visokom vegetacijom, te zemljišta na padinama za koje je potrebno planirati mjere zaštite od erozije, a planiranje građevina može se odvijati bez ograničenja. Izgradnja gospodarskih građevina za poljoprivrednu proizvodnju i uzgoj stoke (staklenici, plastenici, farme) može se odvijati na minimalnoj površini od 3,0 ha.

Očuvanje prirodno-proizvodnih resursa te krajobraznih vrijednosti od nepovoljnog utjecaja na okoliš, kako je naprijed navedeno, osigurano je samom primjenom ovog Plana te korištenjem prostora utvrđenih za izgradnju na Planom uvjetovan način. Osim toga, u okviru raspolaganja prostorom na kojemu nije planirana određena aktivnost građenja, uvjetuje se u budućem razvojnom periodu racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, daljnjim unapređivanjem nižih kategorija tala, privođenjem zapuštenih površina intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji te organiziranjem stroge kontrole primjene pesticida i ostalih sredstava za zaštitu bilja. Naime, u svom generalnom opredjeljenju prema visokoj kvaliteti okoliša Grad Novalja treba težiti razvitku turizma proizvodnji prirodne hrane upravo kao rezultat takve očuvanosti okoliša.

Drugi prirodni resurs koji treba očuvati bilo kao gospodarski ili bio-ekološki faktor, predstavljaju šume. Naime, gospodarenje šumama na području Grada treba provoditi na temelju šumsko-gospodarskih osnova sa naglašenim programima zaštite i daljeg razvitka šuma i šumskog područja kao dijela prirodnog okruženja, posebno uz lokalitete koji su Zakonom ili ovim Planom zaštićeni ili predviđeni za zaštitu. Racionalno gospodarenje šumama i njihovo očuvanje kao važnog bio-ekološkog čimbenika obuhvaća osobito: uzgoj šuma, sanaciju degradiranih šuma te sustavno obnavljanje uništenih šuma.

Prema Programu gospodarenja, šume na području Grada pretežito pripadaju u kategoriju gospodarskih šuma, a dijelom (na područjima već ostvarene ili Planom predložene zaštite) kao šume posebne namjene (Š3), iako se ovim Planom područje otoka tretira kao prostor prirodnog i kultiviranog krajobraza uz gospodarenje šumama sa posebnom pažnjom prema krajobrazu.

Također i dijelove ugroženog okoliša (prostori povećane erozije, zaštitni zeleni pojasevi uz odlagalište otpada te biološka sanacija područja uz magistralne prometnice i kamenolome), treba kroz sanaciju područja revitalizirati na način da se ponovno uspostave njegove pejzažne i prirodne kvalitete uz primjenu potrebnih mjera zaštite.

Gospodarenje šumama i vegetacijski kvalitetnim područjima na području Grada Novalja treba provoditi na temelju dogovorenih i prihvaćenih šumsko-gospodarskih osnova, usklađenih sa programima zaštite prirodnih vrijednosti i dugoročnom planskom

namjenom pojedinih područja. Težište gospodarenja šumama i šumskim zemljištem svakako je uzgoj novih šumskih površina uz područja naselja i gospodarske zone, te prometno-infrastrukturne koridore, komunalne građevine, uključivo zaštitu od mogućih požara, pri čemu navedeni uzgoj ne smije utjecati na promjenu karakteristika „stjenovitog-kamenog“ krajobraza sjevernih dijelova razmatranog područja.

▪ **Zaštita zraka**

Klimatske prilike, pretežita namjena i intenzitet izgradnje na ovom području, kao i neposredna okolina bez industrijskih pogona, objekata i postrojenja pogoduju čišću zraka. Određena aero zagađenja prisutna su kroz negativni utjecaj prometa na glavnim pravcima - koridorima državnih i županijskih cesta sa većom gustoćom cestovnog prometa, posebno tijekom turističke sezone.

Očuvanje osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla) kao i sprječavanje nepovoljnih utjecaja na taj dio okoliša prilikom djelovanja čovjeka u prostoru (i neadekvatnog korištenja prostora) ostvaruje se prvenstveno primjenom planskih mjera (u okvirima namjene površina, režima i provedbenih odredbi ovog Plana), ali i primjenom zakonskih propisa. Budući da se ne raspolaže s relevantnim pokazateljima za ocjenu kakvoće zraka treba postupati sukladno Zakonu o zaštiti zraka (178/04) i podzakonskim propisima proizašlim temeljem Zakona.

Planiranom namjenom prostora utvrđena su ograničena područja gospodarskih djelatnosti te definirani režimi njihovog korištenja. Unutar zona gospodarske namjene nije dozvoljena izgradnja građevina sa djelatnostima koje mogu imati negativan utjecaj na kvalitetu zraka, uvjetovana je primjena zelenih zaštitnih pojaseva koji razdvajaju pojedina područja i doprinose kvaliteti zraka. Ujedno i ograničene površine za predviđeni razvitak gospodarskih djelatnosti smještenih samo uz naselje Novalja dodatno smanjuju područja mogućeg negativnog utjecaja.

Također i na područjima eksploatacije mineralnih sirovina treba u procesu eventualnog daljnjeg oplemenjivanja sirovina (proizvodnje agregata ili finalnih proizvoda) primijeniti tehnologiju i zaštitna sredstva koja osiguravaju zakonom uvjetovanu kvalitetu zraka.

Zaštita od prometnog zagađenja zraka postiže se uvođenjem režimskih ograničenja prometa, izvedbom zelenih zaštitnih pojaseva te dislokacijom glavnih prometnica izvan naselja.

▪ **Zaštita od buke**

Zaštitu od buke kao ljudske djelatnosti u prostoru treba također osigurati prvenstveno primjenom planskih mjera (namjena prostora i ostali uvjeti iz provedbenih odredbi Plana) ali i primjenom Zakona o zaštiti od buke (NN 20/03), kojim se limitiraju dopuštene razine buke u okviru određenih okruženja.

Problematika zaštite od buke potencijalno se javlja na dijelovima uz prometne koridore, gospodarska područja, te pojedine radno-proizvodne, zanatsko-servisne i ugostiteljsko-zabavne sadržaje locirane unutar naselja. Eventualnu buku proizašlu iz gospodarskih sadržaja lociranih unutar naselja ograničava se mogućim izborom djelatnosti i njihovom

veličinom, ali i primjenom važećih zakona i pravilnika. Obzirom na lokaciju pojedinih izvora negativnog utjecaja povišene razine buke (radne zone) udaljeno od stambenih dijelova naselja, to se ne očekuje njihov poseban negativan utjecaj na rad i život stanovništva. Prometna buka sa glavnih prometnica rješava se njihovim izmještanjem izvan naselja, te formiranjem zelenih zaštitnih pojaseva, odnosno režimskim ograničenjima za smanjenje prometa.

Zaštita od buke obrađuje se dokumentima prostornog uređenja niže razine (UPU, DPU). Radi toga se preporuča, a radi pripreme potrebnih podloga za te planove, da se na području Grada Novalja provede evidentiranje-snimanje postojeće razine buke. Temeljem tih podataka moći će se u planovima niže razine ostvariti provedba odgovarajućih detaljnih mjera zaštite od buke. Naime, prema Zakonu o zaštiti od buke (NN 20/03) Grad Novalja dužan je izraditi kartu buke i akcijski plan.

Prostornim planovima uređenja gradova propisuju se samo smjernice za zaštitu od buke unutar građevinskih područja, kao i za građevine izvan građevinskog područja i građevine javnih funkcija. Pri tome se maksimalna razina buke ograničava u skladu sa uvjetima propisanim Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj rade i borave ljudi (NN 145/04.), kojima su propisane slijedeće najviše dopuštene ocjenske razine buke u otvorenom prostoru, a predmetne granične vrijednosti prikazane su u narednoj tabeli:

Zona	Namjena prostora	Najviše dopuštene razine vanjske buke u dBA	
		dan	noć
1	Zona namijenjena odmoru, oporavku i liječenju	50	40
2	Zona namijenjena samo stanovanju i boravku	55	40
3	Zona mješovite, pretežito stambene namjene	55	45
4	Zona mješovite, pretežito poslovne namjene sa stanovanjem	65	50
5	Zona gospodarske namjene (proizvodnja, industrija, skladišta, servisi)	- Na granici građevne čestice unutar zone - buka ne smije prelaziti 80 dB (A) - Na granici ove zone buka ne smije prelaziti dopuštene razine zone s kojom graniči	

Vrijednosti navedene u tablici odnose se na ukupnu razinu buke imisije od svih postojećih i planiranih izvora buke zajedno, a zone se određuju na temelju dokumenata prostornog uređenja.

Današnja ugroženost od buke javlja se uz koridore državnih cesta (D-106 i D-107) te županijsku cestu (Ž-5151), te lokalnu cestu (L 59077) kao glavne prometne pravce između pojedinih naselja. U cilju zaštite okolnog prostora ovim je ovim Planom utvrđen potencijalni koridor ugroženog prostora širine 2x15 m državne i županijsku cestu. Zaštita od buke uz prometne koridore postiže se putem režimskih ograničenja prometa, preusmjeravanjem teškog prometa na pravce manjeg utjecaja, te izvedbom zaštitnih zelenih pojaseva.

▪ **Zaštita voda**

Zaštita voda predstavlja značajan segment u okviru ukupnog sprječavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš. Taj značaj proizlazi iz oskudnosti vodenih resursa, pa se uvjetuje primjena zakonom utvrđenih mjera zaštite uz postojeća izvorišta „Škopalj“ i „Metajna“. Naime, temeljem važećih Pravilnika o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/2002) predlažu se Planom mjere i ograničenja, koja treba primjenjivati kao za III. vodozaštitnu zonu.

▪ **Zaštita mora**

Zaštitu mora od zagađenja provodi temeljem Zakona o vodama (NN broj 107/95 i 150/05), te ista uključuje i zaštitu obalnog mora od zagađivanja s kopna. Provodi se radi omogućavanja neškodljivog i nesmetanog korištenja mora, zaštite zdravlja ljudi, životinjskog i biljnog svijeta i zaštite okoliša. Sama zaštita provodi se zabranom, ograničavanjem i sprečavanjem unošenja u more opasnih i štetnih tvari te propisivanjem drugih mjera za očuvanje i poboljšanje kvalitete mora. Potencijalnu opasnost zagađivanja obalnog mora predstavljaju i danas samo djelomično izgrađeni sistemi odvodnje otpadnih voda za područja većeg broja naselja, kao i druge djelatnosti vezano uz korištenje akvatorija ili užeg priobalnog područja (luka, nautički turizam turističke zone).

Obzirom da su navedene aktivnosti ograničene samo na manji broj lokacija može se općenito konstatirati visoka kvaliteta mora koja ima nešto niže vrijednosti na područjima lučkih akvatorija, većih turističkih koncentracija (Straško) i kupališno-rekreacijskim zonama sa većim brojem korisnika (Zrće), pa su u tom smislu zadovoljeni uvjeti Uredbe o klasifikaciji voda (NN 77/98.). Naime, i prema „Studiji zaštite voda i mora Ličko-senjske županije (Hidroconsult, d.o.o. Rijeka- 2004.god) kvaliteta mora ocijenjena je kao „manje osjetljivo“. Izgradnjom cjelovitog sustava odvodnje otpadnih voda, kao i uvjetovanjem priključenja ukupne postojeće i nove izgradnje, moguće je u priobalnom području osigurati uvjete za očuvanje postojeće kvalitete i saniranje ugroženih dijelova obalnog mora, a sve u skladu sa zakonima koji reguliraju predmetnu zaštitu.

Kako je naprijed izneseno, predmetni akvatorij predstavlja većim dijelom more visoke kvalitete bez onečišćenja. Određena manja zagađenja mora prisutna su uz pojedine zone korištenja kopna (naselja) ili mora (luke). Prema tome, postoji relativno čvrsta povezanost kvalitete mora i izgrađenih dijelova obale. Upravo radi navedenog međusobnog utjecaja ovim Planom su utvrđeni uvjeti, mjere i režimi zaštite sa ciljem očuvanja kvalitete mora koji obuhvaćaju:

- reduciranje linearnog rasta naselja uz obalu,
- postojeće zone izdvojene ugostiteljsko-turističke namjene, povezati na postojeću kanalizaciju ili izgraditi zasebne sustave,
- izgradnju javne gradske kanalizacije s jedinstvenim uređajem za pročišćavanje u svim naseljima.

Zaštita morskih organizama provodi se, osim naprijed definiranih okvirnih mjera zaštite kvalitete mora, primjenom zoniranja akvatorija vezano uz korištenje ribarskih alata i

opreme, te mogućnost koćarenja. U okviru zoniranja morskog akvatorija definirana su dva osnovna područja i to:

- pojas 300 m od obalne crte, kao rekreativno i kupališno područje, te prilazni prostor sadržajima na obali, uključivo zahvate u moru vezano uz luke nautičkog turizma, sportske (komunalne) lučice i privezišta označene planskim znakom u kartografskom prikazu br. 3.1: Infrastrukturni sustavi i mreže – promet (mjerilo 1:25000).
- ostalo područje, kao prostor pomorskog prometa i ribarenja zoniran prema vrstama korištenja ribarskog alata i opreme.

Promjena konfiguracije obale sa ograničenim nasipavanjem u moru dopuštena je samo uz naselja i na lokacijama predviđenim za izgradnju luka nautičkog turizma, sportskih (komunalnih) lučica i privezišta.

Radi zaštite morskog akvatorija, osim naprijed navedenih planskih mjera treba u cilju spriječavanja onečišćenja uzrokovanih pomorskim prometom i lučkim djelatnostima provoditi slijedeće mjere zaštite:

- u lukama osigurati prihvat zauljenih voda i istrošenog ulja,
- odrediti način servisiranja brodova na moru i kopnu.
- na područjima gdje je obalno more namijenjeno kupanju, sportu i rekreaciji obavezno je održati postojeću kakvoću mora, u skladu s Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama.
- provoditi trajni monitoring kvalitete mora na lokacijama uz zone izgradnje, lukama svih namjena i područjima rekreacije u moru (kupališta, plaže i dr.)

▪ **Zaštita prirodnih vrijednosti i kulturnih dobara**

U okvirima zaštite kvalitete okoliša važan segment predstavljaju prirodne vrijednosti. Unutar ovog područja iste su izražene prvenstveno kao atraktivnost prirodnog ili kultiviranog krajobraza bilo u makro planu kao dio šireg područja ili na pojedinim prirodno vrijednim lokalitetima (posebni rezervat divlje masline Lun, značajni krajobraz Zrće). Zaštita navedenih vrijednosti ostvaruje se kroz namjenu tih prostora i primjenu zakonom utvrđenih režima zaštite provedenih i u okviru ovog Plana.

U okviru ukupnog prirodnog okruženja, a kao dio očuvanog okoliša obvezna je provedba zaštite biljnog i životinjskog svijeta. Obzirom na ranije navedeni značaj pojedinih dijelova teritorija Grada u okviru vrijednosti flore (krajobraza sa specifičnom mediteranskom vegetacijom) treba na tim prostorima, a sukladno Zakonu o zaštiti prirode, ostvariti uvjete kojima biljni i životinjski svijet kao poseban dio prirode ima osobitu zaštitu, te omogućiti da i takvi vrijedni prostori budu u potpunosti zaštićeni i očuvani u svojim izvornim vrijednostima.

Pregledom i opisom kulturnih dobara datim u poglavlju 2.2.4. utvrđena je njihova posebna atraktivnost i raznolikost. Navedena kulturna dobra predstavljaju i važan dio povijesnog i kulturnog identiteta ovog područja, te i iz tih osnova imaju poseban značaj. Radi toga se očuvanju, sanaciji i revitalizaciji spomeničke kulturne baštine-kulturnih dobara (od kojih neka imaju međunarodni značaj) treba posvetiti dužna pažnja, te onemogućiti njezino neprimjereno korištenje i upravljanje te eventualno oštećenje,

posebno na zaštićenim pojedinačnim građevinama i arheološkim lokalitetima, što se prvenstveno osigurava primjenom ovog Plana te drugih zakona koji reguliraju zaštitu i čuvanje i kulturnih dobara.

▪ **Zaštita od požara i eksplozije**

Na području Grada Novalje Prostornim planom predviđene su slijedeće mjere zaštite od požara i eksplozije:

- prilikom svih intervencija u prostoru, te izrade dokumenata prostornog uređenja obavezno je potrebno koristiti odredbe Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe (NN 35/94 i 55/94, 142/03) i Pravilnika o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara (Sl. 08/06.),
- građevine i postrojenja u kojima će se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih građevina i komunalnih uređaja, u skladu s odredbama Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95.),
- mjesta za gradnju građevina u kojima se obavlja proizvodnja, smještaj i čuvanje eksplozivnih tvari, sukladno članku 44. Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu (NN 12/94.) bit će u slučaju potrebe određena posebnim uvjetima nadležne službe za zaštitu od požara
- ispred postojećih vatrogasnih postaja treba osigurati smještaj najmanje jednog nadzemnog hidranta za punjenje vatrogasnih vozila, odnosno postaje po potrebi premjestiti na prostorno i prometno povoljnije lokacije.

Osnovne preventivne mjere zaštite u oblasti zaštite od požara temelje se na procjeni ugroženosti od požara i analizi desetgodišnjeg prosjeka požara i incidentnih situacija izazvanih požarima, koja je obuhvaćala analizu vatrogasnih intervencija po vrsti, strukturi i mjestu nastanka.

U cilju onemogućavanja nastanka i sprečavanja širenja požara, osnovne preventivne mjere u detaljnom planiranju prostornog uređenja trebaju sadržavati slijedeće elemente:

- Zoniranje - utvrđivanje namjene prostora, te temeljem prihvaćenih metoda za utvrđivanje požarnih sektora unutar zona, utvrđivanje zona zaštite s požarnim zaprekama (vatrobranim pojasevima). Vatrobrani pojasevi, odnosno požarne zapreke mogu biti ulice, parkovi i drugi slobodan prostor gdje nije dozvoljena gradnja, kao i prirodne prepreke - vodotoci.
- Tijekom izrade dokumenata prostornog uređenja niže razine, za postojeće urbane sredine s gustoćom izgrađenosti većom od 30% kao i većim požarnim opterećenjem, treba utvrditi pojačane mjere zaštite kroz:
 - ograničenje broja etaža,
 - obvezatnu interpolaciju građevina većeg stupnja vatrootpornosti (najmanje F - 120),
 - izgradnju požarnih zidova,
 - ograničenje namjene na djelatnosti s minimalnim požarnim opasnostima,
 - izvedbu dodatnih mjera zaštite (vatrodojava, pojačan kapacitet hidrantske mreže)

U svrhu sprečavanja širenja požara na susjedne građevine, građevine moraju biti udaljene od susjednih građevina najmanje 4 metra ili manje, uzimajući u obzir požarno opterećenje, brzinu širenja požara, požarne karakteristike materijala građevina, veličinu otvora na vanjskim zidovima građevina i dr. da se požar neće prenijeti na susjedne

građevine, ili moraju biti odvojene od susjednih građevina požarnim zidom vatrootpornosti najmanje 90 minuta, koji u slučaju da građevine imaju krovnu konstrukciju (ne odnosi se na ravni krov vatrootpornosti najmanje 90 minuta), nadvisuje krov građevina najmanje 0,5 m ili završava dvostranom konzolom iste vatrootpornosti dužine najmanje 1 m ispod pokrova krovišta, koji mora biti od negorivog materijala najmanje na dužini konzole.

Radi omogućavanja spašavanja osoba iz građevina i gašenja požara na građevinama i otvorenom prostoru, građevine moraju imati vatrogasni prilaz određen po posebnom propisu, a prilikom gradnje ili rekonstrukcije vodoopskrbnih mreža mora se ukoliko ne postoji predvidjeti vanjska hidrantska mreža.

U okvirima zaštite od požara i eksplozije naglašenu ulogu imaju zone gospodarskih djelatnosti, postojeće odlagalište otpada i zone eksploatacije mineralnih sirovina.

▪ **Izgradnja skloništa**

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (NN 2/91.), navedeni objekti grade se u gradovima i u naseljenim mjestima s više, a izuzetno i za naselja s manje od 2000 stanovnika, ako se nalaze na području stupnja ugroženosti I. do IV.

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti naselje Novalja temeljem svoje veličine (prognoza 2015 god. = 4.900 stanovnika, 2001. god. = 3335/4141 stanovnika) ulazi u 4. stupanj ugroženosti, dok preostala naselja imaju manje od 2000 stanovnika. Kod toga samo naselje Novalja ulazi u IV. stupanj ugroženosti, sa obvezom izgradnje skloništa, dok preostala naselja nemaju obvezu izgradnje skloništa. Područje naselja se zonira u jednu ili više zona u kojima se grade skloništa određene otpornosti ili osigurava zaštita stanovništva na drugi način.

Zone ugroženosti određuju jedinice lokalne samouprave na određenoj daljini od građevina koje bi mogle biti cilj napada u ratu i od građevina kod kojih bi veliki kvarovi (havarije) na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša, a prema procjenama ugroženosti i stupnju ugroženosti grada ili naseljenog mjesta.

▪ **Sklanjanje ljudi**

Navedenim zakonskim propisom gradovi i naseljena mjesta su prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti svrstani u određeni stupanj ugroženosti I-IV, pri čemu se za područje Grada Novalja primjenjuje:

IV. stupanj ugroženosti: Naselje Novalja (naselja 2000 - 5000 stanovnika)

- osiguranje zaštite stanovništva u jednoj ili više zona sa skloništima dopunske zaštite otpornosti 50 kPa, te zaštita u zaklonima organizirano u jednoj ili više zona na cijelom području naselja.

Sklonišni prostori obvezno se lociraju uz objekte javne namjene, te u okviru stanovanja (podrumske prostorije) kao porodična skloništa u okviru individualnih i višestambenih

objekata, dok se javna skloništa grade obvezno kao višenamjenska i lociraju unutar zelenih površina izvan dometa ruševina okolnih građevina i sa osiguranim pristupom. Detaljnija prostorna rješenja sa lokacijama i kapacitetom objekata za sklanjanje stanovništva treba realizirati kroz izradu Urbanističkog plana uređenja naselja Novalja.

▪ **Zaštita od rušenja i spašavanje iz ruševina**

Koridori sabirnih cesta u naseljima, zajedno sa odstojanjem objekata od istih, planirani su sa dovoljnom širinom, te su prometnice zaštićene od ruševina koje bi ih mogle zatvoriti za promet, odnosno omogućeno je raščišćavanje ruševina radi evakuacije ljudi i dobara.

Za naselja je planirana prometna mreža sa više ulazno-izlaznih prometnica s neophodnim zaobilaznim brzim cestama i rezervnim prometnim pravcima. Kod križanja treba osigurati da se isti režim prometa može prilagoditi za odvijanje u otežanim uvjetima.

Radi zaštite od potresa, protivpotresno projektiranje građevina sukladno postojećoj regulativi i tehničkim normativima, neophodno je temeljiti na seizmičkoj mikrorajonizaciji predmetnog područja (VI MCS) odnosno seizmološkom zemljovidu Republike Hrvatske i Županije.

